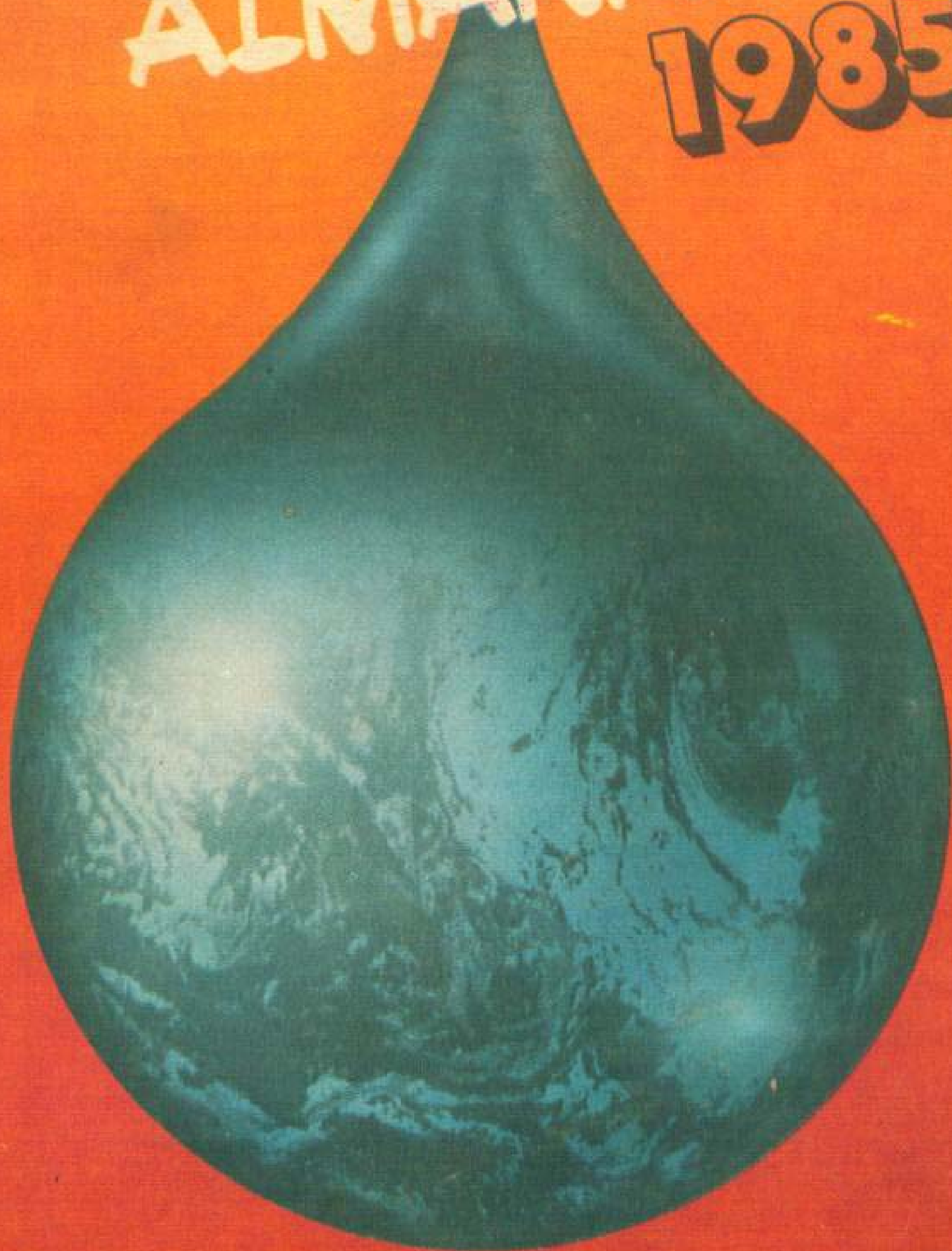
LUMEA
ALMANAH
1985

Realegerea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU în suprema funcţie de secretar general al partidului — expresia voinţei unanime a comuniştilor români, a întregului popor

Vă asigur, dragi tovarăşi, asigur partidul şi poporul nostru că şi în viitor — ca şi pînă acum — voi face totul pentru a răspunde încrederii ce mi s-a acordat, că voi acţiona cu întreaga fermitate, cu toate forţele, în vederea înfăptuirii hotărîrilor Congresului nostru, a Programului partidului, pentru asigurarea ridicării poporului, a patriei noastre pe noi culmi de progres şi civilizaţie, pentru întărirea continuă a independenţei şi suveranităţii României socialiste!

În acelaşi timp, voi face totul şi în viitor pentru înfăptuirea politicii partidului şi statului nostru de colaborare internaţională. Vă asigur că nu voi precupeţi nici un efort pentru a contribui la realizarea unei păci trainice în întreaga lume!

NICOLAE CEAUŞESCU

Act istoric pentru destinele de propăşire liberă şi demnă a României socialiste

Sub semnul a două mari momente, cu profunde ecouri în conştiinţă, naţiunea noastră încheie acest an de remarcabile împliniri pe drumul propăşirii ei socialiste şi comuniste: împlinirea a patru decenii de la victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă şi Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român. Înscrise cu litere de aur în istoria partidului şi a ţării, aceste momente dau întreaga măsură a înălţimii politice, economice, sociale şi morale fără precedent la care se află patria noastră. Prosperă prin munca proprie, liberă şi demnă, stăpînă pe propriul ei destin, respectată şi admirată în concertul naţiunilor lumii, România socialistă şi-a atras simpatia şi stima tuturor celor pentru care independenţa, curajul adevărului spus limpede şi răspicat şi acţiunea fermă pentru pace şi înnoire socială sînt norme de existenţă politică şi morală.

Şi, acum, la pragul spre Noul An, cu încrederea deplină în continuitatea neabătută a drumului de luptă şi muncă spre noi victorii în vasta operă de transformare revoluţionară a societăţii româneşti, în viitorul luminos al ţării, dominantă, însufleţitoare şi avînd greutatea realităţilor care izvorăsc din istorie şi din care istoria se naşte este conştiinţa naţională a legămîntului suprem, unind pe toţi oamenii patriei, fără deosebire de naţionalitate, prin forţa gîndului, a voinţei şi acţiunii lor, legămînt întemeiat pe certitudinea în justeţea politicii partidului şi statului.

Şi nu există expresie mai limpede a acestei certitudini naţionale în destinul de propăşire liberă şi demnă a patriei ca marele act politic prin care, la Congresul al XIII-lea, întregul partid, cu consensul deplin al poporului, a reales, într-o impresionantă unanimitate, pe tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU în funcţia supremă de secretar general al partidului, avînd deplina convingere că această opţiune conferă ţării garanţia împlinirii celor mai înalte idealuri de independenţă, libertate, progres şi prosperitate. Acest vot al partidului şi, deopotrivă, al ţării — un vot pentru istorie — stă limpede şi vibrantă mărturie a unităţii de nezdruncinat a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general, preşedintele Republicii, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU — marele patriot şi revoluţionar, care, încă din anii tinereţii, a dat pilda strălucită a luptei pentru dreptate şi adevăr, pentru libertatea şi independenţa patriei, pentru devenirea ei socialistă şi comunistă, care, de-a lungul întregii activităţi, s-a aflat în fruntea luptei pentru transformări revoluţionare, care, în cele aproape două decenii la conducerea partidului şi statului, a consacrat, prin opera politică de înaltă responsabilitate, o epocă unică în istorie prin grandoarea înfăptuirilor, o epocă în care conştiinţa naţională a asociat, firesc şi definitiv, numele ţării de numele celui căruia poporul i-a încredinţat destinele. CEAUŞESCU — ROMÂNIA reprezintă, astăzi, o identitate care şi-a cîştigat, în acelaşi timp, înalt prestigiu internaţional, respectul şi admiraţia tuturor celor iubitori de pace, libertate şi independenţă.

Acum, la cumpăna tradiţională între prezent şi viitor, sub semnul realizărilor obţinute şi al obiectivelor însufleţitoare stabilite de marele forum democratic al partidului, putem privi, cu fruntea sus, la drumul parcurs şi la cel pe care îl vom urma — chiar dacă n-a fost şi nici nu va fi uşor —, întăriţi în convingerea, întemeiată pe faptele împlinite, că programele adoptate — vizînd perspectiva imediată sau mai îndepărtată — vor fi traduse cu succes în viaţă, în această mare bătălie pe care poporul, sub conducerea partidului, a secretarului său general, o dă pentru propăşirea şi bunăstarea lui.

Puternic mobilizatoare au răsunat, în inimile tuturor comuniştilor, tuturor oamenilor muncii din patria noastră, cuvintele tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU rostite la înalta tribună a Congresului: „Nu ne este teamă de greutăţile pe care le mai avem de învins. Comuniştii au învins multe greutăţi, au acţionat multă vreme în condiţii grele, de ilegalitate; dar nu ne-am temut nici de închisori, nici de gloanţe, am fost gata întotdeauna — şi mulţi dintre noi şi-au dat viaţa — pentru cauza eliberării poporului, pentru independenţa şi bunăstarea sa. Cu atît mai mult acum nu ne temem de greutăţi. Avem ferma hotărîre să

mergem cu toată forța înainte, învingînd toate greutățile, deoarece acestea sînt astăzi incomparabil mai mici decît cele pe care a trebuit să le învingem în trecut. Perspectiva minunată care stă în fața noastră ne cere să lucrăm în spirit revoluționar, să facem totul pentru a păstra tradiția și spiritul de luptă al comuniștilor, al partidului nostru, să servim în orice împrejurări poporul, cauza socialismului!"

Rostite cu responsabilitatea creatorului de istorie, aceste cuvinte demonstrează trăinicia materială și morală a societății noastre socialiste, forța și voința ei de neclintit, dînd expresie vocației ei constructive și pașnice, exemplar tradusă în viață prin politica internă și externă a partidului și statului.

Pornind de la realitatea că destinul țării este organic legat de evoluțiile și profundele transformări cu care este confruntată omenirea, România, președintele NICOLAE CEAUȘESCU vor acționa, și în continuare, cu toată hotărîrea, pentru realizarea dezideratelor de pace și colaborare internațională, dezvoltînd relații cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire social-politică, acționînd ferm pentru întărirea unității și colaborării cu toate țările socialiste, cu toate popoarele lumii, în lupta pentru oprirea cursei înarmărilor și, în primul rînd, a înarmărilor nucleare, pentru dezarmare și, îndeosebi, pentru dezarmare nucleară, pentru pace.

Inițiativele de pace și dezarmare, propunerile constructive de a se face totul pentru identificarea și valorificarea tuturor resurselor de înțelegere, de dialog și tratative, efortul neslăbit pentru a face să prevaleze rațiunea, luciditatea, încrederea în victoria luptei unite a popoarelor — sînt, acestea, calități care au înscris politica externă a României, a președintelui NICOLAE CEAUȘESCU, în conștiința lumii nu numai ca o profesiune de credință, ci și ca un principiu de acțiune, de adîncă substanță umanistă, de înaltă responsabilitate politică și morală, în care se regăsesc, într-o desăvîrșită sinteză, valorile nealterate ale geniului pașnic și constructiv al românilor, idealurile socialismului, năzuințele supreme ale tuturor națiunilor de a face să triumfe definitiv dreptul cel mai firesc — și cel mai amenințat — al oamenilor, al popoarelor, dreptul la pace, la existență liberă și demnă.

„LUMEA"

ROMÂNIA ŞI MARILE

Organic legate de numele, gîndirea politică şi activitatea prodigioasă a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, profundele mutaţii, transformări şi deschideri inaugurate de Congresul al IX-lea — şi care îşi găsesc o strălucită continuitate prin hotărîrile adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului — şi-au pus amprenta, în mod semnificativ, şi asupra participării României la viaţa internaţională, demonstrînd, prin forţa faptelor, a argumentelor concrete, unitatea indisolubilă şi intercondiţionarea permanentă dintre politica internă şi externă a statului nostru. A elabora şi înfăptui cu oamenii, pentru oameni, cu poporul, pentru popor reprezintă însăşi chintesenţa programelor de dezvoltare economico-socială a patriei din această perioadă, chemate să asigure progresul ei rapid şi multilateral, afirmarea demnă a României în rîndul celorlalte naţiuni ale lumii. În acelaşi timp, politica externă a ţării — reflectare fidelă a schimbărilor structurale din societatea

La încheierea lucrărilor marelui forum democratic al comuniştilor şi al poporului român, doresc să adresez, din nou, tuturor forţelor politice şi tuturor statelor, şefilor de guverne şi de state, chemarea de a face totul pentru a salva omenirea de la un nou război mondial, de la catastrofa nucleară! Să acţionăm cu deplină răspundere faţă de popoarele noastre, faţă de întreaga omenire pentru a opri amplasarea noilor rachete nucleare cu rază medie în Europa, pentru retragerea celor existente, pentru o Europă fără arme nucleare! Să acţionăm cu toată hotărîrea pentru a se desfăşura tratative corespunzătoare, atît între Statele Unite ale Americii şi Uniunea Sovietică, cît şi cu participarea altor state, în alte organisme pentru dezarmare, în vederea opririi cursei înarmărilor, trecerii la dezarmare, a reducerii forţelor armate, pentru făurirea unei lumi fără războaie şi fără arme, a unei lumi a colaborării paşnice, egale între toate naţiunile.

NICOLAE CEAUŞESCU

Prioritatea priorităţilor – dezarmarea nucleară

„Creşterea pericolului unui nou război mondial, al unei catastrofe nucleare cere tuturor popoarelor să facă totul pentru a opri cursul periculos al evenimentelor. Iată de ce problema fundamentală a epocii contemporane este oprirea cursei înarmărilor, şi în primul rînd a celor nucleare, trecerea la dezarmare şi asigurarea unei păci trainice în lume".

NICOLAE CEAUŞESCU

România, prin glasul şi acţiunea de înaltă autoritate internaţională ale preşedintelui Nicolae Ceauşescu, s-a aflat permanent în primele rînduri ale luptei pentru înlăturarea primejdiei nucleare, pentru apărarea dreptului suprem al popoarelor la pace, la viaţă. Este marele merit al preşedintelui României de a fi pus în lumină, cu deosebită forţă de convingere, faptul că, în condiţiile în care în arsenalele statelor s-au acumulat uriaşe cantităţi de arme nucleare, capabile să distrugă întreaga umanitate şi înseşi condiţiile vieţii pe Pămînt, oprirea cursei înarmărilor, trecerea la dezarmare, în primul rînd nucleară, constituie **problema fundamentală a epocii noastre.**

În actualele împrejurări internaţionale, cu deosebită forţă s-au impus în conştiinţa popoarelor demersurile şi acţiunile energice, lucide, de profundă vibraţie umanistă ale preşedintelui României, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, apelurile sale înflăcărate ca, în aceste momente hotărîtoare pentru destinele umanităţii, să se facă realmente dovada unei înalte răspunderi în faţa generaţiilor de azi şi a celor viitoare, să se acţioneze cu hotărîre pentru a împiedica ireparabilul, pentru a înlătura pericolul unui holocaust nuclear, al distrugerii omenirii.

Încă de la început, ţara noastră a subliniat cu perseverenţă că măsurile adoptate pe linia escaladării înarmărilor nucleare nu trebuie acceptate în mod fatalist, cu resemnare, că nu **este încă tîrziu pentru a se acţiona în vederea opririi acestui curs peri-**

românească contemporană, a preocupărilor ei actuale și de perspectivă — este menită să confere poporului nostru, în deplină consonanță cu aspirațiile fundamentale ale celorlalte popoare, garanția dezvoltării libere, independente, într-o lume a păcii, colaborării și înțelegerii internaționale. Concordanța obiectivă a acestor deziderate cu aspirațiile pașnice ale celorlalte popoare, cu idealurile lor de progres liber, neîngrădit, relevă forța și vitalitatea orientărilor programatice ale politicii externe românești, se află la temelia prestigiului dobîndit de participarea țării la viața și la raporturile politice actuale.

Ca și în elaborarea strategiei economico-sociale din ultimele două decenii, a complexelor proiecte de dezvoltare multilaterală a patriei, președintele Nicolae Ceaușescu a avut și are rolul determinant, unanim prețuit, în fundamentarea și aplicarea politicii de pace și amplă colaborare a României, în sporirea continuă a prestigiului ei pe arena mondială. Prin viziunea sa îndrăzneață asupra epocii actuale, prin aprecierea realistă a transformărilor și proceselor care se produc în lume, prin profund umanism și înaltă responsabilitate față de liniștea și securitatea propriului popor, ale celorlalte popoare, conducătorul partidului și statului nostru s-a impus ca o personalitate proeminentă a contemporaneității, militant neobosit pentru cauza păcii, conlucrării și înțelegerii internaționale.

Întreaga dinamică a raporturilor României cu celelalte state ale lumii, de pe toate continentele, este revelatoare și semnificativă pentru dimensiunile cantitative ale participării țării la viața politico-economică actuală. Și mai importantă, însă, este calitatea **deosebită a acestor relații, statuarea lor fermă pe principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța**

culos. Apelurile în acest sens au fost susținute de numeroase inițiative și propuneri concrete ale președintelui României, ele alcătuind un **program clar și realist de acțiune**, a cărui aplicare ar fi de natură să ducă la diminuarea gravității situației mondiale.

Pornind de la datele calitative ale cursei înarmărilor, care au proiectat războiul atomic ca o certitudine a autodistrugerii speciei umane, **dimensiunea nucleară a dezarmării** se relevă ca absolut primordială. În contextul celorlalți factori generatori de tensiune, prioritatea nucleară este cea care reclamă **Europa ca teren central de acțiune în procesul de dezarmare.** În același timp, fără a neglija esențialul, programul românesc de dezarmare se distinge printr-o abordare gradată, **de la simplu la complex.** Unica bază și, deopotrivă, garanție a demarării unui real proces de dezarmare o reprezintă **negocierea**, pe baze democratice. Principiul de acțiune: realizarea „echilibrului de forțe" nu prin sporirea armamentelor, nu pe calea accelerării continue a cursei înarmărilor — deci, nu în **sus**, ci în **jos, prin reducerea la un nivel cît mai scăzut a înarmărilor și cheltuielilor militare.**

Cu nestrămutata încredere că popoarele pot impune salvgardarea bunului lor suprem: viața, libertatea, tovarășul Nicolae Ceaușescu cheamă la **unirea tuturor forțelor progresiste, a tuturor popoarelor în lupta pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru dezarmare, în primul rînd pentru dezarmarea nucleară.** Un apel întărit de angajarea plenară a României socialiste — așa cum s-a subliniat și la Congresul al XIII-lea al partidului — de a-și aduce întreaga contribuție la înfăptuirea aspirației fierbinți a tuturor națiunilor de a trăi într-o lume a păcii, înțelegerii și progresului.

Participare activă la ampla mișcare mondială pentru pace

● **Ca urmare a inițiativelor istorice ale președintelui Nicolae Ceaușescu**, în întreaga țară s-au desfășurat vaste acțiuni politice de masă care au prilejuit manifestarea puternică a voinței de pace a poporului român.

În același timp, diferite foruri din țara noastră au adresat chemări la acțiunea unitară a forțelor celor mai largi pentru înlăturarea primejdiei nucleare:

● **Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste.**

● **Apelul adresat de tineretul României** tuturor organizațiilor de copii, tineret și studenți, tinerei generații a lumii.

● **Apelul adresat de Consiliul Național al Oamenilor Muncii** clasei muncitoare, tuturor oamenilor muncii din țara noastră, forțelor iubitoare de pace, popoarelor din întreaga lume.

● **Apelul Marii Adunări Naționale** către parlamentele, guvernele și popoarele țărilor europene, ale Statelor Unite ale Americii și Canadei.

● **Apelul poporului român**, purtînd 18 milioane de semnături, adresat sesiunii speciale din 1982 a Organizației Națiunilor Unite consacrate dezarmării.

● **Apelul Marii Adunări Naționale** adresat Sovietului Suprem al U.R.S.S., Congresului S.U.A., parlamentelor din celelalte țări europene și din Canada.

— adică pe principiile noi, democratice ale dreptului internaţional, devenite însăşi cheia de boltă a unor raporturi durabile, stabile, de înţelegere şi respect între state. Nu greşim, fără îndoială, afirmînd că lupta neabătută pentru promovarea, apărarea şi generalizarea acestor principii, atît pe plan teoretic, cît şi practic, atît prin numeroasele documente semnate cu alte state, cît şi prin iniţiativele din diferite foruri internaţionale şi printr-o linie de conduită niciodată dezminţită, reprezintă o contribuţie de mare preţ a ţării noastre la afirmarea unui nou concept de raporturi în lumea actuală, bazat pe forţa dreptului şi nu pe dreptul forţei.

Evoluţiile complexe şi contradictorii de pe scena politică mondială, perpetuarea politicii imperialiste de forţă şi dictat, a unei frenetice curse a înarmărilor, ca principal instrument al celei dintîi, impun, ca preocupare centrală a umanităţii, apărarea şi asigurarea păcii, trecerea la măsuri reale şi grabnice de dezarmare, în primul rînd de dezarmare nucleară. Impun, de asemenea, statornicirea noii ordini economice internaţionale, democratizarea relaţiilor interstatale, abolirea forţei şi a ameninţării cu forţa, promovarea de soluţii politice, negociate, ca tot atîtea probleme stringente ale făuririi unei lumi mai drepte şi mai bune, o lume a păcii, înţelegerii şi conlucrării între naţiuni egale şi suverane. Necesară pe planul propriu-zis al progresului economico-social al fiecărui popor, al ▶

Prodigioasă activitate pentru pacea şi progresul întregii umanităţi

● *În perioada care a trecut de la Congresul al XII-lea,* tovarăşul Nicolae Ceauşescu a întreprins, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu, 40 de vizite în ţări de pe diferite continente.

● *Preşedintele României a avut, în aceşti ani,* 43 de întîlniri cu conducători de partid şi de stat din ţările socialiste, 62 de întîlniri cu şefi de stat din ţări în curs de dezvoltare şi nealiniate, 16 întîlniri cu şefi de stat şi guvern din ţări capitaliste dezvoltate.

● *În aceşti din urmă cinci ani au fost semnate* 4 tratate de prietenie şi colaborare şi 42 declaraţii solemne *sau* declaraţii comune, *în care au fost consacrate principiile noi de relaţii între state.*

● *Expresie a unei politici de largă deschidere internaţională,* România întreţine în prezent relaţii diplomatice şi economice cu 155 de state *din întreaga lume.*

Propuneri constructive, de înaltă responsabilitate pentru pacea lumii

● Oprirea amplasării rachetelor nucleare americane cu rază medie de acţiune în Europa, cît şi a realizării contramăsurilor Uniunii Sovietice, stabilirea unei date limită pentru retragerea celor deja instalate.

● Reluarea grabnică a negocierilor sovieto-americane.

● Participarea într-o formă corespunzătoare a statelor europene, în primul rînd a ţărilor din cele două pacte militare, la negocierile pentru realizarea unui acord privind eliminarea armelor nucleare din Europa.

În acelaşi timp, ţara noastră a propus adoptarea unor măsuri de dezangajare nucleară, menite să ducă la întărirea încrederii şi securităţii pe continent, cum ar fi:

— stabilirea de-a lungul frontierelor dintre ţările membre ale NATO şi Tratatului de la Varşovia a unui culoar liber de arme nucleare;

— interzicerea efectuării de manevre sau deplasării de nave sau avioane care au la bord arme nucleare de-a lungul frontierelor pe o zonă de 50—100 km;

— convenirea de măsuri pentru prevenirea unui conflict nuclear din eroare sau accident;

— crearea de zone denuclearizate în Balcani, în Europa de nord şi în alte regiuni ale continentului.

Demersuri de profundă rezonanţă internaţională

● În baza împuternicirii încredinţate de Marea Adunare Naţională, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a adresat mesaje secretarului general al C.C. al P.C.U.S., preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., şi preşedintelui S.U.A. în vederea opririi amplasării de noi rachete cu rază medie de acţiune, pentru retragerea celor existente, pentru o Europă fără arme nucleare (decembrie 1981 şi august 1983).

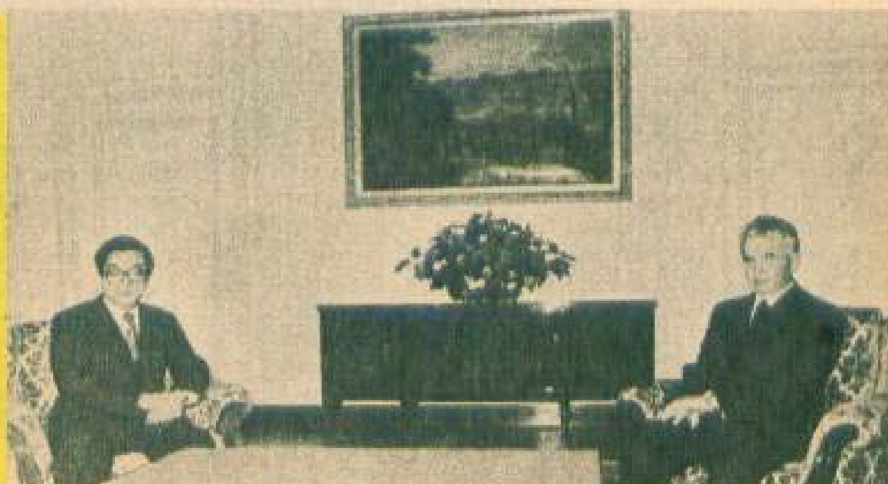
● Declaraţia Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., Consiliului de Stat şi Guvernului Republicii Socialiste România, cuprinzînd un ansamblu de măsuri pentru oprirea amplasării noilor rachete în Europa, pentru reluarea negocierilor.

● Declaraţia comună a preşedintelui României şi a primului ministru al Greciei privind necesitatea ca toate ţările europene — îndeosebi ţările din cele două blocuri militare — să ia o poziţie mai activă şi să contribuie, într-o formă sau alta, la realizarea unui acord pentru înlăturarea pericolului nuclear de pe continent.

● Din iniţiativa României, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat la sesiunea de anul trecut o rezoluţie vizînd oprirea amplasării noilor rachete americane în Europa occidentală şi a realizării măsurilor de răspuns anunţate de Uniunea Sovietică, precum şi reluarea cît mai grabnică a tratativelor de la Geneva.

CEAUȘESCU-ROMÂNIA

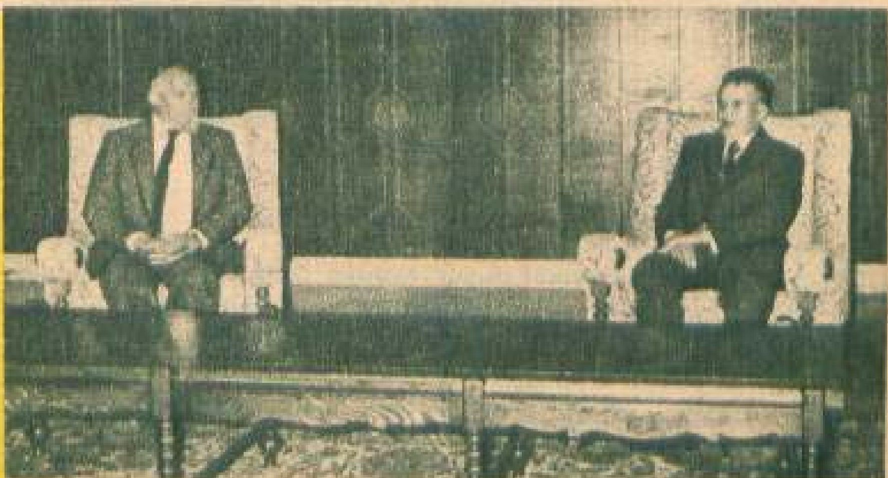
Întîlniri, convorbiri, întrevederi în țară și în străinătate

Primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a delegației Partidului Comunist Japonez, condusă de Tetsuzo Fuwa, președintele Prezidiului C.C. al P.C. Japonez

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit delegația de partid și de stat a Republicii Nicaragua, condusă de Daniel Ortega Saavedra, membru al Direcțiunii Naționale a Frontului Sandinist de Eliberare Națională (FSLN), coordonatorul Juntei Guvernului de Reconstrucție Națională a Republicii Nicaragua, comandant al Revoluției

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a primit pe Gert Petersen, președintele Partidului Socialist Popular din Danemarca

realizării proiectelor lui de dezvoltare, colaborarea internaţională este necesară, în concepţia României, şi pentru soluţionarea marilor dificultăţi cu care se confruntă umanitatea. Mai mult, caracterul global al problemelor existente reclamă o participare şi soluţii, ele însele globale, pe măsura marilor interdependenţe ale epocii, în concordanţă cu interesele legitime ale tuturor statelor, cu exigenţele de progres paşnic, echilibrat ale întregii omeniri. Este semnul sub care se înscrie o nouă mare dimensiune calitativă a participării României la viaţa internaţională actuală, legată nemijlocit de contribuţia ei dinamică, perseverentă şi originală la cristalizarea de soluţii negociate, constructive, pentru marile probleme ale contemporaneităţii.

Iniţiative multilaterale, de amplă rezonanţă, circumscriu şi reliefează calitatea contribuţiei româneşti la promovarea unei politici de dialog, de destindere şi pace, la procesul securităţii europene, la soluţionarea politică, negociată, a diferendelor dintre state, la cauza dezarmării, păcii, echităţii şi abolirii vechii politici imperialiste, de forţă şi dictat. În deplină consonanţă cu imperativele păcii, cu deziderateie de progres ale popoarelor, viziunea românească asupra evoluţiilor contemporane acordă tocmai popoarelor, forţelor progresiste, democratice, realiste şi antiimperialiste de pretutindeni, rolul de a impune, prin lupta lor unită, triumful idealurilor de progres, pace şi independenţă, de a făuri o lume a dreptăţii şi echităţii.

Aşezînd aceste obiective profund umaniste în centrul întregii sale politici externe, România militează cu consecvenţă pentru transpunerea lor în viaţă, propune soluţii, căi şi metode de acţiune. Aşa cum se subliniază în magistralul Raport prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Congresul al XIII-lea al partidului, în documentele adoptate de marele forum al comuniştilor români, ţara noastră va acţiona în continuare, cu toată hotărîrea, pentru realizarea dezideratelor de pace şi colaborare internaţională, dezvoltînd relaţii cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire social-politică, militînd ferm pentru întărirea unităţii şi colaborării cu toate ţările socialiste, cu toate statele lumii, în lupta pentru oprirea cursei înarmărilor şi, în primul rînd, a înarmărilor nucleare, pentru edificarea unei lumi fără arme şi fără războaie, a unei lumi mai drepte şi mai bune.

Propuneri şi iniţiative realiste, constructive pentru instaurarea unei noi ordini economice internaţionale

În ampla dezbatere din ultimii ani, pe plan mondial, asupra instaurării unei noi ordini economice internaţionale, demersul românesc — pe tărîm teoretic, elaborat în opera preşedintelui Nicolae Ceauşescu, şi pe tărîm practic, transpus în politica externă a ţării — s-a înscris ca o contribuţie originală, cu valoare promoţională, atît prin argumentaţie şi sistematizare, cît şi prin concretizare şi operaţionalitate. Această contribuţie a fost adusă încă de la primele începuturi ale perioadei de cristalizare pe plan internaţional a conceptului noii ordini. Şi tot de la început, viziunea românească asupra conceptului a fost conturată într-o structură închegată şi unitară, argumentarea necesităţii noii ordini fiind completată cu evidenţierea căilor şi mijloacelor de realizare a ei, pentru a o trece din sfera discuţiilor în cea a acţiunii.

În magistralul Raport prezentat Congresului al XIII-lea şi adoptat în unanimitate de forumul comuniştilor, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia: „Avînd în vedere gravitatea situaţiei economice şi financiare mondiale, se impune o restructurare a sistemului monetar şi financiar, o participare, cu drepturi egale, a tuturor statelor la activitatea organismelor financiare internaţionale. Sînt necesare negocieri reale între ţările dezvoltate şi ţările în curs de dezvoltare cu privire la ansamblul dezvoltării economico-sociale, pentru stabilirea unui program general de sprijinire a eforturilor de lichidare a subdezvoltării. Trebuie realizată o nouă ordine economică mondială, bazată pe egalitate, pe echitate şi avantaj reciproc."

- România se pronunţă pentru adoptarea următoarelor acţiuni prioritare în vederea depăşirii crizei economice mondiale şi instaurării noii ordini economice internaţionale:

— eliminarea barierelor protecţioniste şi discriminărilor comerciale

— asigurarea unor raporturi corespunzătoare între preţurile materiilor prime şi produselor industriale

— convenirea unor programe de sprijinire a ţărilor în curs de dezvoltare în domeniile agriculturii, industriei, transporturilor, pregătirii cadrelor de specialitate etc.

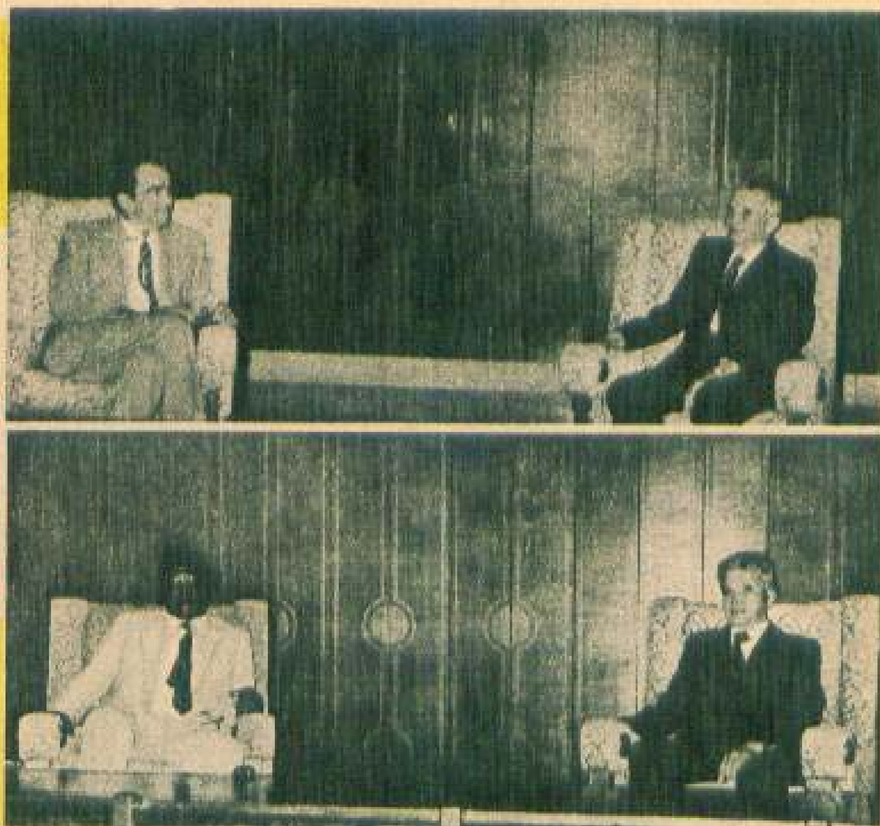
— asigurarea unui transfer de tehnologii moderne, în condiţii avantajoase, către aceste ţări

— sporirea substanţială a fondurilor alocate pentru sprijinirea ţărilor respective

— reducerea şi stabilizarea dobînzilor la niveluri rezonabile (nu mai mult de 5 la sută în cazul creditelor acordate ţărilor în curs de dezvoltare) şi asigurarea acce-

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, s-a întîlnit cu tovarășul Georges Marchais, secretar general al Partidului Comunist Francez

CEAUȘESCU —ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe primul ministru al Guvernului Republicii Guineea, colonel Diarra Traore

sului acestor țări în condiții preferențiale la creditele internaționale

— soluționarea problemei datoriei externe a țărilor respective prin: anularea datoriilor țărilor cel mai puțin dezvoltate (cu un venit național pînă la 500—600 dolari pe locuitor); reducerea importantă a datoriilor pentru țările cu un venit național pînă la 1000—2000 dolari pe locuitor; reducerea generală, de 30 pînă la 50 la sută a datoriilor pentru toate țările în curs de dezvoltare; amînarea rambursării și reeșalonarea pe termen lung și cu dobînzi scăzute a acestor datorii; deducerea din cuantumul datoriei a sumelor deja plătite în contul unor dobînzi mai mari de 7—8 la sută; stabilirea unui plafon maxim al plăților anuale în contul datoriei care să nu depășească 10—15 la sută din totalul încasărilor din exporturi

— trecerea hotărîtă la reducerea cheltuielilor militare, al căror nivel constituie unul din principalii factori de agravare a situației economice mondiale.

• Un rol important revine colaborării mai active între înseși țările în curs de dezvoltare, întăririi solidarității și conlucrării lor, atît pentru soluționarea cu forțe proprii a unor probleme ale dezvoltării, cît și pentru a trata cu rezultate mai bune cu țările dezvoltate în vederea realizării unor înțelegeri corespunzătoare și trecerii la înfăptuirea noii ordini economice internaționale.

• În Raportul la Congresul al XIII-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Soluționarea globală a problemelor economico-financiare, realizarea noii ordini economice internaționale constituie o necesitate obiectivă pentru depășirea crizei economice actuale, pentru stabilitatea și dezvoltarea armonioasă a economiei mondiale. Este și în interesul țărilor dezvoltate de a se ajunge în cel mai scurt timp la soluționarea globală a tuturor problemelor economice și financiare mondiale, la realizarea unor noi relații economice internaționale. Aceasta va avea o mare însemnătate pentru întreaga dezvoltare mondială, pentru progresul economic și social al fiecărui popor, pentru politica de destindere, de colaborare și pace."

Dialogul și negocierile — sens unic spre pace

Documentele Congreselor al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea, ale Conferințelor Naționale ale partidului, ca și ale Congresului al XIII-lea al P.C.R., în elaborarea cărora tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut rolul hotărîtor, fundamentează, cu o deosebită claritate poziția de principiu a României socialiste privind promovarea dialogului, soluționarea exclusiv pe cale pașnică a tuturor problemelor litigioase și a stărilor conflictuale, eliminarea, pentru totdeauna din viața internațională, a folosirii forței ori amenințării cu folosirea ei. Această poziție statornică a politicii externe românești izvorăște din convingerea că nimic nu **justifică și nu poate justifica folosirea forței sau a amenințării cu forța în raporturile dintre state,** →

intervenţia militară de orice fel în reglementarea problemelor litigioase.

Concepţia conducătorului partidului şi statului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, privind **necesitatea reglementării diferendelor dintre state exclusiv pe cale paşnică** se reliefează în trăsăturile caracteristice ale politicii externe, în iniţiativele şi demersurile întreprinse în acest sens. Nu numai concret faţă de o situaţie sau alta, faţă de un conflict sau altul a militat şi militează România pentru găsirea unor soluţii paşnice, ci şi principial, pe plan internaţional, pentru ca poziţia ei să îmbrace forma juridică necesară eliminării forţei din viaţa planetei, scoaterii mijloacelor de distrugere în masă în afara legii, creării cadrului politic şi organizatoric adecvat soluţionării negociate a tuturor problemelor litigioase.

Tratativele, singura alternativă raţională

Acţionînd cu consecvenţă pentru eliminarea definitivă a politicii de forţă din viaţa internaţională, pentru rezolvarea pe cale paşnică, prin tratative, a tuturor problemelor litigioase dintre state, România, preşedintele Nicolae Ceauşescu au desfăşurat o intensă activitate, avansînd, totodată, la O.N.U. şi în alte organizaţii internaţionale, o serie de iniţiative de larg răsunet internaţional, ca, de pildă:

- Prin apeluri şi propuneri concrete adresate părţilor angajate în conflictele ce au loc în diverse părţi ale lumii, preşedintele României a promovat **soluţii principiale pentru stingerea focarelor de război şi pentru iniţierea de negocieri în vederea soluţionării politice, în interesul tuturor părţilor aflate în conflict, a problemelor litigioase.**
- Înscrierea pentru prima dată pe ordinea de zi a Adunării Generale a O.N.U. a punctelor referitoare la **„Reglementarea pe cale paşnică a diferendelor dintre state"** (1979) şi la **„Dezvoltarea şi întărirea bunei vecinătăţi dintre state"** (1981).
- Adoptarea de către Adunarea Generală a O.N.U., în 1982, la propunerea României, a **„Declaraţiei privind reglementarea paşnică a diferendelor internaţionale".**
- În scopul creşterii rolului O.N.U. în promovarea păcii şi înţelegerii internaţionale, ţara noastră a propus **crearea unei comisii permanente a Naţiunilor Unite pentru bune oficii, mediere şi conciliere.**

Democratizarea vieţii internaţionale — fundamentul soluţiilor juste şi viabile

„România — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Congresul al XIII-lea al partidului — se pronunţă cu hotărîre pentru creşterea rolului Organizaţiei Naţiunilor Unite şi al altor organisme internaţionale în soluţionarea democratică, pe baza dreptului internaţional, a tuturor problemelor mondiale cu participarea tuturor statelor lumii şi, îndeosebi, a ţărilor mici şi mijlocii, a statelor nealiniate şi a celor în curs de dezvoltare, care sînt vital interesate în politica de independenţă, libertate şi pace. În acest sens apare necesitatea perfecţionării activităţii Organizaţiei Naţiunilor Unite şi a celorlalte organisme internaţionale, a unei mai mari democratizări a acestora, a participării mai intense la activitatea lor a tuturor statelor, fără deosebire de mărime sau orînduire socială".

Pentru făurirea unei lumi a legalităţii

De-a lungul anilor, România, preşedintele Nicolae Ceauşescu au făcut eforturi stăruitoare pentru afirmarea trainică a normelor noi, democratice de relaţii între state vizînd:

- dreptul fiecărui stat la existenţă liberă, la independenţă şi suveranitate naţională, la pace, progres şi securitate;
- dreptul fiecărui popor de a-şi decide de sine stătător soarta, de a se dezvolta corespunzător voinţei şi intereselor proprii, fără nici un amestec din afară;
- dreptul fiecărui popor de a-şi exercita suveranitatea deplină asupra bogăţiilor sale naturale;
- respectarea inviolabilităţii frontierelor şi a integrităţii teritoriale a fiecărui stat;
- obligaţia statelor de a se abţine în relaţiile lor internaţionale de la folosirea forţei sau a ameninţării cu forţa, precum şi de la orice fel de constrîngere de ordin militar, politic, economic sau de altă natură;
- obligaţia tuturor statelor de a-şi reglementa diferendele numai prin mijloacele paşnice;
- dreptul fiecărui stat de a se apăra cu toate mijloacele împotriva oricărui atentat la adresa independenţei şi suveranităţii sale naţionale;
- dreptul fiecărui stat de a avea deplin acces la cuceririle ştiinţei şi tehnicii contemporane;
- obligaţia statelor de a-şi îndeplini cu bună credinţă angajamentele asumate în conformitate cu dreptul internaţional.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, şi tovarăşa Elena Ceauşescu s-au întîlnit cu tovarăşa Dolores Ibarruri, preşedintele Partidului Comunist din Spania

CEAUŞESCU —ROMÂNIA vastă şi neobosită activitate

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, a primit pe secretarul Comitetului Popular General al Jamahiriei Arabe Libiene Populare Socialiste, Mohamed Al-Zarouq Rajab

Contribuţie la generalizarea normelor democratice în practica vieţii internaţionale

• România situează noile principii de relaţii la baza conlucrării sale cu toate cele 155 de state — indiferent de mărimea, puterea sau orînduirea lor socială — cu care întreţine relaţii diplomatice şi economice.

• În perioada ce a urmat Congresului al XII-lea al P.C.R., noile principii au fost înscrise la loc de frunte în toate cele 4 **tratate de prietenie şi colaborare** şi **42 de declaraţii solemne sau declaraţii comune semnate.**

• România a acţionat ca noile norme şi principii privind raporturile interstatale să fie statornicite **atît în relaţiile bilaterale, cît şi în relaţiile cu toate statele lumii.**

Poziţii, rezoluţii, documente de largă audienţă

În cadrul sesiunilor Adunării Generale a O.N.U. din intervalul ultimilor cinci ani, România a fost autoarea **a 32 de rezoluţii.**

Totodată, România a fost coautoare, alături de alte state, la **peste 200 alte rezoluţii**

Printre multiplele iniţiative prezentate de ţara noastră se numără:

• **„Poziţia şi propunerile României cu privire la problemele dezarmării";**

• **Declaraţia privind reglementarea paşnică a conflictelor;**

• Documentul de lucru în legătură cu crearea, în cadrul O.N.U., a unei **Comisii permanente pentru bune oficii, mediere şi conciliere;**

• Rezoluţiile privind **îngheţarea şi reducerea bugetelor militare** şi realocarea resurselor astfel economisite pentru nevoile fiecărei ţări, cu prioritate ale celor în curs de dezvoltare;

• Iniţiativa privind **Dezvoltarea şi întărirea bunei vecinătăţi între state;**

• Iniţiativa privitoare la pregătirea şi marcarea în 1985 a **„Anului Internaţional al Tineretului", sub deviza „Participare, Dezvoltare, Pace";**

• Rezoluţia privind înfăptuirea **Dreptului la educaţie şi eradicarea analfabetismului.**

Coordonate ale dezvoltării României în contextul economiei mondiale

Importanța Congresului al XIII-lea în dezvoltarea economico-socială a țării se evidențiază pregnant din însuși locul nodal al acestuia în succesiunea logică a etapelor procesului de transformări calitativ-intensive inaugurat de istoricul Congres al IX-lea — proces al cărui promotor-arhitect este tovarășul Nicolae Ceaușescu. Congresul al IX-lea a deschis calea afirmării noului în întreaga viață economico-socială; la Congresul al X-lea au fost conturate coordonatele fundamentale ale societății socialiste multilateral dezvoltate, exemplu de strategie revoluționară, creatoare, materialist-dialectică și istorică, contribuție românească originală la teoria și practica construcției socialiste; Congresul al XI-lea a adoptat Programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism; Congresul al XII-lea a marcat, în înfăptuirea acestui program, un moment hotărîtor prin formularea cerinței de a se trece pe temelia acumulărilor obținute la o nouă calitate în toate domeniile de activitate și, pe această bază, la un nou stadiu, superior, de dezvoltare; în continuitatea firească a înnoirii, Congresul al XIII-lea a stabilit ca, prin consolidarea și dezvoltarea tuturor prefacerilor de pînă acum, să se asigure în cincinalul 1986—1990, așa cum prevăd Directivele, **„înfăptuirea în liniI generale a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, crearea condițiilor necesare trecerii, în perioada următoare, la realizarea fazei superioare a societății socialiste, la construcția comunismului în România"**.

În centrul activității viitoare vor sta, așa cum subliniа tovarășul Nicolae Ceaușescu, **„întărirea pozițiilor României de țară socialistă mediu dezvoltată și trecerea ei într-un stadiu nou, superior — cel de țară socialistă dezvoltată. Planul de dezvoltare economico-socială 1986—1990 și prevederile de perspectivă pînă în anul 2000 vor produce noi și mari transformări revoluționare în societatea românească, vor ridica poporul nostru pe o treaptă superioară a dezvoltării sale, vor consolida realizările în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și vor crea condițiile necesare trecerii spre înfăptuirea principiilor comuniste de viață în toate domeniile"**.

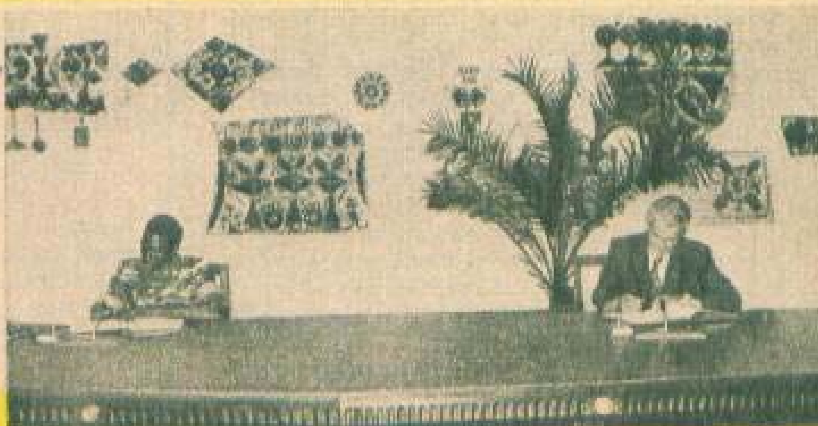
Elaborate sub îndrumarea directă și cu participarea nemijlocită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii, documentele programatice ale Congresului al XIII-lea poartă amprenta puternică a gîndirii sale revoluționare, a acțiunii sale consecvente pentru promovarea noului în întreaga activitate economico-socială, pentru asigurarea mersului neabătut înainte al țării pe calea socialismului și comunismului, pentru ridicarea generală a nivelului de viață și civilizație al poporului. Se evidențiază rolul hotărîtor și contribuția esențială ale tovarășului Nicolae Ceaușescu în stabilirea și fundamentarea orientărilor și obiectivelor dezvoltării patriei noastre și participării ei în structuri mereu îmbunătățite la schimburile mondiale, în conformitate cu cerințele actuale și de perspectivă pe plan intern și internațional. Dezbătute pe larg și însușite plenar de întregul partid, de întregul popor, aprobate în unanimitate de Congres, prevederile acestor documente au toate condițiile de a fi înfăptuite întocmai. Iar chezășia realizării lor o constituie realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu — prin voința fermă a întregului partid, a întregului popor — în funcția supremă de secretar general al partidului.

Expresie a concepției științifice a tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra transformărilor ce se impun în vederea înaintării economico-sociale a țării în noua etapă, baza dezvoltării o constituie **accentuarea și mai puternică a laturilor calitative**, aprofundarea caracterului **intensiv**. Acestea nu sînt — în programele economico-sociale stabilite de Congresul al XIII-lea — doar obiective, ci, prin implicarea lor în concretizarea cifrelor de plan, reprezintă temelia, însăși condiția realizării nivelurilor cantitative ale indicatorilor de producție. Modernizarea, prin aplicarea tehnologiilor celor mai avansate, a industriei, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor, promovarea cu prioritate a ramurilor de vîrf, dezvoltarea bazei proprii energetice și de materii prime prin valorificarea superioară a resurselor, reducerea consumurilor specifice, modernizarea agriculturii, punerea integrală în valoare a potențialului productiv al pămîntului — sînt numai cîteva din principalele dimensiuni ale **adîncirii caracterului intensiv și accentuării laturilor calitative ale dezvoltării în perioada 1986 — 1990**. Iar integrarea puternică a calității și eficienței în

La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Todor Jivkov, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Bulgaria, a efectuat o vizită de prietenie în Republica Socialistă România. Cu prilejul vizitei, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au avut cu tovarășul Todor Jivkov convorbiri într-o serie de probleme de interes comun. Conducătorii de partid și de stat ai României și Bulgariei și-au exprimat satisfacția pentru această nouă întîlnire, care se înscrie pe linia vizitelor reciproce la nivel înalt și a convorbirilor tradiționale româno-bulgare, a relațiilor de prietenie și colaborare în continuă dezvoltare dintre partidele, țările și popoarele noastre

CEAUȘESCU —ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Convorbiri oficiale între tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, și căpitan Thomas Sankara, președintele Consiliului Național al Revoluției, șeful statului Burkina-Faso (Volta Superioară). Cei doi șefi de stat au semnat Declarația comună privind întărirea prieteniei și dezvoltarea colaborării bilaterale, precum și Acordul-program privind dezvoltarea pe termen lung a cooperării economice și a schimburilor comerciale între cele două țări

fundamentarea și realizarea indicatorilor de plan este pusă pregnant în evidență de o multitudine de aspecte, deosebit de relevante. Astfel, este prevăzută **o creștere mult mai accentuată a venitului național (44—49 la sută) în comparație cu cea a produsului social (27—32 la sută)**, tocmai prin reducerea sensibilă a ponderii, în cadrul celui din urmă, a cheltuielilor materiale. Tendința se regăsește, firesc, în ce privește evoluțiile producției nete industriale și agricole față de cele ale producției-marfă industriale și, respectiv, producției globale agricole. Sporirea venitului național este stabilită a se realiza cu o creștere mult mai mică a volumului investițiilor (9—13 la sută, pe perioada de 5 ani), deci prin ridicarea substanțială a eficienței acestora. **Indicele de valorificare a materiilor prime, materialelor, combustibililor și energiei urmează să crească cu 25 — 27 la sută, iar consumul energetic pe unitate de venit național să scadă cu peste 20 la sută.** Se prevede o sporire importantă a producției și venitului național la 1000 lei fonduri fixe, iar, pentru realizarea sporului venitului național, este necesară **o creștere puternică a productivității muncii**, de natură a contribui cu 85 la sută la obținerea acestuia. În industrie, creșterea prevăzută a productivității muncii (10 la sută în medie anual) este chiar superioară celei a producției-marfă și, în proporție de 55 la sută, urmează a fi realizată prin introducerea și generalizarea progresului tehnic. Sînt stabilite condiții pentru obținerea, la sfîrșitul perioadei, a 90 la sută din producție în sisteme automatizate și mecanizate.

O expresie a dezvoltării calitative și, totodată, a ridicării gradului de civilizație și standardului de viață este **extinderea puternică a sectorului serviciilor** — prestările acestora pentru populație urmînd să crească cu 68—76 la sută —, devenită posibilă și necesară tocmai pe baza modernizării

Coordonate ale dezvoltării României

industriei, agriculturii, a întregii economii naționale.

La accentuarea caracterului intensiv și laturilor calitative ale dezvoltării o contribuție esențială, mereu sporită, sînt chemate să aducă **cercetarea științifică și ingineria tehnologică**. Creșterea rolului științei și tehnologiei, încorporarea în producție, în activitatea economico-socială a celor mai avansate realizări ale cunoașterii umane — preocupări constante ale partidului nostru — constituie cerințe obiective ale progresului în lumea contemporană, cu atît mai mult subliniate în condițiile actualei noi faze a revoluției științifico-tehnice.

O importanță fundamentală și o semnificație deosebită prezintă faptul că, așa cum se poate constata, cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică sînt orientate — potrivit programelor viitoare — spre **modernizarea, deopotrivă, a industriei și agriculturii**, ceea ce atestă consecvența și continuitatea preocupării partidului nostru pentru **asigurarea unui raport optim în dezvoltarea acestor două ramuri de bază ale economiei românești**.

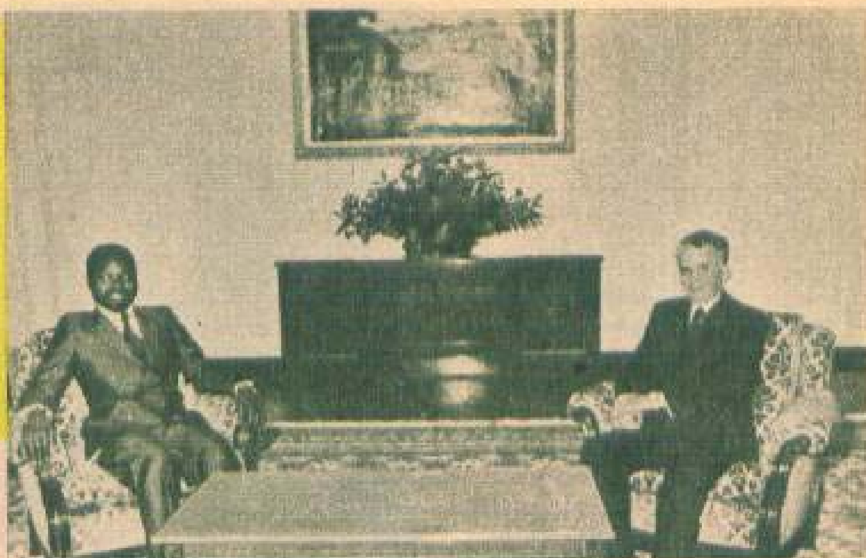
Programele de dezvoltare pentru perioada următoare au în vedere, în continuare, **perfecționarea permanentă a relațiilor de producție, a suprastructurii și cadrului organizatoric și al democrației socialiste**, adaptarea lor la schimbările din nivelul și structura forțelor de producție, ca bază a soluționării contradicțiilor inerente oricărui proces de edificare și modernizare economică; aceste perfecționări și adaptări se vor înscrie în coordonate calitativ noi, pe care le presupune însuși conținutul viitoarei etape în dezvoltarea țării — mai întîi, încheierea, în linii mari, a procesului de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și apoi trecerea la construcția comunismului, la înfăptuirea principiilor comuniste de viață.

Prin realizarea prevederilor cincinalului 1986—1990 se vor crea condiții pentru ridicarea României pe noi trepte, mai înalte, de dezvoltare, pe care le prefigurează proiecțiile de perspectivă pînă în anul 2000. Potrivit acestora, ca rezultat al accentuării și mai puternice a laturilor calitative ale dezvoltării industriei și agriculturii, ale activității în toate domeniile, se va obține o creștere de 2—2,2 ori a venitului național pe locuitor, vor interveni noi schimbări pe calea lichidării deosebirilor esențiale dintre munca fizică și intelectuală, dintre clase, se va asigura **omogenizarea crescîndă, pe o bază nouă, a societății noastre socialiste**, va fi ridicată la un nivel și mai înalt democrația muncitorească, revoluționară, participarea unită a tuturor categoriilor de oameni ai muncii la conducerea vieții economico-sociale, la făurirea în mod conștient a destinului socialist și comunist al țării. Așa cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, **„în anul 2000, România va fi o țară socialistă multilateral dezvoltată, atît din punctul de vedere al industriei și agriculturii, învățămîntului și culturii, cît și al nivelului general de viață și civilizație al poporului. Pe această bază se vor crea condițiile necesare care vor asigura trecerea la înfăptuirea și la manifestarea tot mai largă, în societatea noastră, a principiilor comuniste de repartiție, de muncă și viață, în toate domeniile de activitate"**.

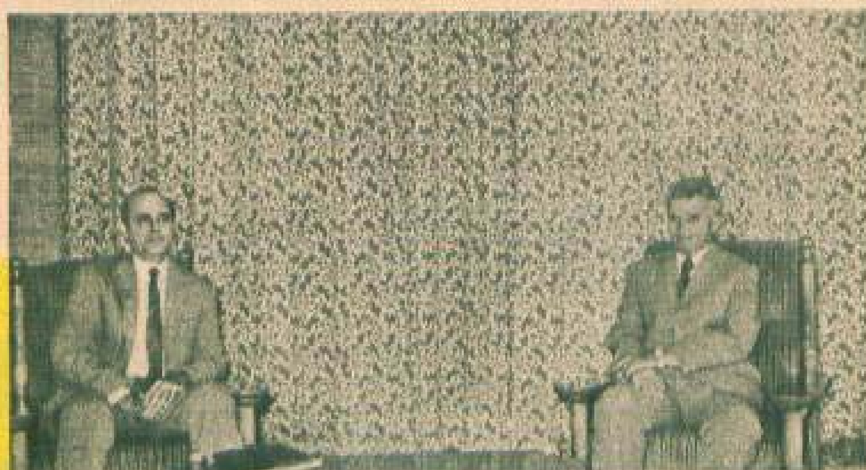
Atît în cincinalul 1986—1990, cît și în perspectiva anului 2000, o dimensiune fundamentală a dezvoltării economico-sociale a țării o constituie **participarea intensă a României la diviziunea internațională a muncii** — cerință a progresului fiecărei economii naționale în condițiile contemporane, ale interdependențelor crescînde din economia mondială. Acordînd în programele sale de perspectivă — ca și pînă acum — fireasca atenție de prim ordin dezvoltării relațiilor cu țările vecine, cu țările C.A.E.R., în general cu țările socialiste, România va amplifica și diversifica, în continuare, schimburile și cooperarea economică cu toate statele lumii, fără deosebire de mărime, potențial, nivel de dezvoltare, situare geografică sau sistem politico-social, înțelegînd să așeze, pe mai departe, la baza raporturilor sale economice cu toate acestea respectarea strictă a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. În conformitate cu exigențele de calitate și eficiență ce caracterizează ansamblul procesului de dezvoltare economico-socială a țării în perioada următoare și în corelație strînsă cu mutațiile moderne din întreaga economie, se prevede o îmbunătățire mai marcată, sub raportul structurii și eficacității, a necesarei participări a României la schimburile mondiale. Pe această linie, se urmărește creșterea ponderii mașinilor și utilajelor, a celorlalte produse prelucrate și, mai ales, înalt prelucrate în cadrul exporturilor, ridicarea generală a nivelului tehnic și competitivității produselor livrate, adaptarea flexibilă la cerințele piețelor internaționale, valorificarea superioară a materiilor prime importante. Printr-o dinamică mai înaltă a exporturilor (față de importuri, judicios dimensionate) este avută în vedere realizarea unei **balanțe comerciale active, care să asigure lichidarea părții rămase din datoriile externe, o balanță de plăți echilibrată și consolidarea rezervelor valutare ale țării**. O importantă extindere vor căpăta **formele moderne de cooperare în producție, știință și tehnică** cu alte state, acțiunile de specializare, de executare a unor obiective pe terțe piețe, constituirea de societăți mixte, promovîndu-se, în general, legături economice pe termen lung și așezarea lor pe baza unor acorduri și instrumente de colaborare stabile și de durată. Este vorba, în esență, de **sporirea mereu mai puternică a contribuției activității de comerț exterior și cooperare economică internațională la realizarea produsului social, la modernizarea economiei românești, la îmbunătățirea continuă a pozițiilor ei în economia mondială**.

Potrivit programelor pentru perioada următoare, România concepe, în continuare, participarea sa la viața economică internațională nu numai ca angrenare intensă în schimburile mondiale, ci și ca acțiune concretă în direcția unei contribuții active, cu ideea și fapta, la soluționarea efectivă și echitabilă a marilor probleme economice ale omenirii, în primul rînd a lichidării subdezvoltării, cea mai presantă dintre ele, de care depinde în

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, s-a întîlnit cu tovarăşul Samora Moises Machel, preşedintele Partidului „FRELIMO", preşedintele Republicii Populare Mozambic, care a condus delegaţia de partid şi de stat mozambicană la festivităţile prilejuite de sărbătoarea naţională de la 23 August

CEAUŞESCU —ROMÂNIA vastă şi neobosită activitate

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, s-a întîlnit cu tovarăşul Narciso Isa Conde, secretar general al Partidului Comunist Dominican

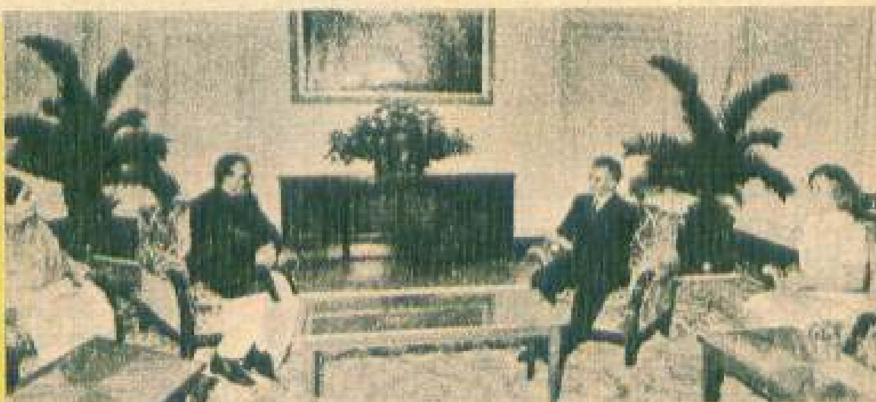
mod nemijlocit progresul general şi pacea mondială. Cu atît mai mult cu cît ultimii ani au marcat, în loc de o intensificare, o stagnare şi chiar un regres în procesul lichidării subdezvoltării, perioada următoare trebuie, în concepţia României, să aducă o cotitură în acest domeniu. Strategia propusă de România, de preşedintele Nicolae Ceauşescu pentru înlăturarea decalajelor — factor de îngustare a pieţei mondiale, de tensiune şi confruntare — conjugă intensificarea eforturilor interne ale popoarelor afectate de consecinţele subdezvoltării cu o nouă calitate a cadrului economic internaţional, prin **aşezarea relaţiilor economice între state pe echitate, pe o reală reciprocitate a avantajelor de pe urma participării la schimburile mondiale, care să contribuie efectiv la potenţarea eforturilor proprii respective.** Sprijinirea ţărilor în curs de dezvoltare — asupra legitimităţii căreia accentuează neslăbit România — se impune nu doar în numele unor criterii şi valori morale, dar şi în baza interesului comun, întrucît, în condiţiile interdependenţelor crescînde, extinderea pieţelor în aceste ţări, prin dinamizarea progresului lor economico-industrial, constituie segmentul indispensabil de susţinere a unei expansiuni de ansamblu în economia mondială, de ea depinzînd dezvoltarea în continuare a înseşi ţărilor actualmente industrializate.

În faţa evenimentelor şi derulărilor negative din viaţa şi relaţiile economice internaţionale, a distorsiunilor, disproporţiilor şi dezechilibrelor din economia mondială, România a adoptat — şi o va face în continuare — o atitudine activă, de participare angajată la înlăturarea acestora. În condiţiile agravării din ultimii ani a crizei economice mondiale, România — luînd, pe plan intern, măsuri ferme şi imediate pentru a preîntîmpina şi anihila, în parte, consecinţele crizei, pentru a-şi asigura înaintarea economică pe mai departe chiar şi în aceste împrejurări grele — şi-a intensificat, pe plan extern, eforturile în vederea convenirii unor acţiuni internaţionale menite să ducă la depăşirea cît mai grabnică a crizei, formulînd şi propunînd celorlalte ţări ale lumii o **strategie de „deschidere" şi nu de „închidere", de ieşire din dificultăţi tocmai prin extinderea, şi nu prin restrîngerea, colaborării şi conlucrării economice.** În concepţia României, a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, criza economică mondială poate fi depăşită. Ameninţările ce decurg din aceasta, pericolul destabilizării pot fi preîntîmpinate. Conflictualizarea crizei, confruntarea ţări bogate—ţări sărace pot fi evitate. În general, gravele şi complexele probleme economice care afectează progresul global şi pacea pot fi rezolvate în perioada următoare, cu condiţia, însă, să se treacă de urgenţă la abordarea frontală, într-un spirit nou,

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, s-a intîlnit cu tovarăşul Erich Honecker, secretar general al Comitetului Central al Partidului Socialist Unit din Germania, preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Democrate Germane, care a participat la manifestările prilejuite de cea de-a 40-a aniversare a revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă. În cadrul unei solemnităţi care a avut loc cu ocazia întrevederii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a înmînat tovarăşului Erich Honecker, cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani, Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România" clasa I, cu eşarfă, conferit pentru contribuţia deosebită adusă la dezvoltarea colaborării dintre Partidul Comunist Român şi Partidul Socialist Unit din Germania, dintre Republica Socialistă România şi Republica Democrată Germană, la întărirea prieteniei dintre poporul român şi poporul Republicii Democrate Germane, la promovarea cauzei generale a socialismului, păcii şi colaborării internaţionale.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, tovarăşa Elena Ceauşescu, ceilalţi tovarăşi prezenţi la solemnitate l-au felicitat călduros pe tovarăşul Erich Honecker

Preşedintele Republicii Socialiste România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu, s-a intîlnit cu preşedintele Republicii Islamice Pakistan, general Mohammad Zia-ul Haq, care a participat, împreună cu doamna Zia-ul Haq, la festivităţile prilejuite de marea sărbătoare naţională a poporului român de la 23 August

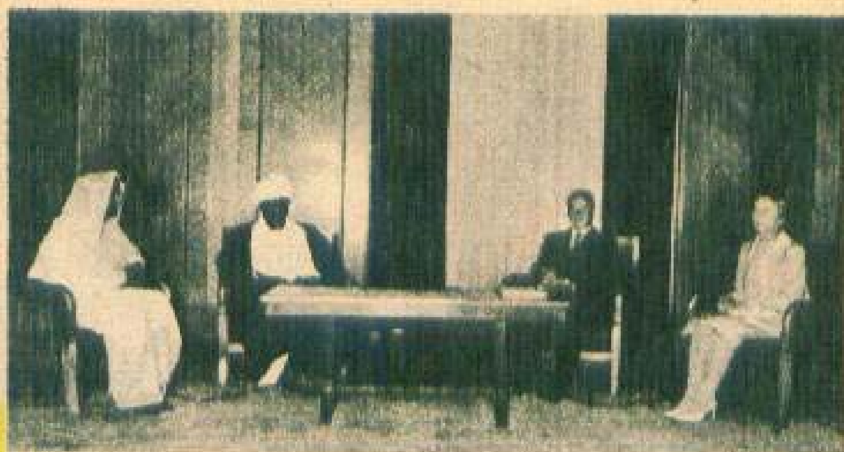
---

a acestora, la măsuri concrete, convenite prin **negocieri globale, pe calea noii ordini economice mondiale.**

Pentru realizarea programelor sale de înaintare economico-socială, poporul român are nevoie de linişte şi pace. La fel lui, toate popoarele lumii. Iată temeiul vibrantei chemări pe care — în acest moment cu adevărat de cumpănă, cînd manifestările de criză şi dezechilibru pe plan economic se combină, la scară mondială, cu încordări politice, cu conflicte între state, cu aberanta cursă a înarmărilor, cînd atîtea bombe sînt gata să explodeze, de la cele nucleare la cea a subdezvoltării — România, preşedintele Nicolae Ceauşescu o adresează factorilor de decizie politică de pretutindeni de a pune, mai presus de toate, interesele comune ale continuării dezvoltării generale şi salvgardării păcii mondiale, trecînd de urgenţă la o largă colaborare şi conlucrare internaţională. Concepută de preşedintele Nicolae Ceauşescu ca o strategie a evitării confruntării, ca o pîrghie a progresului şi ca o armă a păcii, conlucrarea internaţională este singura în măsură să identifice soluţiile corespunzătoare, mutual acceptabile, pentru angajarea pe drumul raţional al dezarmării, pentru stingerea conflictelor şi litigiilor dintre state exclusiv prin mijloace paşnice, pentru depăşirea dificultăţilor, a crizei economice mondiale, pentru lichidarea anomaliilor de dezvoltare din lumea contemporană. Congresul al XIII-lea a prilejuit un nou şi puternic angajament al Partidului Comunist Român, al întregului nostru popor de a face totul pentru realizarea nu numai a măreţelor perspective de dezvoltare economico-socială a ţării, dar şi a deziderațelor arzătoare ale umanităţii, pe linia asigurării unui viitor de progres şi pace, într-o lume mai dreaptă şi mai bună, fără arme şi fără războaie, a colaborării şi înţelegerii între popoare.

dr. Ilie Şerbănescu

CEAUȘESCU —ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, s-a întîlnit cu Gaafar Mohamed Nimeiri, președintele Uniunii Socialiste Sudaneze, președintele Republicii Democratice Sudan, care, în fruntea unei delegații de partid și de stat a țării sale, a participat, împreună cu doamna Buthayna Nimeiri, la festivitățile prilejuite de cea de-a 40-a aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă

La Palatul Consiliului de Stat au avut loc convorbiri între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Jose Eduardo dos Santos, președintele MPLA — Partidul Muncii, președintele Republicii Populare Angola, care, în fruntea unei delegații de partid și de stat, a participat la festivitățile prilejuite de aniversarea zilei de 23 August

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, s-a întîlnit cu tovarășul Canaan Sodindo Banana, președintele Republicii Zimbabwe, care s-a aflat în țara noastră pentru a participa la festivitățile prilejuite de aniversarea a 40 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă

„Între știință și pace au existat întotdeauna o strînsă legătură, o condiționare și o determinare reciprocă"

Știința pentru dezvoltare și pace

„Nu se poate concepe făurirea unei societăți socialiste multilateral dezvoltate, nu se poate concepe consumul fără a așeza la baza sa cele mai înalte cuceriri ale științei și tehnicii, cele mai noi cuceriri ale cunoașterii umane în general". Aceste cuvinte ale tovarășului **Nicolae Ceaușescu** dau expresie, sintetic dar cuprinzător, atenției deosebite pe care partidul și statul nostru o acordă dezvoltării puternice a științei și tehnicii, aplicării largi în producție a tehnologiilor moderne, a rezultatelor cercetării științifice ca factor fundamental în promovarea progresului multilateral al țării, factor a cărui pondere se impune să crească cu atît mai mult în actuala etapă de dezvoltare a României, a accentuării laturilor calitative, de tip intensiv, a înaintării spre o treaptă economică superioară.

Pe această linie se înscrie cerința — formulată în Directivele Congresului al XIII-lea — ca știința și tehnologia să aducă, prin dezvoltări notabile, o contribuție și mai marcată la sporirea generală a eficienței și rentabilității întregii activități economice, la ridicarea calității vieții.

Sînt, de altfel, direcții de acțiune pentru cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică românească în strînsă conexiune cu coordonatele actualei noi faze în revoluția științifico-tehnică mondială.

Știința și tehnica au astăzi un rol imens în făurirea unei economii moderne, în ridicarea generală a nivelului de civilizație. În afara progresului științifico-tehnic nu poate fi concepută dezvoltarea economico-socială în fiecare țară a lumii. De importanță esențială este, însă, în acest sens, modul în care se asigură promovarea dezvoltării științei și tehnicii. Concepția partidului și statului nostru în această privință se înscrie organic în viziunea de ansamblu asupra abordării problemei fundamentale a dezvoltării economico-sociale, fiind, în esență, aceea a unei strategii bazate pe o judicioasă îmbinare a factorilor intern și extern, rolul primordial aparținînd celui intern. Factorul extern în promovarea științei și tehnicii nu-l poate decît întregi, dar, în nici un caz, înlocui pe cel intern, care este hotărîtor, de însemnătate esențială.

În acest sens, partidul nostru a așezat pe prim plan dezvoltarea cercetării științifice proprii, promovarea creației tehnice originale. Cincinalele edificării societății socialiste multilateral dezvoltate se desfășoară astfel sub semnul afirmării depline a revoluției tehnico-științifice, iar încorporarea în producție a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne constituie o latură fundamentală a mutațiilor calitative din întreaga activitate economico-socială.

Pe baza acestor orientări, creația tehnică originală și-a sporit, în ultimii ani, în mod considerabil contribuția la înfăptuirea programelor de dezvoltare a țării, expresii elocvente fiind multiplele realizări științifice și tehnologice din cele mai diverse ramuri de activitate economico-socială și, îndeosebi, marile ctitorii ale anilor '70 și '80 între care la loc de frunte grandiosul Canal Dunăre—Marea Neagră, rod exclusiv al gîndirii și execuției tehnice naționale.

În prezent, în România există 215 institute și centre de cercetare științifică, la care se adaugă 100 stațiuni de cercetare și producție agricolă (față de 110 și, respectiv, 36 existente în 1965), toate acestea desfășurîndu-și activitatea sub îndrumarea și coordonarea Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie și a ministerelor de resort. Ca organ de partid și de stat cu caracter deliberativ și larg reprezentativ, Consiliul Națio-

În cuvîntarea rostită la Congresul al XIII-lea, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al Guvernului, preşedinte al Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, preşedinte al Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea", sublinia:

• În cei 40 de ani de la revoluţia de eliberare socială şi naţională, ştiinţa românească a cunoscut o puternică dezvoltare. Se poate afirma că dispunem acum de puternice unităţi de cercetare în toate sectoarele de activitate, că marile realizări, în dezvoltarea industriei, agriculturii, în toate domeniile sînt strîns legate de contribuţia activă a ştiinţei româneşti. Putem privi cu mîndrie la tot ceea ce am realizat în dezvoltarea patriei noastre, la contribuţia pe care ştiinţa românească o aduce la progresul României socialiste.

• Obiectivul fundamental al activităţii în cincinalul 1986—1990 şi în perspectivă pînă în anul 2000 îl constituie făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi crearea condiţiilor pentru trecerea la societatea comunistă. În realizarea acestor măreţe obiective, întreaga cercetare ştiinţifică şi tehnologică are înalta răspundere în faţa partidului, a poporului, de a fi în primele rînduri ale progresului tehnic, de a elabora noi tehnologii moderne în toate domeniile, necesare înfăptuirii obiectivelor de dezvoltare intensivă a industriei, agriculturii, a tuturor sectoarelor de activitate.

• Cercetarea românească îşi va intensifica conlucrarea activă cu institutele corespunzătoare din ţările socialiste din C.A.E.R., din celelalte ţări socialiste, din alte state ale lumii, în vederea soluţionării cu forţe comune a o serie de probleme importante ale progresului economico-social. Colaborarea cu ţările socialiste şi alte state în domeniul cercetării ştiinţifice reprezintă o contribuţie importantă la dezvoltarea relaţiilor internaţionale ale României, la cauza prieteniei cu alte popoare, la cauza libertăţii, independenţei şi păcii.

• Se poate afirma că nu există domeniu în care ştiinţa să nu aibă rolul determinant pentru înflorirea patriei, ridicarea nivelului de viaţă, ridicarea României pe noi culmi de progres şi civilizaţie.

• Concentrîndu-ne forţele pentru realizarea programelor de dezvoltare şi construcţie socialistă, nu putem uita că atît ţara noastră, cît şi toate statele lumii au nevoie de pace şi de colaborare internaţională. O mare răspundere pentru oprirea creşterii pericolului de război revine şi oamenilor de ştiinţă, care trebuie să-şi intensifice eforturile, împreună cu toate popoarele, pentru a se pune capăt cursului periculos spre prăpastie, spre o catastrofă nucleară. Oamenii de ştiinţă cunosc cel mai bine pericolul armelor nucleare şi al militarizării spaţiului cosmic. De aceea, ei trebuie să ia o poziţie fermă pentru apărarea planetei noastre. Trebuie să facem totul ca minunatele cuceriri ale ştiinţei, ale tehnicii, ale cunoaşterii, energia nucleară să fie puse numai şi numai în slujba dezvoltării economico-sociale paşnice! Să facem totul pentru a apăra dreptul suprem al oamenilor la existenţă, la libertate şi independenţă, la viaţă, la pace! În acest spirit, Comitetul Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea" va intensifica colaborarea cu organizaţii similare, cu alte organizaţii ale oamenilor de ştiinţă de pretutindeni, fiind hotărît să facă totul pentru a susţine politica partidului şi statului de pace şi colaborare internaţională. Popoarele, în care oamenii de ştiinţă au un mare rol, pot — acţionînd unite — să schimbe cursul evenimentelor, să asigure triumful raţiunii şi păcii.

nal pentru Ştiinţă şi Tehnologie are un rol de prim ordin în coordonarea întregii activităţi de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică, în intensificarea eforturilor creatoare ale oamenilor de ştiinţă din ţara noastră, ale cadrelor tehnico-inginereşti, în orientarea gîndirii novatoare a oamenilor muncii din toate domeniile în direcţia dezvoltării mai accentuate a creaţiei ştiinţifice originale, a creşterii aportului ştiinţei româneşti la progresul mondial al ştiinţei şi tehnologiei. **Avînd în vedere un asemenea rol în înfăptuirea politicii partidului şi statului nostru în domeniul ştiinţei şi tehnologiei, a obiectivelor şi sarcinilor de mare însemnătate puse de societatea noastră în faţa cercetării ştiinţifice româneşti, în fruntea Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, ca preşedinte al acestui for şi preşedinte al Biroului Consiliului, se află tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, membru al Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, prim viceprim-ministru al Guvernului, remarcabil om politic şi de stat, strălucit om de ştiinţă şi savant de reputaţie mondială, militant de seamă pentru triumful în lume al ideilor de progres şi pace, a cărei contribuţie este substanţială la îndrumarea şi coordonarea activităţii de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică, la elaborarea şi realizarea programelor de dezvoltare economico-socială a ţării, pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii moderne, la înflorirea continuă a ştiinţei româneşti şi afirmarea tot mai puternică a acesteia în lume, la înfăptuirea întregii politici interne şi externe a României socialiste.**

De o deosebită însemnătate în canalizarea şi orientarea eforturilor de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică în direcţiile prioritare reclamate de cerinţele actuale şi de perspectivă ale dezvoltării economico-sociale a ţării este desfăşurarea întregii activităţi în domeniul ştiinţei şi tehnologiei pe baza unui program pe termen lung, cu orizont pînă în anul 2000. Aşa cum sublinia tovarăşa **academician doctor inginer Elena Ceauşescu**, în condiţiile de astăzi, ale puternicei revoluţii ştiinţifico-tehnice mondiale, cînd cercetarea şi gîndirea ştiinţifică înregistrează progrese uriaşe în întreaga lume, devenind un factor esenţial al modernizării forţelor de producţie şi accelerării progresului economic şi social al tuturor popoare-

lor, un program pe o lungă perspectivă constituie o necesitate imperioasă pentru asigurarea mersului tot mai ferm înainte al României, pe calea dezvoltării sale socialiste, a bunăstării și civilizației, asigurîndu-se ca, permanent, cercetarea să meargă cu un pas înainte, să soluționeze nu numai problemele legate de înfăptuirea concretă a sarcinilor actuale, ci să abordeze problemele noi, de perspectivă, ale dezvoltării țării în etapele viitoare.

Preocupîndu-se activ de afirmarea științei și tehnicii în toate laturile vieții economico-sociale, în primul rînd pe baza eforturilor proprii, a creației tehnico-științifice originale, partidul și statul nostru, în spiritul concepției generale cu privire la abordarea problematicii dezvoltării, acordă o atenție deosebită extinderii și aprofundării colaborării internaționale în acest domeniu, acționînd neabătut în direcția dezvoltării ample a acestei colaborări cu toate țările socialiste, cu toate celelalte state ale lumii. În viziunea țării noastre, rolul și menirea colaborării tehnico-științifice internaționale se înscriu tocmai pe linia potențării eforturilor interne spre progres tehnico-științific și — mai larg — spre progres economico-social al popoarelor, în special al acelora din țările mai puțin dezvoltate. În acest sens, România consideră că viitorul imediat trebuie să aducă o schimbare radicală a situației actuale din domeniul răspîndirii și folosirii pe glob a tehnologiilor moderne. În prezent, de realizările științei și tehnicii contemporane nu beneficiază întreaga omenire. În era calculatoarelor electronice și televiziunii, a cuceririi Cosmosului de către om, pe Pămînt cea mai mare parte din omenire nu are acces nici măcar la cele mai modeste expresii ale progresului tehnico-științific. În calea răspîndirii și aplicabilității la scară mondială a tehnologiilor noi sînt ridicate încă restricții și bariere discriminatorii, iar condițiile financiare de procurare a acestora sînt prohibitive. Se impune astfel — așa cum în repetate rînduri a subliniat președintele **Nicolae Ceaușescu** —, ca o cerință fundamentală a depășirii marilor decalaje economice de către țările în curs de dezvoltare, deschiderea accesului lor larg la tehnologiile moderne. În acest sens, trebuie adoptate măsuri de sporire a asistenței tehnice acordate de țările dezvoltate, de furnizare a noilor descoperiri științifice și tehnice în condiții avantajoase, care să permită popoarelor rămase în urmă să înainteze mai rapid pe calea progresului.

În spiritul acestor exigențe acționează concret România pe plan internațional. Ea promovează neabătut o largă colaborare în domeniul tehnico-științific cu toate țările socialiste, cu toate statele lumii, pe baza avantajului reciproc și în interesul dezvoltării generale. În același timp, țara noastră — în raport cu potențialul său — participă la fluxul de tehnică nouă către țările în curs de dezvoltare, acordă acestor țări asistență tehnică (mii de specialiști români contribuind la realizarea unor importante obiective economice în țările respective), pregătește cadre în institutele sale de învățămînt și cercetare (mii de tineri din țările în curs de dezvoltare aflîndu-se la studii în România). Sînt acestea, totodată, mărturii elocvente ale solidarității militante a țării noastre cu lupta pentru progres economico-social de sine stătător a țărilor respective, ale contribuției sale concrete la sprijinirea eforturilor lor de ridicare industrială. De asemenea, România socialistă militează pentru o amplă conlucrare, cît mai strînsă, a savanților, cercetătorilor, altor specialiști, pentru rezolvarea unor probleme cum sînt punerea în valoare a resurselor minerale, valorificarea potențialului agricol mondial, protejarea mediului înconjurător, probleme de o majoră însemnătate pentru viața omului, pentru civilizație și progres.

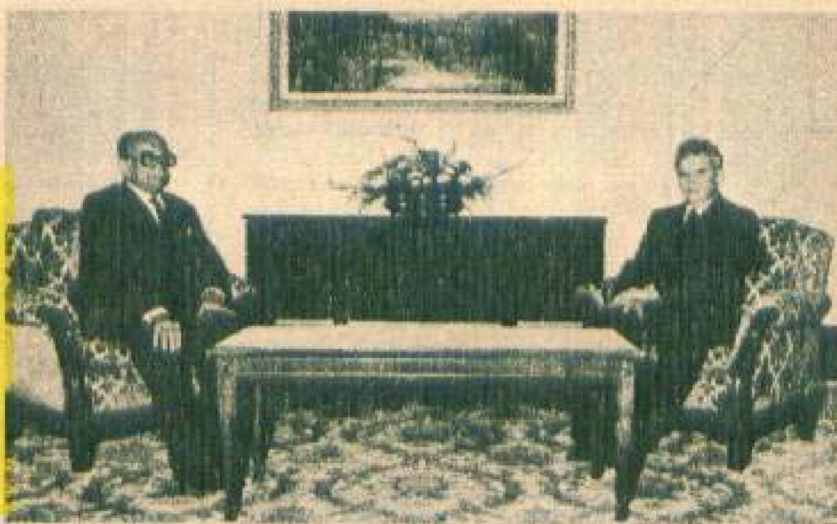
În concepția românească, știința trebuie să constituie un factor de promovare nu numai a progresului general dar și a păcii mondiale. În acest sens, este vital ca marile cuceriri ale geniului uman să fie puse exclusiv în slujba dezvoltării și nu a distrugerii. Iată temeiurile profunde ale sublinierilor românești privind cerința stopării cursei absurde a înarmărilor, a încetării deturnării imense în această cursă a potențialului științific, a trecerii de urgență la dezarmare, în primul rînd la cea nucleară, și, totodată, exigența ca oamenii de știință să-și asume răspunderea ce le revine în determinarea unor măsuri concrete în aceste direcții. În viziunea țării noastre, a președintelui **Nicolae Ceaușescu**, oamenii de știință — aparținînd, din punct de vedere moral, unei categorii ce nu se poate disocia de responsabilitatea salvgardării păcii — au datoria, azi mai mult decît oricînd, să-și facă auzit glasul în cabinetele care decid enorma risipă de fonduri și inteligență în scopul anihilării civilizației umane. Ei pot explica în mod competent că armele nucleare constituie un grav factor de destabilizare, și nu de împiedicare a unui eventual război. Ei trebuie să-și spună cuvîntul în legătură cu consecințele posibile ale realizărilor lor științifice, să lămurească opinia publică, astfel ca, împreună, să determine ca nimeni să nu folosească știința, cuceririle ei de vîrf în alte scopuri decît cele destinate vieții și prosperității oamenilor. Și aceasta cu atît mai mult astăzi cînd se pune cu acuitate problema alegerii între politica de intensificare a cursei înarmărilor, de producere de noi arme nucleare de distrugere în masă și politica de dezarmare, destindere și pace.

Pornind de la politica de pace promovată de partidul și statul nostru, oamenii de știință români — hotărîți să-și pună, ca și pînă acum, capacitatea și forțele exclusiv în slujba progresului, a vieții — au reafirmat vocația pașnică a științei românești, prin constituirea, în decembrie 1981, a Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", menit să dea expresie dorinței savanților români, întregului nostru popor ca, pretutindeni, știința să contribuie în exclusivitate la fericirea, și nu la distrugerea oamenilor. Aleasă ca președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", tovarășa academician doctor inginer **Elena Ceaușescu** sublinia, cu acel prilej: **„Consider că împrejurările actuale — cînd asistăm la o agravare a situației internaționale, la sporirea pericolelor la adresa păcii și independenței popoarelor, ca urmare a accentuării cursei înarmărilor, înmul-**

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, s-a intîlnit cu tovarăşul Yasser Arafat, preşedintele Comitetului Executiv al Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei, care a participat la festivităţile prilejuite de cea de-a 40-a aniversare a victoriei revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă

CEAUŞESCU —ROMÂNIA vastă şi neobosită activitate

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, a primit pe tovarăşul Clodomiro Almeyda, secretar general al Partidului Socialist din Chile, care a participat la manifestările consacrate Zilei naţionale a României

ţirii focarelor de conflicte şi război — toţi slujitorii ştiinţei, indiferent de domeniul în care îşi desfăşoară activitatea, au înalta îndatorire şi răspundere de a se manifesta în modul cel mai activ ca militanţi fermi pentru pace şi destindere internaţională. Între ştiinţă şi pace au existat întotdeauna o strînsă legătură, o condiţionare şi o determinare reciprocă. Întreaga evoluţie a umanităţii demonstrează că progresul şi pacea nu pot fi concepute fără contribuţia nemijlocită a ştiinţei, iar ştiinţa nu-şi poate afirma posibilităţile de progres decît în condiţii de pace".

Comitetul Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea" depune prestigioase eforturi în vederea dedicării inteligenţei şi forţei creatoare umane în slujba păcii şi progresului, determinării omenirii să utilizeze uriaşele capacităţi ale ştiinţei şi tehnicii, descoperirile şi cuceririle acestora în scopul lichidării decalajelor şi inegalităţilor între naţiuni, eradicării subdezvoltării, construirii unei lumi mai bune şi mai drepte, a păcii şi prieteniei între popoare. Colaborînd cu organizaţii similare din alte ţări, cu diferite foruri internaţionale şi instituţii din sistemul Organizaţiei Naţiunilor Unite, Comitetul român îşi aduce contribuţia, în cadrul puternicului front mondial al savanţilor, la adoptarea unor măsuri concrete pentru oprirea cursei înarmărilor şi edificarea unei lumi a păcii, dreptăţii şi egalităţii. Reprezentanţii ştiinţei noastre au purtat peste graniţele ţării vibrantul mesaj românesc de pace, participînd la manifestări internaţionale de prestigiu, ca sesiunea specială a Organizaţiei Naţiunilor Unite consacrată dezarmării, unde au susţinut ideea convocării unui Congres mondial al slujitorilor ştiinţei şi constituirii unui Comitet internaţional reprezentativ, în vederea angajării oamenilor de ştiinţă de pe toate meridianele globului într-o largă şi autentică acţiune consacrată apărării păcii în întreaga lume.

Sînt, toate acestea, expresii pregnante ale participării active a ţării noastre la circuitul mondial al valorilor ştiinţifico-tehnice, concepută ca o contribuţie nu numai la propăşirea sa continuă şi a tuturor celorlalte ţări, dar şi la îmbunătăţirea climatului politic internaţional, la însăşi promovarea şi asigurarea unui viitor paşnic.

dr. Ilie Şerbănescu

Anul Internaţional al Tineretului

– eveniment major în viaţa tinerei generaţii a lumii

1985 se va înscrie în istoria ultimului sfert de secol ca un an cu profunde semnificaţii pentru comunitatea internaţională; se împlinesc patru decenii de la crearea Organizaţiei Naţiunilor Unite, organizaţie internaţională cu vocaţie de universalitate, precum şi 20 de ani de la adoptarea, în urma unei valoroase iniţiative româneşti, de către Adunarea Generală a forului mondial, a **„Declaraţiei privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc şi înţelegere între popoare"**, primul document programatic privind tineretul.

În constelaţia unor asemenea aniversări, **Anul Internaţional al Tineretului** (AIT) proclamat, la iniţiativa României, prin rezoluţia nr. 34/151 din 17 decembrie 1979, a Adunării Generale a O.N.U., sub generoasa deviză **„Participare, Dezvoltare, Pace"**, se înscrie ca un eveniment de excepţională importanţă pentru viaţa tinerei generaţii a planetei, pentru afirmarea năzuinţelor sale fundamentale de pace şi progres.

■

Potrivit statisticilor ONU, populaţia tînără a lumii, care, în 1984, era de 922 de milioane, va depăşi un miliard la finele deceniului nouă, va creşte pînă la 1062 milioane în anul 2000 şi pînă la 1 309 milioane în anul 2025. În prezent, unul din cinci locuitori ai Terrei este tînăr, tineretul reprezentînd aproximativ 19,4% din populaţia totală a globului.

Această puternică şi importantă forţă socială a progresului şi păcii prezintă un ansamblu de probleme şi aspiraţii comune, care, dincolo de realităţile concrete din fiecare ţară şi regiune, se constituie într-un distinct şi substanţial fond de opţiuni şi interese fundamentale.

Un studiu recent al secretarului general al ONU arăta că problemele majore ale tinerilor anilor '80 sînt cele privind dezvoltarea, familia, munca şi cultura. Într-adevăr, şomajul juvenil (cu întregul său cortegiu de inechităţi), slăbirea legăturilor de familie, marginalitatea (ca proces multidimensional, implicînd aspecte economice, politice, psihologice, culturale etc.) ce afectează mari grupuri de tineri (imigranţii, refugiaţii, handicapaţii etc.) sînt fenomene negative cu puternică rezonanţă socială în multe ţări ale lumii.

Tocmai pornind de la asemenea realităţi, Anul Internaţional al Tineretului reprezintă o posibilitate de discutare şi soluţionare, în consens cu autenticele interese şi aspiraţii ale tinerilor de pretutindeni, ale marilor probleme cu care se confruntă tînăra generaţie.

Rezultatul unui proces

Adoptată la 24 octombrie 1945, cînd ecourile ultimei conflagraţii mondiale erau puternice în memoria umanităţii, Carta ONU consfinţea hotărîrea popoarelor lumii de a „izbăvi generaţiile viitoare de flagelul războiului", imprimînd astfel o dimensiune internaţională preocupărilor privind tineretul.

Inaugurat astfel, procesul de abordare globală, la eşalon internaţional, a problematicii tinerei generaţii de pretutindeni, avea să înregistreze o evoluţie pozitivă abia la începutul deceniului şapte al secolului, cînd, la 18 decembrie 1960, Adunarea Generală a Organizaţiei mondiale, a adoptat rezoluţia nr. 1572 (XV) (elaborată în urma înscrierii pe ordinea de zi a sesiunii, la iniţiativa ţării noastre, a punctului intitulat „Măsuri pentru promovarea în rîndul tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc şi înţele-

gere între popoare"), considerată drept prima acțiune internațională formulată în materie de tineret.

Au urmat, apoi, numeroase documente internaționale adoptate atît de către Adunarea Generală, cît și de cele 16 instituții specializate din sistemul ONU (în special UNESCO, OIM, OMS etc.) care au vizat, cu precădere, educarea tineretului în spiritul păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare, respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Dintre acestea se desprinde, prin importanța sa deosebită, Declarația forumului mondial, din 7 decembrie 1965, privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare, o adevărată Cartă a educației pașnice a tinerei generații.

Rezultatul firesc și necesar al acestui **complex proces de afirmare în viața internațională a problematicii tinerei generații**, a creșterii preocupărilor privind statutul și rolul său în societatea contemporană, l-a reprezentat, fără îndoială, proclamarea, în cadrul celei de-a 34-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, a anului 1985 drept „An Internațional al Tineretului", sub deviza „Participare, Dezvoltare, Pace".

A.I.T. — realitatea unui concept

Conceput ca o manifestare complexă, multidimensională, desfășurată la scara întregului tineret al planetei, Anul Internațional al Tineretului reprezintă un perimetru favorabil dezbaterii și soluționării unor numeroase aspecte de natură politică, social-economică, educațional-științifică, cultural-informațională, precum și organizațional-juridică, privind statutul material și spiritual, actual și de perspectivă, al tinerei generații. Prin desemnarea unui An Internațional al Tineretului, Adunarea Generală a ONU a făcut posibilă o abordare pe termen mediu și lung a problematicii tinerei generații, în cadrul căreia se configurează mai multe etape. Prima — constînd în selectarea unor obiective de perspectivă și elaborarea unui **program mondial** care să fie realizat pînă în 1985 — s-a concretizat prin adoptarea, în noiembrie 1981, în cadrul ONU, a **„Programului concret de măsuri și activități ce urmează a fi întreprinse înaintea și în timpul AIT"**, ca document-platformă de acțiune al întregii manifestări. O a doua fază, de aplicare a programului adoptat, s-a exprimat, între altele, prin desfășurarea, în Asia și Pacific, Europa, America Latină și Asia de Vest, a unor reuniuni regionale în cadrul cărora au fost elaborate documente de acțiune, în funcție de interesele și aspirațiile specifice ale tineretului din aceste zone.

În sfîrșit, în 1985, marcarea propriu-zisă a evenimentului implică evaluarea realizărilor obținute, reevaluarea obiectivelor de perspectivă, elaborarea și adoptarea unui plan de acțiune pentru viitor.

Prin multitudinea factorilor implicați (la nivel național s-au constituit peste 124 Comitete naționale de coordonare), a măsurilor și programelor adoptate pînă în prezent, la nivel local, național,

Ampla dezbatere care a avut loc în acest an la Națiunile Unite, cuvintele de deosebită apreciere rostite la adresa României pentru aducerea acestei problematici importante în atenția ONU și la adresa activității valoroase desfășurate pentru marcarea în 1985 a Anului Internațional al Tineretului de către Comitetul Consultativ al ONU pentru AIT, al cărui președinte este tovarășul Nicu Ceaușescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, largul sprijin de care se bucură recomandările formulate de comitet vizînd organizarea corespunzătoare a acestui eveniment sînt apreciate de observatorii politici și de presa de la ONU drept un succes deplin al inițiativei românești

regional și internațional, Anul Internațional al Tineretului deschide largi perspective abordării realiste, plurivalente și eficiente a complexei problematici a tinerei generații a lumii.

Necesitatea unei abordări globale

Alături de măsurile întreprinse la nivel local și național, înfăptuirea generoaselor scopuri și obiective ale AIT presupune inițierea unor acțiuni globale, cu largă semnificație pentru tineretul tuturor țărilor și care să privească ansamblul problemelor care-l preocupă.

O primă acțiune de acest fel, menită să ducă la identificarea principalelor căi și mijloace de îmbunătățire a statutului material și spiritual al tineretului, ar fi, în concepția românească, convocarea, în 1985, sub egida ONU, a unei **Conferințe Mondiale consacrate tinerei generații**. În cadrul său, pe baza unei analize democratice și realiste a problemelor actuale ale tinerilor lumii, se pot elabora și adopta programe și măsuri concrete privind afirmarea și participarea tineretului la viața social-politică, economică și culturală a popoarelor, la ameliorarea condițiilor sale de muncă și de viață.

După cum se știe, ultima sesiune a Comitetului Consultativ al ONU pentru AIT, a cărui

ROMÂNIA — gazdă a unor prestigioase reuniuni internaţionale

• Seminarul european „Accesul tinerilor la muncă şi participarea la viaţa publică" — 1979.
• Reuniunea internaţională cu tema „Contribuţia tinerei generaţii la edificarea păcii şi securităţii, la înfăptuirea dezarmării în Europa" — 1980.
• Masa rotundă „Tineretul anilor '80" — 1982.
• Seminarul internaţional „Tineretul şi studenţii — solidaritate pentru pace, dezvoltare naţională, dreptate socială şi o nouă ordine economică internaţională" — 1983.
• A XXV-a Conferinţă generală a Mişcării Internaţionale a Tineretului şi Studenţilor pentru Naţiunile Unite (I.S.M.U.N.) — 1983.
• Reuniunea europeană consacrată A.I.T. — 1983.
• Conferinţa europeană a Crucii Roşii de tineret — 1984.
• Reuniunea „Cercetarea ştiinţifică a tineretului în perspectiva Anului Internaţional al Tineretului" — 1984.
• Seminarul internaţional „Tineretul şi dezvoltarea" — manifestare inclusă şi în Planul naţional de măsuri şi acţiuni privind pregătirea şi marcarea Anului Internaţional la Tineretului.

preşedinţie o deţine reprezentantul ţării noastre, tovarăşul **Nicu Ceauşescu**, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, ministru pentru problemele tineretului, a recomandat organizarea, la cea de-a XL-a sesiune a Adunării Generale a ONU (1985), în măsura în care procedurile şi practicile Naţiunilor Unite o vor permite, a unui număr adecvat de şedinţe plenare dedicate politicilor şi programelor în domeniul tineretului, care să fie desemnate drept **„Conferinţa mondială a ONU pentru Anul Internaţional al Tineretului"**.

Pe această linie de preocupări, ţara noastră se pronunţă pentru elaborarea şi adoptarea, de către Organizaţia mondială, a unui **instrument internaţional unitar, atotcuprinzător, privind drepturile şi responsabilităţile tineretului**. Specificul unui asemenea document s-ar reflecta, printre altele, într-o particularizare, la condiţiile concrete de muncă şi viaţă ale tinerei generaţii, a drepturilor şi libertăţilor umane fundamentale, cît şi prin înscrierea altora noi, izvorîte din statutul specific al tineretului în cadrul societăţii în ansamblul său. Depăşind caracterul unui act strict revendicativ, documentul privind tineretul ar înscrie, pentru prima dată în practica internaţională, pe lîngă drepturi, şi responsabilităţi ce revin tinerilor faţă de comunitate, ca o expresie a marilor răspunderi sociale ce revin astăzi tinerei generaţii.

În concepţia României, o importanţă deosebită ar prezenta-o şi instituirea unui **organism de legătură între Naţiunile Unite şi mişcarea de tineret**, care să permită o abordare unitară şi o comunicare permanentă între cei doi termeni ai binomului. Tot pe aceeaşi linie de preocupări şi în vederea sporirii contribuţiei cercetării ştiinţifice la soluţionarea marilor probleme ce preocupă tineretul de astăzi, viziunea românească cuprinde propunerea înfiinţării unui **centru internaţional de cercetare şi documentare asupra tineretului**, folosind, într-o primă etapă, infrastructurile deja existente prin funcţionarea, în diferite ţări, a unor centre naţionale.

Depăşind stricta sa semnificaţie calendaristică, **Anul Internaţional al Tineretului nu reprezintă o activitate de campanie, ocazională, care se termină în 1985, ci se constituie într-un amplu proces desfăşurat la scară planetară, implicînd parcurgerea mai multor etape în înfăptuirea scopurilor şi obiectivelor sale.**

Astfel, în chip semnificativ, în 1986, se va celebra **Anul Internaţional al Păcii**, un prilej deosebit de propice pentru îndeplinirea cerinţelor celui de-al treilea important termen al devizei AIT: **Pacea**. Strînsa legătură dintre cele două manifestări, întrepătrunderea de substanţă dintre scopurile şi obiectivele lor sînt tot atîtea argumente pentru tînăra generaţie de pretutindeni de a acţiona, cu toată hotărîrea, pentru marcarea lor corespunzătoare.

În spiritul unor asemenea aprecieri trebuie privită propunerea României referitoare la proclamarea unui **deceniu al tineretului (1986—1995)**, în scopul asigurării continuităţii preocupărilor şi programelor în materie de tineret.

România socialistă — activitate susţinută pentru promovarea obiectivelor AIT

Iniţiatoare şi coautoare a peste 30 de rezoluţii adoptate de Adunarea Generală a ONU în materie de tineret (printre care şi cea prin care s-a proclamat 1985 drept AIT), România acordă o atenţie deosebită pregătirii şi marcării corespunzătoare, la nivel naţional şi internaţional, a Anului Internaţional al Tineretului.

Astfel, în spiritul recomandărilor cuprinse în Programul concret de măsuri şi activităţi ce urmează a fi întreprinse înaintea şi în timpul AIT, precum şi al celor formulate de Comitetul Consultativ al ONU, Comitetul Naţional Român pentru AIT (CNR-AIT), constituit în septembrie 1981, ca organism guvernamental larg reprezentativ, alcătuit din 107 membri, reprezentanţi ai ministerelor, instituţiilor centrale şi ai altor organe şi organizaţii de masă şi obşteşti, cu atribuţii şi răspunderi în domeniul tineretului, şi-a elaborat planul său propriu de măsuri şi acţiuni în vederea pregătirii şi marcării corespunzătoare a evenimentului. Documentul conţine importante măsuri şi acţiuni privind participarea dinamică şi responsabilă a tineretului la realizarea obiectivelor de dezvoltare a patriei, concretizată, în 1984—1985, prin îndeplinirea şi depăşirea angajamentelor asumate prin Programele anuale de participare a tineretului la înfăptuirea, prin muncă patriotică, a unor sarcini cuprinse în Planurile naţionale unice de dezvoltare economico-socială, în Planurile de dezvoltare a agriculturii şi industriei alimentare, de transformare revoluţionară a naturii.

La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a avut loc vizita de stat în Republica Socialistă România a tovarășului Li Xiannian, membru al Comitetului Permanent al Biroului Politic al C.C. al P.C. Chinez, președintele Republicii Populare Chineze. La încheierea vizitei, a fost manifestată satisfacția deplină pentru rezultatele noului dialog româno-chinez la nivel înalt. A fost exprimată convingerea că vizita a reprezentat un nou moment important în bogata cronică a relațiilor tradiționale de prietenie și colaborare dintre partidele, popoarele și țările noastre, o contribuție de seamă la cauza păcii și colaborării internaționale

CEAUȘESCU —ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat o vizită de stat în Republica Federală Germania, în perioada 15—17 octombrie 1984, la invitația președintelui Republicii Federale Germania, Richard von Weizsäcker. Vizita și convorbirile care au avut loc constituie un moment important în dezvoltarea relațiilor bilaterale dintre Republica Socialistă România și Republica Federală Germania, în interesul celor două țări, al cauzei păcii, destinderii, colaborării și securității în Europa și în întreaga lume

Totodată, sînt prevăzute importante obiective referitoare la asigurarea condițiilor optime de viață, pregătire și afirmare multilaterală a tineretului, la participarea tinerilor și organizațiilor de tineret la procesul de decizie.

În domeniul activității internaționale, o importantă direcție de acțiune o reprezintă **intensificarea luptei pentru dezarmare și pace, pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale pe baze juste și echitabile**, în contextul campaniei desfășurate sub genericul **„Tineretul României dorește pacea"**. Sînt preconizate, de asemenea, ample acțiuni cu caracter politic, cultural-artistic, turistic, sportiv, elaborarea și publicarea unor studii și lucrări consacrate situației tineretului în contemporaneitate, precum și alte numeroase acțiuni dedicate pregătirii și marcării AIT.

*
* *

Prin amploarea și importanța inițiativelor și acțiunilor generate la nivel local, național, regional și internațional, vizînd ameliorarea statutului material și spiritual al tinerei generații de pretutindeni, Anul Internațional al Tineretului se înscrie ca un moment de referință în cadrul eforturilor depuse de comunitatea mondială pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune, fondată pe marile valori ale păcii și progresului.

Mircea Duțu

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, a primit pe Frank Swaelen, preşedintele Partidului Social-Creştin Flamand din Belgia

CEAUŞESCU —ROMÂNIA vastă şi neobosită activitate

La invitaţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu, preşedintele Republicii Socialiste România, a avut loc vizita oficială în ţara noastră a preşedintelui Republicii Elene, Constantin Karamanlis — moment important în dezvoltarea relaţiilor dintre România şi Grecia, expresie a voinţei comune de întărire a colaborării multilaterale, în interesul reciproc, al cauzei păcii şi înţelegerii în Balcani şi pe întreg continentul european

Întîlniri ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu cu conducători de delegaţii de peste hotare, participante la Congresul al XIII-lea al P.C.R.

Un an previzibil? Un an care trece grăbit, asemenea unei comete îndelung așteptate, fără a lăsa regrete prea mari în urma lui?

1984 — de la început și pînă la sfîrșit — a curs într-o matcă previzibilă, ușor de bănuit. Cu doar o lună și jumătate înaintea revelionului său, trecerea la amplasarea „eurorachetelor" i-a prefigurat direcția și pulsul nefavorabil. A fost un an de apeluri insistent repetate, nu de dificultăți depășite. Un an de S.O.S.-uri. Și o perioadă în care, ca spre a ne aminti de fragilitatea micii noastre planete suspendate în spațiu, un termen nou, curios — „războiul stelelor" — a pășit din fantezie spre realitate, devenind o prezență ubicuă, nedorită, în limbajul politico-diplomatic.

Un an previzibil, deci, din punctul de vedere al tensiunilor acumulate, al oscilațiilor viu resimțite spre polul fără măreție al frigului. Și, totuși, începutul promitea un dezgheț. O vagă tendință de înseninare, prin lucrările Conferinței pentru măsuri de încredere și securitate și pentru dezarmare de la Stockholm — primul forum general-european consacrat unei probleme atît de grave ca dimensiunea militară a neliniștii continentului. Previzibilă și ea, în sensul că a început conform unui calendar prestabilit, reuniunea din capitala Suediei s-a dovedit o utilă și necesară prezență diplomatică, într-o lume marcată de atîtea alte absențe (întreruperea negocierilor sovieto-americane de la Geneva, de pildă, fusese anunțată abia cu două luni în urmă). A fost o ocazie (ne referim la debutul ei) de cuvinte calde, frumoase, la adresa păcii, a destinderii, a cooperării și, desigur, a dialogului. De ce, atunci, tocmai dialogul a lipsit cel mai mult lui 1984? Și care să fie căile redescoperirii lui?

După Stockholm, interesul anului pe care îl încheiem a oscilat, dar fără variații majore, spre o zonă sau alta de conflict, spre timidele promisiuni de pace apărute în Liban („Libanul de nelocuit", cum spunea cineva, începe să devină, din nou, o țară „de locuit"), în America Centrală (dacă nu cumva evenimente aflate în curs ne vor dezminți), spre redimensionările din Golf și, poate, spre unele evoluții din Africa australă. Dar, între timp, o altă amenințare s-a profilat la orizont. Devenită tot mai mult o realitate concretă, palpabilă, nu o figură de stil, „bomba cu explozie întîrziată" pe care o reprezintă subdezvoltarea s-a însoțit cu o altă „bombă", în sensul jurnalistic al termenului: refuzul Boliviei de a-și achita datoriile externe, ajunse la o sumă astronomică, la fel cu scadențele multor altor țări în curs de dezvoltare. Inedit, fenomenul era, totuși, previzibil și ar putea să fie prevestitor. Accentuînd, fără îndoială, prezența unui nou front în geografia atît de variabilă a păcii și a războiului din zilele noastre. Un front tăcut, subteran, mai puțin spectaculos decît fronturile propriu-zise, dar a cărui realitate rămîne tot atît de preocupantă ca și germenii distructivi îndreptați spre alte planete.

1984 — imprevizibilul tău previzibil să însemne și începutul unei mobilizări generale pe fronturile invizibile ale foametei și ale mizeriei?

Fețele unui an se schimbă, desigur, chiar dacă evenimentele curg într-o albie prestabilită. Mai ales a doua jumătate a lui 1984 părea să aducă unele semne, foarte timide, de bunăvoință, după consumarea a destule petarde din arsenalul propagandistic. Pledoariile în favoarea înțelegerii și conlucrării, întîlnirile sovieto-americane de la Washington, necesarele promisiuni postelectorale ale președintelui Reagan nu mai erau doar necesare, ci și stringente. Dar cometa grăbită a lui 1984 nu lasă dîre prea luminoase în această privință. Pe cerul viitorului așteptat, prezentul care devine trecut nu e o prezență suficient de încurajatoare. Și, de aceea, poate, 1984 a fost, încă o dată, un an previzibil.

Imprevizibil, totuși, a fost 1984 prin cîteva accidente mai deosebite: prin dispariția neașteptată a unor lideri politici, prin apariția altora noi, dar mai ales prin tragica moarte a Indirei Gandhi.

Din ţara în care s-a oprit Alexandru cel Mare, ea însăşi mare cît o lume, istoria s-a văzut şi se vede cu deosebire prin prisma nonviolenţei. Şi, totuşi, — ce curios! — tocmai violenţa a curmat viaţa lui Mahatma Gandhi şi, acum, a Indirei Gandhi. E un paradox, fără îndoială, dar nu singurul şi nici cel mai caracteristic unei lumi în continuă restructurare.

Tranziţia indiană a coincis cu noile alegeri americane (previzibile şi ele, prin prisma rezultatului consemnat de urne) şi cu premiera electorală din Nicaragua sandinistă. În rest, o desfăşurare calmă, monotonă, exceptînd, poate, tocmai tensiunile reapărute între SUA şi Nicaragua, după scrutinurile naţionale din cele două ţări. Dovadă clară că America Centrală va rămîne, şi în continuare, un puternic revelator de criză, o prezenţă nedorită pe harta polarizărilor internaţionale? Posibil. Dar, în acelaşi timp, şi ocazie de a pune în evidenţă o realitate pe care, ca şi alte perioade similare din trecut, dar, cumva, într-o măsură mai mare ca ele, 1984 ne-a relevat-o tuturor: sentimentul acut că fenomenele internaţionale sporesc în amploare, în complexitate, şi că acţiunile schiţate nu sînt pe măsura lor. Că albia tensiunii trebuie părăsită şi că este necesar să fie căutată o alternativă. Dar una profundă, raţională, sensibil şi solid îndepărtată de actualele polarizări, de contradicţiile Est-Vest, Nord-Sud sau chiar Vest-Vest, în jurul cărora gravitează multe probleme contemporane. Între cele patru puncte cardinale ale Pămîntului sînt posibili, cu alte cuvinte, mai mult decît doi cîte doi poli politici, simetric dispuşi. Sînt posibili polii diverşi, în constituire, ai păcii şi ai opţiunilor independente.

P.S. O ştire de ultimă oră, sosită în chiar momentul intrării sub tipar a almanahului nostru, arată că anul pe care îl încheiem oferă încă importante resurse de schimbare. Acordul sovieto-american privind viitoarele convorbiri şi negocieri de dezarmare a fost un eveniment îndelung aşteptat şi de la care se aşteaptă foarte mult.

I. Madoşa

Impactul eurorachetelor

Pershing II — rachetă cu două trepte şi viteză supersonică. Lungime — 10 m. Rază de acţiune — 1800 km. Lansarea — de pe platforme mobile. Încărcătură nucleară — echivalentă cu 250 kilotone T.N.T. Aceasta înseamnă de 15 ori mai mult decît bomba de la Hiroshima (17 kilotone), care a făcut 200 000 de victime omeneşti. Se apreciază că, de la bazele militare din R.F.G., unde au început să fie amplasate, aceste arme ar putea atinge cele mai apropiate oraşe ale U.R.S.S. în circa 6—8 minute. Costul unui exemplar — aproximativ 1 milion dolari S.U.A.

Cruise — rachetă de croazieră. Este apreciată ca un veritabil bombardier fără pilot. Lungime — 5,56 m. Rază de acţiune — 2 500 km. Lansarea — de pe platforme mobile. Nedetectabilă, datorită faptului că poate zbura la mai puţin de 30 m înălţime, sub raza de acţiune a radarelor. Se adaptează formelor de relief întîlnite în cale, întrucît posedă un model corespunzător în memoria electronică. În caz de necesitate, traiectoria ei poate fi modificată prin comandă automată, via satelit. Încărcătură distructivă — echivalentul a 200 kilotone T.N.T. Poate atinge ţinta în 15 minute. Costul unui exemplar — 1 milion dolari S.U.A.

Atît „Pershing II", cît şi „Cruise" sînt construite în aşa fel încît, datorită mobilităţii rampelor de lansare, să se evite lovirea la sol.

Rachetele sovietice *„S.S.-20"* sînt amplasate, de asemenea, pe rampe mobile. Dotate cu 3 focoase nucleare, ele au o rază de acţiune mai mare.

Iată, spre a spune astfel, principalii „protagonişti" ai unei crize îndelungate, persistente, intrată în vocabularul politic al acestor ani sub denumirea atît de cunoscută de „criză a eurorachetelor". O criză pornită ameninţător, asemenea unui aisberg desprins din calotele polare, şi care, nu cu mult înaintea revelionului lui 1984, avea să cunoască o fază nouă, deosebit de acută. Trecerea la amplasarea rachetelor „Cruise" şi „Pershing II" pe teritoriul unor ţări vest-europene, în noiembrie 1983 (ca o contrapondere, după cum s-a pretins, la instalarea rachetelor „S.S.-20" în partea europeană a U.R.S.S., începînd din 1977), a deschis o perspectivă dificilă noului an, plasîndu-l, de la bun început, sub auspicii extrem de nefavorabile. Şi a făcut ca impactul proteiform al absurdei curse a înarmărilor nucleare să-şi trimită unde concentrice asupra întregii vieţi internaţionale actuale — pe planul sporirii insecurităţii europene, al relaţiilor Est-Vest, al exigenţelor de pace, cooperare şi destindere planetară.

Dar, să rememorăm cîteva evenimente. *14 noiembrie 1983:* la baza militară de la Greenham Common, din Marea Britanie, sosesc primele 16 rachete de croazieră „Cruise". *22 noiembrie:* vot în Bundestagul vest-german, favorabil amplasării rachetelor „Pershing II" pe teritoriul ţării. *23 noiembrie:* retragerea Uniunii Sovietice de la negocierile cu S.U.A. asupra eurorachetelor (I.N.F., desfăşurate la Geneva), ca urmare a instalării noilor arme. *24 noiembrie:* la baza militară vest-germană Mutlangen, din landul Baden-Würtemberg, soseşte prima baterie de rachete „Pershing II". *25 noiembrie:* declaraţie a fostului lider de partid şi de stat sovietic, Iuri Andropov, transmisă de agenţia TASS. Sînt anunţate cele „patru hotărîri" adoptate de Uniunea Sovietică, datorită evoluţiilor survenite pe plan militar occidental:

„Se poate afirma, fără teama de a greși, că omenirea se află într-un moment hotărîtor pentru destinele sale, pentru viitorul și existența planetei noastre. Pînă nu este prea tîrziu, să acționăm pentru salvarea omenirii de la catastrofa nucleară, de la distrugere! Să apărăm dreptul suprem al națiunilor, al oamenilor la existență, la libertate și independență, la viață și pace!" — *arăta* tovarășul Nicolae Ceaușescu, *secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, în Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al partidului. Prin acțiuni dintre cele mai variate, prin demersuri de amplă rezonanță ale conducătorului partidului și statului nostru, poporul român a continuat să-și manifeste, și în 1984, opoziția fermă față de aberanta cursă a înarmărilor, dorința menținerii, apărării și consolidării păcii, a trecerii neîntîrziate la dezarmare.*

întreruperea nelimitată a negocierilor de la Geneva; anularea unor măsuri adoptate pentru favorizarea lor, inclusiv a moratoriului asupra desfășurării mijloacelor nucleare sovietice în partea europeană a U.R.S.S.; accelerarea lucrărilor pregătitoare, începute mai devreme, pentru amplasarea de rachete tactice-operative cu rază sporită de acțiune pe teritoriul R.D. Germane și R.S. Cehoslovace, în înțelegere cu guvernele acestor țări; amplasarea unor mijloace sovietice corespunzătoare „în anumite regiuni ale mărilor și oceanelor". „Vor fi adoptate, firește, — preciza declarația — și alte măsuri pentru asigurarea securității U.R.S.S. și a altor țări ale comunității socialiste". Concomitent ,președintele Ronald Reagan declară că este „decepționat, dar nu surprins" de întreruperea negocierilor de la Geneva. „Cred — subliniază șeful Executivului american — că sovieticii vor reveni la masa tratativelor, deoarece ei, ca și noi, sînt conștienți că nu se poate și nu trebuie să aibă loc o confruntare nucleară în lume între singurele țări care dispun de o mare capacitate nucleară distructivă".

Este un moment delicat, angajant, fără precedent în istoria postbelică a Europei și a lumii. Restul lui 1983 va trece fără alte evenimente notabile pe plan militar, consemnînd, în schimb, eforturi susținute, pe alte planuri, pentru oprirea cursului periculos al evenimentelor. Dar acesta, odată intrat pe făgașe anormale, va continua. Și, astfel, prima baterie de rachete „Pershing II" devine operațională, pe teritoriul R.F.G., în chiar noaptea revelionului lui 1984. Este un straniu și tulburător „dar" pe care noul an îl primește de la cel vechi, cu toate consecințele de rigoare: tensiuni pe planul relațiilor dintre marile puteri, apeluri la calm și la rațiune. La începutul lui februarie, ca pentru a sfida adevăratele exigențe ale momentului, sosesc și primele 16 rachete „Cruise" la baza Comiso din Sicilia (vor deveni operaționale două luni mai tîrziu). Completîndu-se, în felul acesta, numărul „eurorachetelor" pe care S.U.A. și-au propus să le instaleze în Europa occidentală, într-o primă etapă. Hotărîri ulterioare ale Consiliului militar al Alianței Nord-Atlantice vor confirma și vor întări „calendarul" de amplasare hotărît cu cinci ani în urmă: 108 rachete „Pershing II" pe teritoriul R.F.G. pînă la sfîrșitul lui 1985; 96 rachete „Cruise" pe teritoriul aceleiași țări, în 1986 și 1987; 160 rachete „Cruise" în Marea Britanie, pînă în 1988; 112 rachete „Cruise" în Italia, pînă la sfîrșitul lui 1987; 48 rachete „Cruise" în Belgia, pînă în 1985—1986; 48 rachete „Cruise" în Olanda (amplasare încă problematică, datorită hotărîrii autorităților de la Haga de a amîna o decizie în problema eurorachetelor pînă la sfîrșitul anului 1985). În ansamblu, așadar, 108 rachete „Pershing II", toate în R.F.G., și 464 rachete de

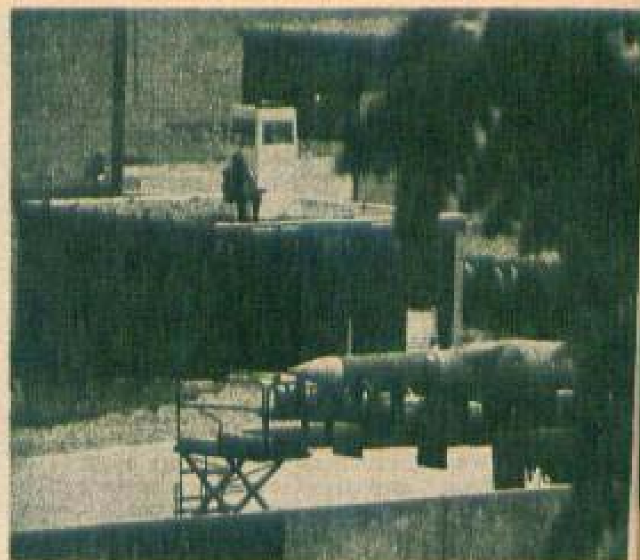
croazieră („Cruise"), repartizate după cum s-a arătat.

Graba cu care s-a trecut la instalarea noilor arme, la inaugurarea unui nou și periculos ciclu al înarmărilor nucleare atestă, o dată mai mult, profundele contradicții ale actualei ordini mondiale, germenii de tensiune, confruntare și neîncredere ascunși în structurile unui „echilibru" bazat, în esență, pe factori de forță și de descurajare. Mai mult, evoluțiile la care ne referim confirmă, după aprecierea unanimă a experților, procesul de „modernizare" la care a început să fie supus potențialul distructiv acumulat pe Terra, într-un moment în care omenirea cunoaște, și așa, destule probleme de altă natură. „Eurorachetele", în mod evident, nu-s decît revelatorul cel mai direct al unei crize acute, structurale, cu efecte social-economice, politice și morale care devin tot mai apăsătoare.

Pentru Europa, amplasarea noilor arme trădează, după cum s-a arătat nu o dată, o perspectivă extrem de neliniștitoare rezervată popoarelor continentului. Amintitul proces de perfecționare a potențialului distructiv acumulat pe Terra are ca loc de desfășurare tocmai continentul nostru și ar urma, potrivit unor estimări preliminare, să se întindă pe durata unui deceniu. Aceasta înseamnă, cum lesne se poate observa, implicarea sporită a Europei într-o competiție militară absurdă și globală, ca posibil „punct de pornire" și „teatru de operațiuni" ale unui eventual război nuclear. Ar putea să fie limitate consecințele unei asemenea confruntări (tentație tot mai absurdă, agravată de saltul tehnologic înregistrat de cursa înarmărilor nucleare) la perimetrul de operațiuni de pe care a pornit? Evident, nu, avertizează experții. Dar un atare calcul, indiferent de complicațiile posibile, echivalează, în fapt, cu o veritabilă sabie a lui Damocles atîrnată deasupra popoarelor europene, implicînd, în mod nemijlocit, perspectiva distrugerii continentului, a civilizației sale. Și aceasta — mai trebuie spus? — constituie resortul unic și esențial al imenselor proteste suscitate de noua spirală a competiției militare, al chemărilor la calm și la rațiune, la soluționarea pașnică a problemelor apărute.

Factor deosebit de activ al luptei pentru pace și dezarmare, România a atras atenția, din capul locului, asupra gravului pericol al amplasării noilor rachete, asupra necesității renunțării la ele, a retragerii și distrugerii celor existente. În același context, ea s-a pronunțat pentru tratative reale, constructive, între U.R.S.S. și S.U.A., de natură să ducă la un acord corespunzător, la adoptarea de măsuri efective de dezarmare, și în primul rînd de dezarmare nucleară, la apărarea Europei și a lumii de pericolul unei catastrofe atomice.

Din păcate, apelurile și îndemnurile la rațiune nu au fost ascultate. Aspirațiile pașnice ale popoarelor, exprimate la amplele acțiuni de pretutindeni au primit o grea lovitură prin amplasarea noilor

Prezență nedorită pe continentul european, prima baterie de rachete „Pershing II" a devenit operațională, la o bază din RFG, în chiar noaptea revelionului lui 1984

arme, prin măsurile de răspuns adoptate. Și, în consecință, 1984 a preluat un pasiv extraordinar de împovărător de la 1983, fără a reuși să adauge mare lucru, decît spre sfîrșit, la depășirea lui. Acordul sovieto-american privind noile convorbiri și negocieri de dezarmare a constituit, prin această prismă, un eveniment îndelung așteptat și care ar putea oferi importante premise de schimbare. Exigențele păcii, ale opririi periculoasei competiții militare actuale și trecerii la dezarmare, în primul rînd la cea nucleară, se află, de asemenea, în fața Conferinței de la Geneva și a Conferinței general-europene de la Stockholm, forumuri urmărite cu deosebit interes, cu dorința trecerii la negocieri substanțiale, aprofundate, la măsurile concrete necesare.

Evoluțiile din domeniul înarmărilor, ca și alte probleme presante, confirmă realismul și justețea aprecierii partidului și statului nostru, a președintelui Nicolae Ceaușescu, potrivit căreia situația internațională se menține deosebit de gravă. Trăim, din păcate, într-o lume încărcată de pericole și de amenințări latente, de absențe nedorite la masa negocierilor și în care deziderate vitale, bine fundamentate, nu au devenit realitate.

Impactul eurorachetelor a continuat să se resimtă pe planul relațiilor bilaterale U.R.S.S.—S.U.A., principalele puteri nucleare, cărora le revine o mare responsabilitate pentru apărarea păcii. În atmosfera creată de evoluțiile de la sfîrșitul anului trecut, miniștrii de externe ai celor două țări s-au întîlnit, în luna ianuarie, în marginea reuniunii de la Stockholm, dar concluziile nu au fost pe măsura așteptărilor. Speranțele începerii unor negocieri la Viena, inclusiv în problema prevenirii militarizării spațiului cosmic, nu s-au concretizat

Ceea ce s-a numit „explozia antinucleară" — adică amplele acţiuni de protest ale popoarelor europene, ale celorlalte popoare, împotriva „eurorachetelor", a iraţionalei competiţii militare globale — a devenit o componentă de bază a conştiinţei umanităţii, impunînd pacea şi dezarmarea ca probleme vitale ale zilelor noastre

nici ele. Evoluţii mai substanţiale păreau să aducă ultimele luni ale anului, odată cu întîlnirile Ronald Reagan — A.A. Gromîko şi George Shultz — A.A. Gromîko, de la Washington, prilejuite de participarea ministrului de externe sovietic la cea de-a 39-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. Totuşi, consemnînd un anumit „progres" în înţelegerea poziţiilor reciproce, declaraţiile părţilor lăsau loc unor evoluţii şi clarificări ulterioare. Bine primit, pentru tonul lui moderat, pentru pledoaria făcută în favoarea îmbunătăţirii relaţiilor sovieto-americane, a fost interviul acordat de K.U. Cernenko, noul lider sovietic, în luna octombrie, ziarului „Washington Post". „Dacă cele spuse de preşedinte (era vorba de o serie de afirmaţii anterioare ale şefului Executivului american — n.n.) cu privire la disponibilitatea la tratative nu reprezintă doar o mişcare tactică, doresc să declar — sublinia conducătorul partidului şi statului sovietic — că Uniunea Sovietică nu va rămîne datoare. Noi am fost întotdeauna gata pentru tratative serioase şi constructive şi, nu o dată, am făcut declaraţii în acest sens".

Anunţul privind întîlnirea A. A. Gromîko—G. Shultz, din 7—8 ianuarie, şi noile negocieri sovieto-americane confirmă existenţa unor reale premise de dialog constructiv, pentru depăşirea gravului impas la care s-a ajuns.

Impactul eurorachetelor a fost, este şi va fi, pe timp încă imposibil de evaluat, de natură concentrică, globală. Pericolul creat de noile arme este şi el general, implicînd o mobilizare deosebită pentru depăşirea lui. Sau, cum spunea liderul laburist britanic, Neil Kinnock, relevînd necesitatea ca marile puteri să ţină seama de interesele reale ale tuturor popoarelor: „Înţeleg bine jocul de şah, dar, acum, tabla de şah sîntem noi". Cu alte cuvinte, prin caracteristicile lor tehnico-tactice şi prin conceptele strategice care stau la baza desfăşurării lor, noile arme ameninţă, în mod direct, liniştea popoarelor, a tuturor statelor europene. Motivaţie unică şi profundă, încă o dată, a celei mai necesare „coaliţii" din momentul de faţă: coaliţia raţiunii, a glasurilor şi apelurilor pentru pace, măreaţă realizare a popoarelor europene. În consens cu ele, cu aspiraţiile exprimate, România şi alte state militează, în continuare, cu toată energia, pentru reluarea şi desfăşurarea corespunzătoare a negocierilor U.R.S.S.—S.U.A., pentru implicarea sporită a statelor continentului, în special a celor din Tratatul de la Varşovia şi din NATO, în eforturile pentru realizarea unui acord corespunzător, pentru eliminarea oricăror arme nucleare din Europa. Amplasarea noilor arme nu este, nu poate fi acceptată ca o fatalitate. O dovedesc, între altele, pe lîngă acţiunile de pace amintite, hotărîrea Olandei, din luna aprilie, de a amîna adoptarea unei decizii finale cu privire la instalarea celor 48 de rachete „Cruise" ce-i revin, conform „dublei" decizii a NATO din decembrie 1979, pînă în iarna anului viitor, ca şi ezitările manifestate, o vreme, în Belgia. Alt mod de a spune că o mare răspundere pentru soarta păcii, a securităţii popoarelor revine statelor care au acceptat amplasarea pe teritoriile lor a noilor arme. Împreună, acţionînd unite, popoarele europene, forţele realiste de pretutindeni pot şi trebuie să înlăture impactul nociv al eurorachetelor, pot determina noi şi substanţiale măsuri pentru eliminarea pericolului nuclear, pentru consolidarea liniştii, a securităţii lor. Dar, despre aceasta, mai pe larg în următorul articol al grupajului nostru.

I. M.

Că situaţia economico-financiară a ţărilor în curs de dezvoltare a devenit critică o atestă, între altele, şi această copertă a săptămînalului american „Time", referitoare la creşterea vertiginoasă a datoriilor statelor latino-americane, ca urmare a ratelor tot mai înalte ale dobînzilor practicate de băncile din SUA.

Europa — între securitate și insecuritate

Amplasarea eurorachetelor a creat preocupări serioase și în legătură cu unele realizări majore ale popoarelor europene, ale voinței de dialog și conlucrare manifestate pe continent. Se părea, într-adevăr, că lucrările Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa și semnarea Actului final, departe de a duce la încetinirea ritmului sau la automulțumire, vor deschide calea unui proces dinamic de securitate europeană, care să ofere tuturor statelor participante garanția dezvoltării libere, independente, la adăpost de orice acte de amenințare cu forța sau de recurgere la forță. În acest sens, Actul final urma să constituie, de fapt, *începutul* unui real proces de securitate în Europa, care să se dezvolte necontenit, să fie aprofundat și extins, inclusiv prin adoptarea unor măsuri ferme, concrete, de dezarmare — condiție vitală a păcii, conlucrării și stabilității.

Cît de justificată era o asemenea viziune, cît de lucide și îndreptățite au fost avertismentele lansate, încă la Helsinki, pledoariile în favoarea unor măsuri grabnice de dezarmare, în primul rînd nucleară, ca o componentă de bază a securității europene și mondiale, aveau să dovedească, însă, evoluțiile ulterioare, complicațiile și controversele legate de noile înarmări. Dimensiunea militară a securității europene — cuprinsă doar la modul general în Actul final, împreună cu unele măsuri limitate de sporire a încrederii între statele semnatare — a devenit, am putea spune, marea miză a evoluțiilor de pe continent, principalul teren de manifestare a preocupării popoarelor, de afirmare a unor opțiuni ferme și categorice. Și, în mod sigur, datorită și noilor evenimente, datorită imensului pericol profilat la orizont, prelungita reuniune general-europeană de la Madrid (11 noiembrie 1980 — 9 septembrie 1983, ale cărei principale momente, cu excepția etapei finale, sînt consemnate în Almanahul „Lumea" din 1982) a cuprins, ca element prioritar al bilanțului său, hotărîrea convocării, în două faze, a Conferinței pentru măsuri de încredere și securitate și pentru dezarmare în Europa (C.D.E.). Hotărîre salutată, la vremea respectivă, ca un reper luminos și ca o promisiune, într-o situație internațională tensionată, ca o dovadă de nouă și temeinică revigorare a voinței politice, a caracterului util, de neînlocuit, al unor negocieri serioase, aprofundate, purtate în spirit realist, constructiv, de atenție față de interesele proprii, specifice, ale fiecărui stat și față de interesele generale.

Inaugurată la 17 ianuarie 1984, în capitala Suediei, la nivel de miniștri de externe, C.D.E. reprezintă, indiscutabil, un moment important în istoria continentului, o deschidere necesară spre problemele de fond ale păcii și securității tuturor participanților. Primul forum general-european asupra unei probleme atît de grave ca dezarmarea, reuniunea de la Stockholm se înscrie, în mod evident, ca o parte integrantă a procesului declanșat prin Actul final, ca o acțiune care, fără a se substitui altor instanțe bilaterale sau multilaterale

În ambianța creată de trecerea la amplasarea rachetelor americane cu rază medie de acțiune în unele țări occidentale, urmată de întreruperea negocierilor dintre cele două părți și de contramăsurile anunțate de Uniunea Sovietică, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S, Andrei Gromîko (al doilea din stînga), și secretarul de stat al SUA, George Shultz (al doilea din dreapta), s-au întîlnit la Stockholm, la 18 ianuarie, cu ocazia deschiderii Conferinței general-europene pentru măsuri de încredere și securitate și pentru dezarmare. Întrevederea lor (urmată de convorbiri similare, la Washington, în luna septembrie, cînd ministrul sovietic a conferit și cu președintele Reagan) nu s-a soldat cu rezultatele dorite. În momentul de față, foarte mult se așteaptă de la întîlnirea pe care cei doi șefi de diplomații o vor avea, la Geneva, în zilele de 7 și 8 ianuarie 1985, după anunțarea hotărîrii URSS și SUA de a iniția noi convorbiri, noi tratative, în scopul realizării de înțelegeri reciproc acceptabile asupra întregului complex de probleme referitoare la armamentele nucleare și cosmice

de dezarmare, ar urma, în principiu, pe bazele democratice specifice negocierilor multilaterale dintre cele 35 de state participante la C.S.C.E., să aducă o contribuție certă la apărarea Europei, la izbăvirea ei de pericolul armelor nucleare și convenționale, la salvagardarea liniștii și operei constructive a popoarelor sale. Mai mult, în actuala conjunctură politică internațională, caracterizată de crize și tensiuni, inclusiv de evoluțiile menționate, ea ar putea contribui, într-o măsură însemnată, la menținerea punților și a contactelor, la restabilirea încrederii serios deteriorate, la reluarea cursului spre destindere și colaborare pe arena mondială. Ar fi, aceasta, un aport serios la pacea internațională, o nouă dovadă a influenței pozitive pe care procesul securității europene poate continua să o exercite în sfere cît mai largi ale evoluțiilor planetare.

Remember '84

Paralel cu impactul eurorachetelor, cu ampla și nedorita perspectivă de insecuritate deschisă pentru situația de pe continent, 17 ianuarie 1984 — data inaugurării primului forum general-european asupra dezarmării — rămîne, așadar, un reper pozitiv în evoluția eforturilor de pace, de dialog și conlucrare ale statelor participante la CSCE. Din păcate, sesiunile de pînă la data încheierii almanahului nostru (17 ianuarie—16 martie, 8 mai—6 iulie, 11 septembrie—12 octombrie, a patra începînd la 6 noiembrie) nu au marcat progrese substanțiale în cadrul tratativelor, nu au dus la prefigurarea măsurilor așteptate, la profilarea șanselor de succes ale conferinței. Cele cinci documente de lucru prezentate pe parcursul lor — aparținînd, respectiv, României, grupului statelor neutre și nealiniate, Uniunii Sovietice, țărilor NATO și Maltei — au constituit, pînă acum, principalele evoluții înregistrate. Dar aceasta nu-i decît o fază preliminară. Se impun, în continuare, eforturi sporite pentru dinamizarea lucrărilor, pentru trecerea la negocieri concrete, aprofundate, pe baza și în spiritul normelor care călăuzesc procesul CSCE, conform opțiunii generale a popoarelor europene.

Documentul de lucru avansat de țara noastră, încă la începutul reuniunii, cuprinde, după cum se știe, concomitent cu reafirmarea necesității imperioase a dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, un număr de 15 propuneri concrete pentru întărirea încrederii între statele continentului, pentru consolidarea liniștii și securității lor. Măsuri referitoare la obiectivele actualei faze a C.D.E. conțin, de asemenea, documentele prezentate de celelalte state, ceea ce ar contura, în principiu, baza de la care să se pornească în discutarea și adoptarea unor decizii substanțiale, de tipul celor preconizate. Evident, caracterul procesual, în sesiuni bine delimitate, al conferinței nu îngăduie, deocamdată, aprecieri tranșante asupra muncii desfășurate, asupra evoluțiilor prefigurate. Totuși, trebuie menționate, în condițiile derulării ultimei runde din 1984, o anumită apropiere a pozițiilor statelor participante, un anumit progres în identificarea problemelor de interes general asupra cărora este posibil un acord. Aceasta oferea, în optica țării noastre, premise pentru ca ultima fază a conferinței să marcheze avansul așteptat în desfășurarea lucrărilor, să consemneze trecerea la crearea organismelor de lucru și la negocierea unor măsuri concrete de sporire a încrederii, de favorizare a securității europene.

Foști militari ai NATO — care, s-ar putea spune, cunosc bine riscurile catastrofale ale unui eventual război atomic — s-au pronunțat, de asemenea, împotriva amplasării rachetelor „Pershing II" și „Cruise" în Europa occidentală

Desigur, scopul limitat al actualei faze a Conferinței de la Stockholm nu trebuie să facă să se piardă din vedere obiectivul substanțial al reuniunii, menirea ei principală de a ajunge, în cele din urmă, prin negocieri multilaterale democratice, la inițierea unui real proces de dezarmare pe continent și în lume. Într-adevăr, documentul final al reuniunii de la Madrid, în baza căruia a fost convocată actuala conferință, prevede ca aceasta să raporteze despre hotărîrile ei viitoarei reuniuni general-europene de la Viena, din 1986, urmînd ca, apoi, să înceapă faza ei secundă, consacrată măsurilor de dezarmare propriu-zisă. Nimic nu indică, însă, o graniță fixă între cele două etape, adoptarea unor măsuri substanțiale de întărire a încrederii, prin eforturi comune și voință politică necesară, putînd să grăbească și să stimuleze desfășurarea lucrărilor asupra celorlalte probleme. Totodată, discutarea ansamblului de chestiuni ce revin actualei faze nu trebuie să constituie o condiție prealabilă pentru adoptarea și chiar aplicarea imediată a unor soluții asupra cărora s-a convenit în mod democratic. Totul — din dorința evidentă de a se asigura o maximă eficiență muncii depuse, de a contribui la diminuarea pericolelor care apasă asupra Europei, într-o situație internațională tensionată, de a da răspunsul cuvenit popoarelor.

Occidentul hiperindustrializat nu duce lipsă de grave probleme sociale. Atît în SUA, cît și în țările Pieței comune, șomajul afectează proporții însemnate din forța de muncă activă

Una dintre puţinele „raze de lumină", cum s-a apreciat, într-o situaţie internaţională complicată de ansamblul evoluţiilor din ultimii ani, de stagnarea destinderii şi a soluţionării unor probleme, convocarea conferinţei de la Stockholm constituie, prin ea însăşi, un revelator important al posibilităţilor de dialog şi de conlucrare între state, dar şi al caracterului presant al situaţiei militare de pe continent. Resort principal al unei ample mobilizări populare, al unei impresionante unităţi a maselor, criza eurorachetelor a readus în faţa conştiinţei neliniştite a popoarelor europene marele pericol care apasă asupra continentului, perspectiva reală ca tocmai Europa să devină punct de pornire şi principal „teatru de operaţiuni" într-un eventual conflict nuclear. Faptul se datorează, pe de o parte, caracterului extrem de nociv al noilor arme, performanţelor lor tehnico-distructive, dar şi concepţiilor strategice care stau la baza amplasării lor în unele state europene, adică tendinţei de acreditare a tezelor despre posibilitatea unui război „limitat" la această regiune a lumii sau chiar a posibilităţii „cîştigării" unei conflagraţii atomice. Or, prezenţa celor două blocuri militare opuse în Europa, lor revenindu-le marea majoritate a cheltuielilor militare globale şi, practic, cvasitotalitatea armamentului nuclear existent în lume, creează, în mod cert, perspectiva distrugerii continentului, a civilizaţiei sale. Cum s-ar putea contempla în linişte o asemenea eventualitate? Şi cum s-ar putea întemeia o reală securitate europeană pe munţii de arme ridicaţi în această parte a lumii?

Cîtuşi de puţin abstractă sau aleatorie, dimensiunea militară constituie însăşi baza indispensabilă a securităţii pe continent, condiţia ei *sine qua non*. Participantă activă la întregul proces al securităţii europene, la clarificările lui conceptuale şi la adoptarea deciziilor practice, România a anticipat, prin preocupările şi propunerile ei specifice, cîteva dintre cele mai importante probleme care se pun în momentul de faţă. Înscrisă şi în documentul de lucru prezentat la Stockholm, constituind obiectul unor iniţiative constante de-a lungul anilor, propunerea ei privind transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii şi bunei vecinătăţi, a înţelegerii şi colaborării, lipsită de arma nucleară, de baze militare şi de trupe străine, se numără, de pildă, printre primele idei de acest gen din lume şi capătă, în contextul actual, o rezonanţă deosebită. Într-adevăr, în condiţiile create de agravarea situaţiei militare din Europa şi a conjuncturii politice mondiale, în ansamblu, una din modalităţile de sporire a securităţii, de trecere la înfăptuirea dezarmării, o reprezintă instituirea de zone denuclearizate, adoptarea unor măsuri ferme de renunţare la arma atomică în diferite părţi ale lumii. Or, sub acest aspect, conferinţa de la Stockholm nu a rămas un act

Au continuat, pe parcursul anului, şi negocierile chino-sovietice pentru soluţionarea unor probleme de interes reciproc

izolat în acţiunile şi eforturile României, alături de ale altor state, de a da perspective clare de pace continentului. Aproape concomitent cu debutul lucrărilor din capitala suedeză, cinci ţări balcanice — Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, România şi Turcia — au participat, la Atena, la o conferinţă de experţi în două faze (16—18 ianuarie şi, respectiv, 13—18 februarie), consacrată dezvoltării colaborării dintre ele, trecerii la transformarea spaţiului sud-est european într-o zonă de pace şi colaborare, lipsită de arma nucleară. Faptul atestă tendinţele pozitive ce se dezvoltă în această parte a Europei, întărirea conlucrării bilaterale şi multilaterale, marcînd iniţierea unui dialog politic, global, inclusiv pe teme de securitate, dialog ce ar urma să-şi găsească în viitor noi concretizări, noi împliniri. Este doar unul dintre aspectele preocupărilor general-europene din 1984, una dintre modalităţile specifice, ferm susţinute de România, prin care statele regiunii pot contribui la înfăptuirea marilor obiective ale securităţii colective, la înlăturarea pericolelor care apasă asupra popoarelor. Şi, desigur, este demn de relevat că asemenea preocupări există şi în alte zone ale Europei, ele devenind o componentă de bază a strategiei mişcărilor pentru pace, a amplelor acţiuni pentru salvarea continentului.

În concluzie, se poate spune că anul pe care îl încheiem a stat sub impactul eurorachetelor, dar şi al conştiinţei crescînde a marilor riscuri pe care le comportă armele nucleare. Chiar dacă amplasarea eurorachetelor şi perfecţionarea sistemelor distructive continuă, în pofida voinţei generale a popoarelor, a devenit clar şi indiscutabil, mai mult ca oricînd în trecut, că nu aceasta este calea raţională. Drumul raţiunii — şi, deci, al securităţii europene, cum o atestă protestele de pretutindeni — trece prin măsuri ferme de dezarmare, sub un control internaţional eficient, pentru garantarea liniştii şi păcii popoarelor. „A fi sau a nu fi" — eroul shakespearian nu s-a aflat în faţa unei alternative mai copleşitoare.

I. M.

America Centrală — „tranşee ale războiului", „tranşee ale păcii"

Poate că mai mult decît oricînd în 1984, evenimentele din America Centrală au reţinut atenţia opiniei publice de pe continentul american, dar şi din întreaga lume. Originea lor? Încercarea de a le explica prin tensiunea în relaţiile Est-Vest nu poate acoperi adevăratele cauze care le-au generat: înapoierea economică a statelor din regiune, ca urmare a exploatării coloniale; mizerie; inacceptabila inegalitate socială, pe care popoarele Americii Centrale refuză s-o mai tolereze; amestecul străin, direct sau indirect, importanţa strategică pe care S.U.A. o acordă acestei zone considerate „curtea din spate a Americii".

Nu ne propunem să facem o analiză aprofundată a cauzelor, semnificaţiilor şi perspectivelor evenimentelor din regiune, ci să încercăm să surprindem şi să caracterizăm evoluţia lor în anul 1984. Se poate vorbi de o simetrie a desfăşurării lor: pe de o parte, escalada confruntărilor militare în Salvador, la graniţa dintre Nicaragua şi Costa Rica, pericolul unei intervenţii militare directe a Statelor Unite în Nicaragua; pe de altă parte, intensificarea căutării unor soluţii negociate în conflictele istmului. Aşadar, lupta s-a dus, în 1984, atît în „tranşeele războiului" — în ciuda faptului că istoria a demonstrat, întotdeauna, că forţa n-a fost şi nu poate fi, prin natura ei, generatoarea unor soluţii trainice, juste şi echitabile, o sursă de pace —, cît şi pe „frontul negocierilor", singura cale raţională a unor rezolvări viabile. Raportul de intensitate dintre cele două evoluţii lasă, totuşi, observatorului senzaţia unei prevalenţe — aceea a eforturilor diplomatice, mai sesizabile, în ultimul timp, şi mai promiţătoare în perspectivă.

Şi pe plan intern, evenimentele dintr-o ţară sau alta a regiunii evidenţiază o continuă şi contradictorie evoluţie, uneori dătătoare de speranţe pentru triumful raţiunii, alteori aducătoare de nori negri ai războiului.

În Salvador, deşi războiul civil rămîne încă o constantă, anul 1984 a marcat un eveniment de importanţă deosebită, care poate imprima o nouă direcţie nu numai situaţiei din ţară, ci şi evenimentelor din întreaga Americă Centrală. Este vorba de întîlnirea, din luna octombrie, în localitatea La Palma, dintre preşedintele Salvadorului, José Napoleon Duarte, şi reprezentanţii forţelor insurgente, urmată apoi de noi runde ale dialogului guvern-opoziţie. Chiar dacă, după întîlnirea de la La Palma, pacea reală este încă departe de a fi realizată, s-a creat un precedent — încercarea de a se ieşi din situaţiile de impas îndelungat prin negocieri, prin tratative.

În Nicaragua, actualitatea internă a fost dominată de organizarea şi desfăşurarea alegerilor generale din luna noiembrie, primul scrutin după înlăturarea dictaturii somoziste şi instalarea guvernului revoluţionar, în iulie 1979. Victoria frontului sandinist „certifică" procesul revoluţionar şi garantează continuarea lui, dar... pericolul unui atac extern se menţine.

Nou şi periculos punct nevralgic pe harta planetei, istmul Americii Centrale cunoaşte dubla „ameninţare" a izbucnirii păcii, prin eforturile susţinute ale Grupului de la Contadora, sau a unei crize şi mai acute. Va triumfa oare raţiunea, pornind de la respectarea schimbărilor survenite în regiune, a neamestecului în treburile interne şi a dreptului tuturor popoarelor de a dispune de ele însele?

Hondurasul — ţară săracă într-o regiune împovărată de datorii externe, după cum scria, nu de mult, agenţia „Associated Press" — a devenit o fortăreaţă pentru incursiunile, în regiune, ale forţelor militare ale SUA din America Centrală. După 1982, Hondurasul a devenit scena unor permanente manevre militare, cu participarea unor forţe militare din SUA, şi o zonă de debarcare a celui mai numeros grup de contrarevoluţionari antisandinişti, tutelaţi de CIA. Desfăşurarea evenimentelor şi declaraţiile făcute arată că este puţin probabil să se producă vreo schimbare fundamentală în relaţiile honduriano — nord-americane.

În Costa Rica — multă vreme considerată model de democraţie şi neutralitate în America Latină — criza financiară a suscitat teama propagării, şi în această ţară, a confruntărilor şi tensiunilor din regiune.

O serie de schimbări s-au produs, de asemenea, în Guatemala, țara cea mai populată din zonă. Cu aproape trei ani în urmă, forțele insurgente ajunseseră într-o fază avansată în campania lor împotriva guvernelor conservatoare din țară, dominate de militari. A fost, însă, declanșată o brutală campanie împotriva insurgenților, care a costat viața a mii de țărani. Alte mii s-au refugiat în regiunile de sud ale Mexicului, sporind, astfel, posibilitatea încordării tensiunii la frontiera mexicano-guatemaleză. Guvernul militar al generalului Oscar Humberto Mejia a organizat, în iulie 1984, alegeri, pentru Adunarea Constituantă și a promis că, după elaborarea Constituției — probabil în 1985 — se va reveni la un regim civil.

Pe plan regional, eforturile persistente de soluționare negociată a tuturor problemelor cu care sînt confruntate țările din America Centrală s-au concentrat în cadrul „Grupului de la Contadora", format din reprezentanții Mexicului, Columbiei, Venezuelei și Panama. Eforturile diplomatice depuse în cadrul „Grupului de la Contadora" s-au concretizat în elaborarea unui „Tratat de pace și cooperare în America Centrală", document care propune țărilor interesate o serie de măsuri, pe plan intern, în vederea „reconcilierii naționale", ca și o serie de premise ale restabilirii păcii în regiune: plecarea consilierilor militari străini, încetarea manevrelor militare și a cursei înarmărilor în zonă, abținerea de la orice sprijin față de grupări ce urmăresc destabilizarea unor guverne, crearea unor mecanisme de supraveghere a aplicării acordului.

În cadrul unui curent, în general, favorabil proiectului de acord, se disting nuanțări de poziții ale

Imagine-simbol din aceeași regiune: soldați americani în Honduras

statelor direct interesate. Nicaragua a declarat că este gata să-l „semneze imediat și fără modificări". Deși s-au declarat în principiu de acord cu spiritul documentului, Hondurasul, Salvadorul și Costa Rica și, într-o măsură mai mică, Guatemala au formulat o serie de observații la proiectul de tratat. De asemenea, SUA consideră că textul proiectului trebuie revizuit. Cu prilejul sesiunii din acest an a Adunării Generale a Organizației Statelor Americane (OSA), miniștrii de externe ai „Grupului de la Contadora" au examinat observațiile guvernelor celor patru țări, pe baza cărora urmează să fie definitivat proiectul textului de tratat.

Din desfășurarea evenimentelor se impune concluzia necesității încheierii unui asemenea tratat, că, deși ideea îmbunătățirii lui nu este respinsă, ea nu trebuie să ducă la amînarea semnării documentului — ceea ce ar însemna, în fapt, încercarea de subminare a inițiativei „Grupului de la Contadora" și, implicit, o amînare a trecerii, definitive, din „tranșeele războiului" în cele ale păcii, deziderat major al popoarelor din zonă, al lumii întregi.

A. Z.

Libanul pe drumul sinuos al normalizării

1984 însemna, de fapt, intrarea în al zecelea an de criză libaneză și, conform unor date estimative ale agențiilor străine de presă, se consideră că, în cei nouă ani de război civil și de ocupație străină, din ultimii ani, circa zece la sută din populația țării a fost ucisă sau rănită, iar pagubele materiale se ridică la zeci de miliarde de dolari.

Un teritoriu fărîmițat

Străvechiul teritoriu al țării cedrilor — odinioară pașnic și înfloritor — se prezenta, la începutul anului 1984, complet divizat de prezențe militare străine ori ale milițiilor diverselor fracțiuni politice. Sudul era ocupat, de 19 iuni, de armata israeliană, care nu s-a retras nici pînă astăzi, deși se discută pe această temă, între Liban și Israel angajîndu-se, spre sfîrșitul anului, negocieri cu caracter militar. Tot în sud erau, din 1978, și se află și în prezent, circa 6000 de militari din trupele ONU. Regiunea Chouf, situată între rîul Awali și Beirut, era controlată de milițiile druze ale Partidului Socialist Progresist. Milițiile grupării politico-militare „Amal" a musulmanilor șiiți dominau periferia sudică a capitalei, iar armata libaneză avea controlul asupra restului Beirutului și împrejurimilor sale sudice. O secondau, din septembrie 1982, cei 5 500 de militari americani, francezi, italieni și britanici din „forța multinațională" care dețineau punctele cheie din zona aeroportului internațional și din partea vestică a orașului. „Forțele libaneze", mili-

La Beirut, o ședință a guvernului de unitate națională, condusă de președintele Amin Gemayel. Al patrulea din stînga: premierul Rachid Karame

țiile unificate ale dreptei-creștine, controlau litoralul de la nord de Beirut pînă aproape de Tripoli, oraș deținut de milițiile altei grupări politice, a musulmanilor suniți. În cîmpia Bekaa, dintre munții Liban și Antiliban, erau staționați aproximativ 30 000 de militari sirieni. Și totuși, în ciuda acestei fărîmițări, cele trei milioane de locuitori n-au renunțat să nutrească speranța normalizării vieții politice, printr-o reconciliere națională, speranța restabilirii suveranității asupra întregului teritoriu libanez. Pentru împlinirea lor se impunea să se acționeze în două direcții fundamentale: angajarea dialogului politic, în vederea încheierii unui acord de reconciliere națională, și retragerea trupelor străine. Evenimentele aveau să evolueze foarte contradictoriu, speranța alternînd cu deznădejdea, perioadele de calm cu cele de criză ascuțită, glasul armelor cu cel al negocierilor.

„O linie de demarcație" reînviată

„Linia de demarcație" — care, în timpul războiului civil din 1975—1976, a împărțit Beirutul în două părți adverse, de-a lungul unor bulevarde ce separă, pe o distanță de circa 8 km, zona portului maritim de cea a aeroportului internațional, fusese, întrucîtva, eliminată, în toamna anului 1982, cînd armata libaneză, sprijinită de cei aproape șase mii de militari ai „forței multinaționale", preluase controlul asupra întregii capitale libaneze. Această situație, ce părea la un moment dat ca definitivă, a fost radical schimbată, într-o singură zi de februarie, cînd milițiile musulmanilor șiiți, ajutate de grupări aliate, au reușit să ocupe întreaga parte vestică a Beirutului, reînviind, astfel, în mod surprinzător, vechea „linie de demarcație", transformată, rapid, într-o adevărată linie de front, ceea ce a dus la deteriorarea climatului, și așa destul de încordat.

„Forța multinațională" nu și-a îndeplinit misiunea

Desfășurarea evenimentelor a dus la o agravare a situației, ceea ce avea să determine, între altele, retragerea efectivelor „forței multinaționale", la începutul anului 1984, după 18 luni de la sosirea lor în Liban. Începutul l-a făcut contingentul britanic. L-a urmat cel italian, apoi au fost evacuate cel american și francez.

Cristalizarea unei soluții

La sfîrșitul lunii aprilie, după o întîlnire „maraton" cu președintele Amin Gemayel, fostul premier Rachid Karame anunța alcătuirea, sub președinția sa, a unui nou guvern libanez, format din miniștri desemnați — „în interesul național" —, fără a fi consultați. Alcătuit din zece membri, cabinetul include, în componența sa, pe liderii principalelor

La 18 luni după sosirea ei la Beirut, scria agenția „France Presse", „Forța multinațională" — „FM" — și-a încheiat retragerea, fără să-și fi îndeplinit misiunea sa, în indiferența generală a populației, dacă nu cu o anume dezamăgire. Primul venit (la 24 septembrie 1982), din cele patru contingente ale „FM" — american, francez, italian, englez —, cel francez a fost și ultimul care a plecat de pe pămîntul libanez. În 18 luni de prezență, „FM" a pierdut, la Beirut, 353 de oameni — 264 americani, 88 francezi și un italian. Alți 308 — 134 americani, 112 francezi și 62 italieni — au fost răniți în cursul atentatelor sau bombardamentelor.

Cînd a fost trimisă la Beirut, pentru o durată nedeterminată, „FM" avea dublul mandat de a proteja populația civilă după masacrele din taberele Sabra și Chatila și de a sprijini statul libanez în restabilirea autorității sale.

Este de remarcat că, 18 luni mai tîrziu, acest dublu obiectiv n-a fost realizat. Prezența „FM" n-a împiedicat nici resurecția conflictelor interne din Liban, în care contingentele american și francez s-au găsit implicate, atrăgîndu-și ostilitatea unora din părți, fără a cîștiga sprijinul alteia. Atentate, multiforme au vizat contingentele francez și american.

În filigranul conflictului care opunea, pe teren, forțele antagoniste libaneze, problema de fond pe care o ridica prezența „FM" era influența americană în Liban și „cea a NATO" — nu ezitau să scrie unele ziare străine. Disputa declanșată ulterior a pus la încercare limitele angajamentului american în Liban, armata americană fiind adusă la dimensiunea unei părți în conflictul libanez. La 26 februarie, contingentele britanic, italian și american au încheiat operațiunile de plecare din Beirut. Cînd ultimul soldat francez a părăsit, la 31 martie, solul capitalei, Libanul nu și-a regăsit pacea civilă.

(După agenția „France Fresse")

curente politice libaneze. Prezentînd programul guvernului de unitate naţională, premierul Rachid Karame a subliniat patru puncte esenţiale ale activităţii viitoare: eliberarea teritoriului libanez aflat sub ocupaţie israeliană; consolidarea securităţii şi stabilităţii; reglementarea unor probleme sociale, economice şi de reconstrucţie; adoptarea unor reforme constituţionale, inclusiv elaborarea unui nou proiect de Constituţie.

La ordinea zilei — normalizarea

Mai mult ca niciodată, la Beirut, şi, desigur, în întregul Liban, se revine, astăzi, cu insistenţă, asupra unui singur cuvînt — normalizare. Dar cu atîtea implicaţii majore, după nouă ani de război, normalizarea nu este facilă, nu se poate realiza de la sine, ea trebuind să fie rezultatul unor numeroşi factori, a căror concertare este necesară.

Anunţarea reunificării Beirutului, deschiderea tuturor căilor de acces între cele două părţi ale oraşului, primele semne de normalizare — concretizate prin demolarea baricadelor şi începerea reparării imobilelor din zona vechiului centru al capitalei, devenit punctul cel mai fierbinte de-a lungul războiului civil, plus o serie de măsuri preconizate de guvernul de unitate naţională, pentru reluarea activităţilor economice şi administrative — au avut darul să aducă în mod firesc o atmosferă de optimism, de speranţă în revenirea la atmosfera de pace, atît de mult dorită, după aproape zece ani de conflict. Situaţia rămîne încă fluctuantă, ceea ce determină observatorii să se întrebe dacă momentul actual marchează, oare, sfîrşitul războiului civil sau un simplu armistiţiu?

A. Z.

Aspect din cursul evacuării militarilor americani ai forţei multinaţionale, după 586 de zile de cînd contingentul SUA se instalase în capitala libaneză

Africa australă. Anacronisme şi perspective

Se obişnuieşte să li se spună celor ce n-au pielea albă „populaţie de culoare", dar şi albul este, de asemenea, o culoare. Este, evident, non-sensul uneia dintre moştenirile epocii coloniale. În acest secol, cînd odiosul sistem colonial a fost pus în afara legii şi destrămat din temelii, în Africa de Sud terminologia oficială relativă la „populaţiile de culoare" a variat considerabil. Denumirile peiorative ca „hotnot", „kaffir", „coolie", date, respectiv metişilor, negrilor şi indienilor, au cedat, progresiv, locul unor termeni consideraţi mai puţin negativi: „asians", „coloured", „bantu". Mai tîrziu, toate „populaţiile de culoare" au fost grupate sub vocabula de „ne-albi" ori „ne-europeni", faţă de care s-a aplicat politica de apartheid.

Scos, în zilele noastre, în afara legilor umane, condamnat, fără echivoc, de dreptul internaţional contemporan, apartheid-ul — această anacronică politică de segregaţie rasială, practicată de guvernul Africii de Sud — rămîne, încă, o ruşinoasă realitate a vremurilor noastre.

Insensibil la dramele care au loc în „curtea din dos" a apartheid-ului — bantustane dezmoştenite, „black-townships" (districte pentru negri), tabere suprapopulate în „urban black" (periferia oraşelor albilor) —, ignorînd condamnarea de către organizaţiile internaţionale şi opinia publică mondială, regimul sud-african continuă, cu perseverenţă, construcţia edificiului său de discriminare rasială. Draconicul sistem de injustiţie umană a fost înăsprit prin noi dispoziţii constituţionale, cărora se încearcă, inutil, să li se dea — culmea ironiei! — tentă democratică.

Conducîndu-se după faimosul adagiu roman „divide et impera", regimul de la Pretoria a acordat, prin ultimele reforme constituţionale, dreptul la o participare limitată a indienilor şi metişilor la viaţa social-politică. Principalele schimbări privesc componenţa parlamentului, ales, de acum înainte, de albi, indieni şi metişi. Cele 20 de milioane de negri, dintr-o populaţie totală de 30 de milioane, rămîn excluse de la orice participare la viaţa publică. Tentative de a asocia, limitat, metişii şi indienii (aproximativ 4 milioane) nu poate disimula adevărata intenţie a noilor dispoziţii constituţionale. Acordînd o importanţă crescîndă partidului naţi-

onalist și o foarte mare marjă de manevră președintelui republicii (care cumulează și funcția de prim-ministru), acestea consacră, în fapt, instituționalizarea „marelui apartheid", început cu crearea primelor bantustane.

În timp ce injustiția și represiunea se agravează prin forme și metode cît mai rafinate, cei obidiți găsesc vigoarea necesară pentru a organiza noi acțiuni de protest, pentru a se angaja, cu și mai multă hotărîre și dîrzenie, în lupta contra puterii hegemonice a albilor. Opunîndu-se politicii rasiste a guvernului sud-african și respingînd „reformele" constituționale, negrii, metișii și indienii s-au mobilizat și au manifestat, anul acesta, o combativitate crescîndă. Lupta lor îmbracă aspecte diferite, pornind de la forma politică organizată, trecînd prin demonstrații de protest, greve, mitinguri, ajungînd pînă la acțiuni armate. Metiși, negri, indieni sau chiar albii din opoziție, sindicaliști, clerici, studenți, asociații civile locale etc. au sfidat, deschis, guvernul, refuzînd în bloc reforme de acest gen, afirmînd voința lor de a acționa în favoarea unei Africi de Sud unite și nerasiale. Răspunsul regimului sud-african la această mobilizare a oscilat de la luarea unor măsuri ce evidențiau prudență (interzicerea oricăror reuniuni, intimidarea conducătorilor), generate de teama de a nu declanșa o și mai mare mișcare de protest, pînă la represiunea polițienească directă, soldată cu numeroase victime omenești ori executarea unor lideri ai mișcării anti-apartheid.

Apărarea apartheid-ului în Africa de Sud se bazează pe doi stîlpi indisociabili. În interior, represiune și o constantă întărire a arsenalului juridic — între care și amendamentele constituționale prezentate ca „reforme"; în exterior, încercarea de hegemonie regională — economică și militară —, pentru menținerea la putere a minorității albe.

Ieșind din contextul intern, se poate constata că, la zece ani după prăbușirea imperiului colonial portughez, Africa australă pare să se angajeze

Ca urmare a eforturilor perseverente ale statelor africane din zonă, unele promisiuni de pace au apărut și în Africa australă.
În imagine: *aspect de la negocierile mozambicano-sud-africane de la Pretoria, care au precedat înțelegerile încheiate între cele două părți. În dreapta, delegația mozambicană; în stînga, cea a regimului sud-african*

Insensibil la dramele care au loc, la condamnarea sa de către opinia publică mondială, guvernul sud-african continuă, imperturbabil, politica sa de apartheid, închizînd pe cei care se revoltă împotriva discriminării rasiale

într-o eră nouă. Trei factori determinanți influențează evoluția în curs. Este vorba de situația economică a statelor din zonă, dialectica complexă a raporturilor dintre Pretoria și statele vecine, și, bineînțeles, influența elementelor externe.

Constrînsă de tulburările interne și de izolarea externă crescîndă, Africa de Sud a semnat, la începutul anului 1984, acorduri cu Angola și Mozambic. Asemenea aranjamente reflectă, între altele, situația din Africa australă, dificultatea persistentă pe care o întîmpină regimul de la Pretoria în a converti acțiunile militare agresive în cîștiguri politice — apreciază observatorii politici.

Căutarea, în poziție de forță, a unui modus vivendi cu vecinii săi este o trăsătură caracteristică a politicii externe sud-africane. Edificarea unei politici regionale se înscrie, pentru Pretoria, într-un plan de ansamblu, destinat, simultan, să reducă dificultățile interne și să conserve relațiile sale cu Occidentul.

O privire retrospectivă asupra evoluției situației din zonă confirmă concluzia observatorilor politici. După 1960, odată cu declanșarea primei mari etape a destrămării sistemului colonial în Africa, fostul premier sud-african, H.F. Verwoerd, a lansat ideea „homeland-urilor" — unități politice formal suverane, dar total înrobite Africii de Sud. Acest proiect, destinat, în special, să compromită condițiile de independență ale Botswanei, Lesotho și Swazilandului, n-a avut nici un ecou. Atunci cînd cele trei state și-au cucerit independența, în anii 1966—1967, succesorul său, J. Vorster, formula termenii unui proiect politic regional, al cărui substrat era evident: semnarea unui tratat de neagresiune și cooperare economică reciproc avantajoasă, în schimbul acceptării statu-quo-ului în Africa de Sud. Nici un vecin al Pretoriei nu s-a

arătat receptiv la asemenea propuneri. Spre sfîrșitul anului 1974, J. Vorster sugera vecinilor săi „normalizarea" relațiilor și angajarea de discuții asupra viitorului regiunii. Dar și acest exercițiu politic și-a arătat repede limitele sale. Puțin mai tîrziu, perspectiva victoriei Mișcării Populare pentru Eliberarea Angolei (MPLA), care, firește, avea consecințe asupra poziției Africii de Sud în zonă, a determinat regimul de la Pretoria să trimită trupele sale în sudul angolez pentru a sprijini mișcarea condusă de Savimbi — UNITA —, care îi era fidel. Angajamentul său s-a soldat cu un eșec total, iar, pe plan intern, guvernul se găsea confruntat cu presiunea unei mișcări de amploarea celei de la Soweto, din 1976.

Izolarea sa diplomatică și creșterea mișcării contestatare interne au făcut ca, pentru regimul sud-african, să înceapă o fază de incertitudini și de ezitări, ceea ce îl obligă să exploreze soluțiile propuse de Occident. Preocupat să preia inițiativa politică în regiune după destrămarea imperiului portughez, fostul secretar de stat american, Henry Kissinger, a propus, în 1976, lui J. Vorster o adevărată tocmeală: în schimbul unei presiuni sud-africane asupra lui J. Smith de a găsi o soluție politică în fosta Rhodesie, Statele Unite se abțin să exercite presiuni directe în alte două probleme mai esențiale pentru Africa de Sud — Namibia și problema apartheid-ului.

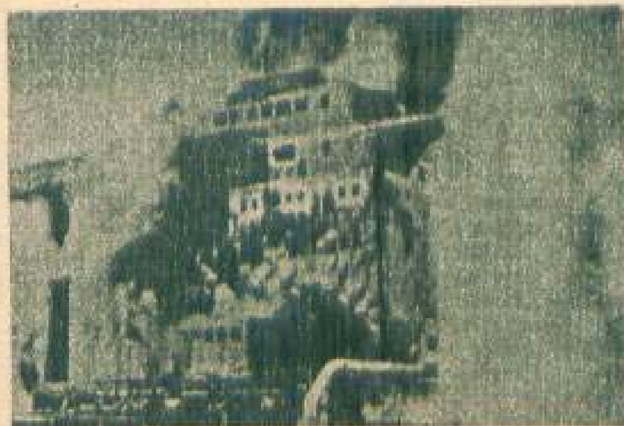
Proclamarea independenței Republicii Zimbabwe a arătat regimului sud-african că nici o reglementare internațională nu l-ar putea „imuniza" împotriva victoriei poporului namibian, condus de SWAPO. El a ajuns, se pare, la concluzia că numai o anume „politică regională" l-ar putea pune la adăpost față de presiunile interne și ale vecinilor săi africani, ar putea împiedica o reeditare a scenariului zimbabwean în Namibia. Eroarea este evidentă. Noile dezvoltări din Africa australă demonstrează falsitatea unor asemenea ipoteze. În absența unei reglementări definitive a problemei namibiene și a neeliminării inumanei politici de apartheid, regimul rasist de la Pretoria va rămîne, în continuare, confruntat cu dificultățile ce-l fac să oscileze, astăzi, pentru supraviețuirea sa, între o atitudine de sîngeroasă represiune internă și una de căutare a unui „modus vivendi" cu vecinii săi.

Atît timp, însă, cît căutările, în plan extern, sînt numai de circumstanță și nu izvorăsc dintr-o înțelegere a transformărilor revoluționare și progresiste din zonă și din lume, nu se poate vorbi de o schimbare care să permită evoluții cu adevărat pozitive și conviețuirea pașnică a popoarelor din regiune. Atît timp cît poporului namibian nu i se va permite să-și dobîndească independența și nu va fi abolită anacronica politică de apartheid, nu poate fi pace în Africa australă, iar încercările de supraviețuire ale regimului sud-african, prin paliative, sînt sortite eșecului. O demonstrează istoria Africii, o reliefează ultimele evoluții din zonă. Voința de libertate și independență a unui popor nu poate fi înfrîntă, setea lui de dreptate socială — niciodată stinsă.

A. Z.

Indira Gandhi, în 1980, împreună cu Rajiv Gandhi, care i-a urmat în postul de premier

Vas incendiat în apele Golfului. După ani de confruntări, de daune materiale și umane, războiul Iran-Irak, ca și numeroase alte conflicte actuale, continuă să se afle sub imperativul unei soluții negociate

Rubrică realizată de I. Madoșa și Aurel Zamfirescu

„Un document istoric" și semnificațiile lui

Începute în octombrie 1982 (după vizita în China a premierului Margaret Thatcher), în cel mai strict secret și pe fondul unui profund dezacord inițial, negocierile chino-britanice în problema Hong Kongului — desfășurate în două faze pe parcursul a 22 de runde — s-au soldat cu parafarea, la 26 septembrie 1984, a Declarației comune privind restabilirea suveranității R.P. Chineze asupra acestui teritoriu, la 1 iulie 1997. Relevînd importanța încheierii cu succes a celor 14 luni de tratative, Zhou Nan, adjunct al ministrului chinez al afacerilor externe, declara, după parafarea documentului: „În spiritul prieteniei, cooperării și înțelegerii reciproce, cele două guverne ale noastre au ajuns, în cele din urmă, la un acord satisfăcător, după convorbiri diplomatice stăruitoare. Acesta este un eveniment major care merită să fie sărbătorit".

În Declarația comună chino-britanică, parafată la 26 septembrie a.c., se stipulează că Hong Kongul va deveni, de la 1 iulie 1997, o „regiune administrativă specială", care se va afla sub autoritatea directă a guvernului central al R.P. Chineze și se va bucura de o largă autonomie, cu excepția problemelor de politică externă și de apărare, ale căror responsabilități vor reveni guvernului central. Regiunea se va bucura de puteri executive, legislative și juridice. Legislația actuală va rămîne, în principiu, neschimbată. Sistemul social-economic al Hong Kongului, precum și modul său de viață vor rămîne nemodificate pentru o perioadă de 50 de ani. Totodată, declarația relevă că, la data intrării în vigoare a acordului, va fi înființat un grup mixt de legătură chino-britanic, care va asigura condițiile necesare pentru transferul suveranității Hong Kongului și va urmări punerea în aplicare a prevederilor tratatului.

Pentru R.P. Chineză, declarația parafată va duce la eliminarea dominației străine asupra acestui teritoriu al său, după o perioadă care va totaliza, în 1997, peste 150 de ani de prezență britanică. Pentru Marea Britanie, intrarea în vigoare a dispozițiilor acordului va marca lichidarea definitivă a imperiului britanic din Asia. Pentru Hong Kong, va însemna punerea în aplicare, pentru o perioadă de 50 de ani, a principiului proclamat: „o țară, două sisteme".

La parafare, conducătorul delegației britanice la tratative, sir Richard Evans, ambasadorul Marii Britanii în R.P. Chineză, apreciind declarația drept „un document istoric", sublinia că „negocierile pașnice reprezintă cea mai bună cale pentru rezolvarea problemelor lăsate de istorie în urma sa". Soluționarea problemei Hong Kongului, declara premierul chinez Zhao Ziyang, „nu constituie doar un pas uriaș pe calea reunificării naționale, ci reprezintă, totodată, o experiență nouă în soluționarea pașnică a problemelor dintre state, lăsate de istorie".

Parafarea declarației a avut, în general, ecouri favorabile, atît în regiune, cît și pe plan internațional. La Bangkok, oficialitățile tailandeze au denumit acordul chino—britanic „un semn ce prevestește pacea și stabilitatea în Asia", iar ziarul japonez „Asashi Shimbun" îl aprecia ca pe un act pozitiv și semnificativ în „rezolvarea pașnică a problemelor litigioase". La rîndul său, secretarul general al ONU, Javier Perez de Cuellar, a considerat încheierea acordului dintre Marea Britanie și China drept un exemplu de „gîndire înțeleaptă și creatoare", din partea guvernelor celor două țări, în negocierea unei „probleme foarte delicate și complexe".

Dincolo de conținutul acordului și consecințele aplicării sale, se verifică încă o dată un adevăr pentru care România și președintele său militează activ și constant: atunci cînd se dă dovadă de realism și de înțelegere, cînd se negociază cu răbdare și perseverență, se găsesc, în mod sigur, soluții reciproc acceptabile, oricît de spinoasă ar fi problema în discuție.

A.Z.

Ambasadorul britanic, Evans (stînga), și ministrul adjunct al afacerilor externe al R.P. Chineze, Zhou (în dreapta), parafînd „istoricul document"

Dintr-un posibil „Jurnal siberian"

Îmi păstrez, de obicei, notițele din locurile prin care m-a purtat meseria de reporter. Le-am destinat cîteva rafturi din bibliotecă, unde stau, într-o ordine aproximativă, carnețele, foi detașate de hîrtie, benzi de magnetofon. Și mărturisesc că, uneori, răsfoindu-le pentru a reîmprospăta amintiri, dau peste lucruri pe care, din diverse motive, nu le-am încredințat tiparului. Într-una din după-amiezele acestei veri, aflînd că la Tîrgul Internațional de la București va expune — în cadrul Pavilionului U.R.S.S.— o republică sovietică socialistă autonomă pe care am avut prilejul s-o vizitez în urmă cu doi ani, respectiv Iakuția, m-am pus pe răscolit: fotografiile făcute, în primul rînd, apoi notițele, înregistrările. Cîte dragi imagini din Iakutsk Neriungri, de pe fluviul Lena, cîte dragi aduceri aminte... Despre unele întîmplări am scris, la timpul potrivit, în revistă și în almanahurile ei, pe altele le-am strîns doar cu grijă laolaltă, în vederea alcătuirii, ulterior, a unui „Jurnal siberian" de călătorie (o intenție lăsată, de o serie de împrejurări, undeva pe drum).

Luînd-o, deci, din nou, pe firul unor trasee străbătute, am dat peste o înregistrare, făcută la Iakutsk, a unei convorbiri cu acad. Nikolai Vasilievici Cerski, Erou al Muncii Socialiste, președintele Prezidiului Filialei Iakute a Secțiunii siberiene a Academiei de științe a URSS. Redau, în întregime, această convorbire nu doar pentru pitorescul ei, cît mai ales pentru relevantele aprecieri asupra dezvoltării științei în zona pămînturilor veșnic înghețate. Știință ce este chemată, aici, în Iakuția, să îndeplinească un rol de seamă în elucidarea problemelor Nordului și formarea tehnologiei de prospectare, investigare și extracție a zăcămintelor utile și valorificare a resurselor biologice, în condiții climaterice deosebit de aspre. Să întoarcem, deci, o pagină dintr-un posibil „jurnal siberian"...

Nikolai Vasilievici Cerski, președintele Prezidiului Filialei iakute a Secțiunii siberiene a Academiei de Științe a URSS. „Sînt un exemplar destul de antic"...

Reporterul: Ați consacrat o bună parte din viața dumneavoastră științei Nordului. Cînd s-a întîmplat, de fapt, acest lucru?

Academicianul: Ce vă pot spune despre mine? Sînt un exemplar destul de antic, un fel de fosilă a speciei umane. M-am născut în anul 1905. Într-un loc situat relativ aproape de aici, în regiunea Primorie. Am lucrat acolo pînă aproape de 30 de ani. Am lucrat în Extremul Orient. Am navigat, apoi am lucrat pe șantierele unor giganți industriali, ultima dată la un combinat siderurgic, de acolo am migrat în industria petrolului și gazelor — acest lucru s-a întîmplat în anul 1933—începutul anului 1934, iar de atunci nu m-am mai despărțit de petrol și gaze. Am lucrat în producție, la o întreprindere petrolieră, pe litoralul Mării Caspice. Locul era absolut sălbatic, nu exista nici cinematograf, ne distram cam în felul următor: prindeam doi scorpioni, îi introduceam într-un borcan de sticlă și pariam cine va ieși învingător. Am participat la război, am luptat pînă la sfîrșitul lui. Apoi am ajuns din nou în producție. Am luptat în următoarele locuri: pe șoseaua care ducea de la Moscova la Minsk, apoi brigada de șoc în care îmi făceam serviciul a fost dirijată spre Vilnius, a urmat Prusia de est, am participat la asaltul Danzigului, apoi pînă la Elba, unde ne-am întîlnit cu americanii. Am fost desigur și la Berlin, dar nu am participat la asaltul orașului. Noi am trecut mai la nord. Mergeam spre Stettin. Apoi am lucrat din nou în producție. În Iakuția am venit ca șef al Direcției geologice, în anul 1953. Din anul 1955 am intrat în știință. Mă ocup cu știința și în prezent. Cam asta a fost pe scurt.

Reporterul: Cu ce vă ocupați, însă, mai exact?

Academicianul: Pe un plan mai larg sînt specialist în petrol și gaze. Pe plan științific mă ocup de mecanica scoarței terestre, iar în ultimii ani m-am pasionat pentru o direcție nouă a științei, dar nu știu ce va ieși din aceasta. Este vorba de mecanochimie.

Reporterul: Sincer, nu prea îmi dau seama de sfera îmbrățișată de noua știință.

Academicianul: În scoarța terestră se produc procese care, din punctul de vedere al noțiunilor obișnuite, nu-și găsesc explicația. În asemenea cazuri ne vine în ajutor mecanochimia, adică transformarea energiei mecanice în energie chimică după anumite reguli și particularități. Puteți însă să scrieți liniștit că sînt specialist în petrol și gaze.

Reporterul: Mi s-a spus că sînteți unul dintre principalii descoperitori ai gazului solid. Nu v-ați referit la aceasta...

Academicianul: În cazul cînd aș fi fost întrebat, aș fi putut să vă spun că este vorba de un tip nou de combustibil.

Reporterul: Văd, de fapt, în vitrina cu roci de lîngă dumneavoastră, scris sub o piatră neagră: gaz solid.

Academicianul: Da, nu este o piatră, contrar aparențelor. Este gaz solid și poartă data: 1970. De fapt însă descoperirea a fost făcută în anii '40. Atunci, din cauza

ei am avut neplăceri, iar aici, pe acest grafic sînt prezentate, la scară, gazul obișnuit, petrolul, bitumurile, cărbunele. Materialul acela albicios este hidratul de gaz. În continuare este petrolul, apoi bitumul, apoi cărbunele. După cum vedeți, rezervele de gazhidrat depășesc rezervele mondiale de celelalte tipuri de combustibili. Este greu să redăm proporțiile, pentru că, dacă ar fi să respectăm scara, volumul gazelor trebuie să lasă departe dincolo de cadrul acestui, să-i zicem, panou. Astfel încît pe Pămînt foamea energetică și deficitul de materii prime chimice, dacă ținem seama de descoperirea hidratului, se îndepărtează cu vreo două-trei sute de ani, chiar dacă sîntem prudenți în aprecieri. În prezent, de această problemă sînt intens preocupați americanii. Spre deosebire de noi, ei nu spun nimic, cu toate că au început să exploateze primele zăcăminte de gazhidrat. Noi exploatăm zăcămîntul Mesoiarski de gazhidrat, care aprovizionează cu gaze orașul Norilsk. Acolo se folosește această substanță albicioasă. De altfel, într-un volum de un metru cub de gazhidrat sînt cuprinși 200 metri cubi de gaz-metan. Uneori mai cuprinde și etan, dar în principal avem de a face cu gaz metan.

Reporterul: În legătură cu dezvoltarea științei în Iakuția...

Academicianul: Înainte de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, în Iakuția nu existau cercetări științifice sistematice. Locurile au fost vizitate de unele expediții științifice, inclusiv de marea și renumita expediție a lui Bering, care a parcurs Calea de nord (dar după cazaci) și a descoperit Insulele Comandorului. Acest lucru s-a întîmplat în anul 1733. Au mai fost expediții și în secolul XIX, dintre care cea mai mare a fost spre mijlocul secolului trecut. Ea a fost condusă de academicianul Middendorf. El a efectuat o muncă vastă. Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea au mai fost cinci expediții, legate în general de studierea litoralului Oceanului Înghețat de Nord. Din una din aceste expediții a făcut parte și cunoscutul geolog Tol, care a și murit pe meleaguri siberiene. Studierea planică a Iakuției și a particularităților ei a început după Revoluția din Octombrie și, practic, din anul 1925 cînd, la cererea guvernului din Iakuția (în anul 1922 a fost creată Republica Autonomă Iakută), Academia de științe a trimis aici o mare comisie pentru studierea Iakuției, care a lucrat cinci ani, creînd unele nuclee științifice de tipul stațiilor și punctelor de observații, pe baza cărora s-au dezvoltat numeroase instituții de cercetări. În domeniul cercetărilor științifice, o muncă însemnată a fost desfășurată de Direcția Generală a Căii Maritime de Nord care a creat aici stațiuni pentru cercetarea ghețarilor, a înființat un serviciu meteorologic și alte obiective.

Știința accelerează prospectarea și exploatarea zăcămintelor Siberiei. În fotografie: extracție „la zi" a cărbunelui în zona Neriungri, din bazinul sud-iakut

Primul institut de cercetări științifice — cel bacteriologo-veterinar — a fost organizat în Iakuția în anul 1927. După aceasta, au fost organizate alte instituții științifice. Prima din domeniul umanistic — Institutul de limbă și cultură — a fost înființată în anul 1935. În anul 1936, cadrele didactice de la Institutul pedagogic din Iakuția au început să studieze pentru prima oară razele cosmice. Doi oameni de știință de la noi au primit în 1982 pentru aceste cercetări Premiul Lenin.

În anul 1947, majoritatea acestor instituții științifice dispersate au fost reunite într-o Bază a Academiei de științe a URSS, care în anul 1949 și-a schimbat numele în Filiala din Iakuția a Academiei de științe a URSS.

După cum știți, în anul 1957 a fost creată Secțiunea siberiană a Academiei de științe a URSS, în care a intrat și Filiala din Iakuția a Academiei care exista din anul 1949. Cînd a intrat în Secțiunea siberiană, filiala era o mică centrală, mai bine-zis un mic centru științific. Din filială făceau parte doar două institute — Institutul de limbă și literatură și Institutul de biologie, organizat în anul 1952. Au existat și o serie de servicii. Pe atunci, în cadrul filialei lucrau în total 386 de persoane. După ce am intrat în Secțiunea siberiană, instituțiile de cercetări științifice din Iakuția s-au dezvoltat în ritm mai accelerat. În prezent, filiala are în componența sa un număr de 6 institute și o serie de servicii, care trebuie să devină în curînd și ele institute. Astfel, pe baza serviciului economic, în viitorul apropiat va fi înființat Institutul de economie a Nordului. Serviciul nostru de matematică aplicativă și de tehnică de calcul, de asemenea, crește treptat și peste cîțiva ani va ajunge la rangul de institut. În prezent la noi lucrează 3 000 de oameni; vreau să spun că în toate aceste instituții științifice. Pentru o filială atît de nordică este un număr mare de oameni.

Reporterul: Cu ce se ocupă acești oameni?

Academicianul: Toate filialele Academiei de științe, într-o anumită măsură, constituie acele verigi unde cresc institute sau alte mari unități științifice. Sarcinile filialei sînt definite de două direcții și mă refer nu numai la Filiala din Iakuția, ci la toate filialele. Este vorba de dezvoltarea forțelor de producție din ținutul sau repu-

blica unde se află o asemenea filială şi, în al doilea rînd, de rezolvarea unor sarcini fundamentale, adică a unor probleme ştiinţifice fundamentale care se împletesc întotdeauna cu problemele concrete, deoarece pe baza oricărei teorii se nasc întotdeauna probleme aplicative, care duc uneori la descoperiri practice uluitoare.

Şi acum cu ce ne ocupăm noi concret.

În domeniul geologiei: noi studiem structura scoarţei terestre a Iakuţiei care ocupă 3 100 000 de kilometri pătraţi. Studiind această structură geologică, noi stabilim marile zone geologice, depresiunile intramontane, stabilim condiţiile în care au crescut şi s-au dezvoltat munţii şi formele în care au evoluat în ultimele două miliarde de ani. Acest lucru este foarte important, întrucît unor anumite structuri ale scoarţei terestre, cum ar fi de pildă platourile, sau anumitor munţi le sînt proprii anumite bogăţii minerale. În munţi, de exemplu, nimeni nu va căuta diamante, deoarece diamantele se găsesc numai pe platouri. Sau cromul şi nichelul se găsesc, de asemenea, pe platouri. Structurile montane au şi ele particularităţile lor. De pildă, cristalul de munte sau piezocuarţul nu va fi căutat de nimeni în platouri, ci în formaţiunile muntoase. Dar există bogăţii minerale care se găsesc şi în platforme, şi în munţi. În cîntecele noastre se spune că aurul se extrage din munţi. Dar acest lucru este oarecum inexact, întrucît aurul se găseşte tot atît de bine şi în platforme şi în munţi. Prin urmare, cunoaşterea condiţiilor apariţiei şi evoluţiei diferitelor formaţiuni muntoase ne permite să stabilim raioanele unde putem să spunem: căutaţi aici cutare mineral, sau dincolo — altul.

Alte sarcini, tot atît de importante, ale geologilor: starea scoarţei terestre şi stabilitatea ei, adică studierea seismicităţii. Acest lucru este deja legat în mod nemijlocit de valorificarea meleagurilor noastre, de construcţiile capitale. Şi aceste probleme au o mare valoare teoretică şi, în mod inevitabil, o mare valoare aplicativă, tehnică.

Unui studiu minuţios este supus şi pămîntul veşnic îngheţat. De fapt el nu este veşnic, ci de mai mulţi ani. Oricît vi s-ar părea de curios, acest pămînt îngheţat de mai mulţi ani sau, cum se obişnuieşte să i se spună, acest pămînt „veşnic îngheţat", a apărut aici considerabil mai tîrziu decît în Europa. În acel moment cînd gheţarii, trecînd prin întreaga Europă, prin Spania şi Franţa se deplasau peste Canalul Mînecii şi se năpusteau asupra insulelor britanice, Iakuţia încă nu era îngheţată. Îngheţul a venit aici în urmă cu aproximativ 300 000 sau 350 000 de ani. În Europa, îngheţul a venit în urmă cu aproximativ 800.000 de ani. Există patru etape ale îngheţului în Europa. Între noi există o dispută dacă în Iakuţia au existat două etape ale îngheţului sau numai una singură. Faptul că îngheţul a venit aici mai tîrziu este un fapt dovedit şi unanim recunoscut.

Există numeroase probleme interesante legate de hidrogeologie, care au o legătură directă cu prospectarea petrolului şi gazelor. Iakuţia este foarte bogată în minerale utile. Aici se află cea mai mare parte a Tabelului Mendeleev şi nu este vorba de descoperiri mici, ci de zăcăminte cu valoare industrială.

Noi studiem, de asemenea, şi spaţiul circumterestru şi Universul. Alegerea Iakuţiei pentru o asemenea activitate nu este întîmplătoare. Ştiţi desigur că Polul se află relativ aproape de noi. Lîngă Pol se adună toate: şi cîmpurile magnetice, şi vîntul solar se îndreaptă într-acolo, este mai intensă interacţiunea dintre cîmpul magnetic propriu al Pămîntului şi cîmpurile magnetice ale Soarelui. Tot aici la noi şi condiţiile de observaţii climaterice sînt mai convenabile. Cu toate că dumneavoastră aţi venit pe ploaie, noi cei de aici stăm şi ne minunăm. Eu, de pildă, îmi petrec aici cea de a 30-a vară, dar nu-mi amintesc şi nu am văzut o lună iunie atît de ploioasă. În Iakuţia cantitatea de precipitaţii în zona centrală unde ne aflăm este aproximativ aceeaşi ca în deşertul Karakum. Dar acest iunie este pur şi simplu excepţional. Dumneavoastră, desigur, mă veţi întreba: de ce dracu vorbiţi de Karakum, cînd alături este o taiga atît de bogată.

Reporterul: N-am gîndit în aceşti termeni.

Academicianul: Nu aceasta contează. Problema se pune însă în felul următor: în Karakum cantitatea de precipitaţii este aproximativ egală cu cea de aici, adică 180—190 mm pe an, dar în Karakum apa se filtrează prin nisip, precipitaţiile respective fiind apoi redescoperite în subteran, la adîncimi de 200—300 de metri, iar uneori chiar şi mai adînc. La noi însă, aceste precipitaţii nu dispar nicăieri. La adîncimea de 1,5 metri, în cel mai bun caz la 2 metri adîncime, precipitaţiile sînt stopate de blindajul pămîntului veşnic îngheţat care nu poate fi străpuns. Vegetaţia a aflat despre aceste particularităţi ale stratului superior al scoarţei terestre, ea are rădăcini fie foarte adînci, fie întinse lateral, la mică adîncime. Ştie foarte bine de unde să-şi soarbă apa. De aceea şi apare paradoxul despre care am vorbit.

Aş dori să extind explicaţiile. Clădirea în care discutăm se află pe un teren îmbibat cu apă. Aici, chiar sub noi, a fost cîndva albia fluviului Lena, pămîntul este mîlos şi raportul pămînt-apă este de aproximativ 50 la sută. La noi, asta se numeşte mlaştină. Pe scurt, într-un asemenea teren omul nu poate sta nici în picioare, dar nici nu poate înota. Am construit clădirea anume aici, pentru că mîlul este cimentat cu apă, a îngheţat şi constituie o bază bună pentru fundament, dar numai cu condiţia să nu ne apucăm să încălzim locul.

Reporterul: Înţeleg că pentru Iakutsk îngheţul e profitabil...

Academicianul: Dacă nu ar exista pămîntul veşnic îngheţat, zona Iakutskului ar fi fost una dintre cele mai îngrozitoare de pe planeta noastră. Un deşert îngheţat şi atîta tot. Nu ar fi existat practic vegetaţie, iar tabloul ar fi pur şi simplu îngrozitor.

Ce înseamnă oare pămîntul veşnic îngheţat? Este el un prieten sau un duşman? Personal, înclin să-l consider prieten, dar, desigur, în condiţiile specifice locale.

Reporterul: Aş dori să plecăm din nou, să zic aşa, de pe gheaţa veşnică de aici, spre Cosmos.

Academicianul: Cosmofizicienii noştri, cum spuneam mai înainte, studiază şi spaţiul circumterestru şi cîmpurile magnetice, interacţiunea cîmpurilor de radiaţii, şi particulele cu energii foarte mari. Ştiţi, desigur, cu cele mai perfecţionate maşini create de om se pot obţine energii de ordinul a

10^{13} electronvolţi. Dintre ele fac parte cea cu fascicole electronice de la Novosibirsk, sincrofazotroanele de tipul celor de la Dubna sau din America. Dar toate nu obţin decît 10^{13} electronvolţi. Noi, însă, captăm particule cu energia de 10^{20} electronvolţi, adică de 10 milioane de ori mai puternice decît cele obţinute prin eforturile oamenilor. Particulele cu asemenea energii parvin la noi din adîncurile Universului. Şi Soarele generează particule, dar de ordinul 10^{13}, sau cel mult 10^{14} electronvolţi. Aceasta deschide în faţa noastră posibilităţi de a ne forma o imagine despre asemenea procese pe care nu sîntem capabili să le reproducem noi înşine şi de a obţine informaţii din adîncul Universului.

Şi studierea Soarelui oferă multe lucruri interesante. Datele de care dispun în prezent cosmofizicienii noştri ne permit să afirmăm că activitatea Soarelui este legată în mod concret de bunăstarea noastră şi de trecerea noastră în neființă.

Reporterul: Acum o altă problemă. O derivaţie a magistralei feroviare Baikal-Amur se îndreaptă spre complexul industrial sud-iakut...

Academicianul: Da. Pentru noi calea ferată are de rezolvat două sarcini. Prima înseamnă existenţa unei artere de transport spre zăcămintele deja cunoscute şi explorate care aşteaptă să fie valorificate. Dintre aceste zăcăminte fac parte cele de minereu de fier din Aldan şi cărbunii cocsificabili. Pe planeta noastră există două regiuni unde minereul de fier şi cărbunii cocsificabili necesari pentru producerea fontei se află alături. Primul loc este Alsacia şi Lorena, loc în mare măsură exploatat deja de oameni şi unde rezervele sînt în mare măsură epuizate, şi al doilea loc este Iakuţia de sud, unde de abia începe valorificarea acestor rezerve complexe. A doua importanţă a oricărui drum într-o regiune nouă este rolul său de pionerat, care este greu de prevăzut de la bun început. Apar oamenii, apar şi noi zăcăminte de minerale utile. Apare o cale de transport ieftină, apare şi posibilitatea extragerii acelor minerale utile, care nu erau convenabile a fi exploatate în trecut.

Reporterul: Am lăsat, special, mai la urmă o întrebare referitoare la Institutul problemelor fizico-tehnice ale Nordului.

O derivaţie a magistralei feroviare Baikal-Amur se îndreaptă spre complexul industrial din sudul Iakuţiei

Academicianul: Este unul din marile noastre institute. El se ocupă, în primul rînd, de crearea de mijloace tehnice, de materiale şi de procese tehnologice pentru condiţiile nordului. Dumneavoastră ştiţi, desigur, că unele materiale, şi din păcate ele sînt numeroase, în condiţiile unor temperaturi scăzute se comportă uneori cu totul neaşteptat, iar în alte cazuri comportamentul lor poate fi prevăzut, dar oricum se comportă prost. Să luăm ca exemplu o marcă cunoscută de oţel. El este folosit pe scară largă în toate ţările europene. Este foarte ieftin, nu este greu de fabricat pentru că se produce în cuptoare Martin şi tocmai de aceea are multiple întrebuinţări. În condiţiile noastre acest oţel este inutilizabil. Se sparge ca sticla. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu cauciucul. De aceea apare necesitatea de a se crea mijloace tehnice speciale pentru condiţiile nordului. Noi ne ocupăm de această problemă. Noi ştim că o tehnică nouă trebuie întîi concepută, apoi proiectată şi apoi produsă în serie şi că pentru aceasta sînt necesari ani şi ani. Tocmai de aceea noi lucrăm simultan şi la adaptarea tehnicii de serie, adică a maşinilor rutiere şi altora, astfel încît capacitatea lor de lucru şi fiabilitatea lor în condiţiile nordului să fie mai ridicate. Produsele de cauciuc în general nu merg în condiţiile nordului şi noi le înlocuim aici cu produse din polimeri. Pregătim aici compoziţii speciale, adică amestecuri de polimeri şi de alte materiale. Adică noi creăm pentru Nord şi maşini noi, dar şi materiale noi. Există greutăţi mari şi în tehnologia producţiei.

De exemplu, ne-am chinuit mult timp cu topirea pămîntului veşnic îngheţat în zonele de extracţie a aurului. Pentru ca o maşină să poată să sape pămîntul îngheţat este necesar ca ea să fie foarte complexă. Se înţelege că, apoi, pentru spălarea nisipului aurifer este necesar ca acest nisip să fie la început decongelat pentru ca argila şi nisipul să poată fi separate de aur. Astfel se procedează în întreaga lume. Noi am pornit însă pe altă cale. Acum noi ne gîndim cum să congelăm cît mai adînc solul pentru a obţine acelaşi aur. Mecanismul procedeului este foarte complex. Ştiţi desigur că aşa-numita apă legată, care formează pelicule pe suprafeţele porilor, îngheaţă la temperaturi de aproximativ 40 de grade. Pînă la această temperatură ea continuă să rămînă sub forma apei. Cînd noi facem ca această apă legată să treacă în stare solidă prin îngheţare, fiecare picătură de apă căzută are efectul exploziei unei mici bombe, pentru că particulele deshidratate de argilă se unesc instantaneu cu această apă. Dar mai există şi alte cazuri cînd trebuie rezolvate din nou

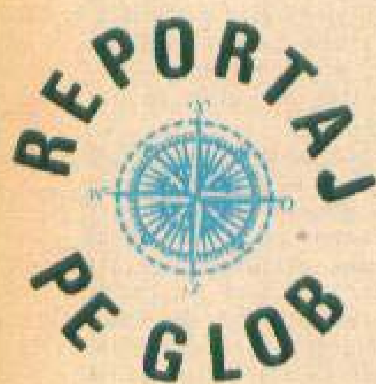
anumite probleme, ținînd seama de specificul nordului.

Lucrări foarte interesante se execută pentru sonde. Problema are un aspect global. Știți că atunci cînd forăm o sondă, adică atunci cînd pătrundem cu sapa în adîncul scoarței terestre, noroiul de foraj circulă între țevi și pereții sondei, scoțînd la suprafață roca măcinată de sapă, dar, în același timp, el presează asupra pereților sondei și astupă fisurile, sau mai bine-zis căile de infiltrare, căi prin intermediul cărora, ulterior, petrolul sau gazele trebuie să ajungă în sondă. Noi am realizat un dispozitiv care ne permite destuparea acestor canale de infiltrare. Este o treabă foarte importantă. Toate acestea se referă la activitatea Institutului de probleme fizicotehnice ale nordului. O serie de alte probleme specifice nordului se rezolvă, de asemenea, în cadrul aceluiași institut. Mai avem un Institut minier al nordului. Problema principală de care se ocupă institutul este valorificarea zăcămintelor în condițiile nordului, pentru extragerea complexă a mineralelor utile. Aceasta înseamnă că atunci cînd începem extracția unui anumit minereu, noi nu trebuie să ne limităm la extracția numai a unui sau a doi componenți, ci să extragem întreaga gamă de minerale utile care se găsesc în zăcămîntul respectiv. Această direcție este urmată pe plan global, dar la noi ea este mai complexă din cauza unor condiții specifice legate de existența solului veșnic înghețat. De exemplu, în minele dumneavoastră, problema combaterii prafului, adică problema creării unor condiții optime pentru omul care lucrează în mină, sînt bine puse la punct. La dumneavoastră se lucrează în general cu apă pulverizată, apoi se culeg particulele în stare de suspensie și în felul acesta se purifică atmosfera din mină. La noi, în condițiile unei temperaturi de minus 12 grade în mină nu putem lucra cu apă pulverizată și de aceea sîntem nevoiți să prospectăm noi căi pentru a obține dacă nu confort, atunci cel puțin niște condiții cît de cît acceptabile pentru atmosfera din mine. Același lucru se referă și la utilajele miniere, pentru că ele toate sînt calculate pentru funcționare în condițiile unei temperaturi de pînă la minus 35 sau minus 40 de grade. Noi însă sîntem nevoiți să lucrăm și în condițiile cînd temperatura ajunge la minus 55 de grade. De aceea este necesar ca și utilajul și lubrifiantul utilizat pentru acest utilaj să ofere destulă siguranță.

Reporterul: Vă rog să-mi permiteți, în numele cititorilor revistei „Lumea", să vă mulțumesc pentru amabilitate.

Academicianul: Plăcerea a fost de partea mea. Aș dori, la rîndul meu, să le transmiteți cele mai cordiale urări de bine.

Vasile Crișu

R. P. Bulgaria

Sofia — tradiție și modernitate

În Sofia, nu există stradă sau bulevard de unde să nu poată fi zărită imensa cupolă de granit a Vitoșei, masivul la poalele căruia capitala Bulgariei își desfășoară, ca pe un evantai, cartierele.

Explicîndu-mi, pe diverse hărți și machete, ce se face în prezent pe plan edilitar și care sînt direcțiile dezvoltării urbanistice a orașului, Gheorghi Labov, director de departament în cadrul municipalității și unul dintre principalii arhitecți ce conferă capitalei bulgare noua înfățișare, mi-a arătat, la un moment dat, pe geam, muntele. „De acolo, de sus, puteți vedea totul". I-am urmat sfatul chiar după încheierea convorbirii, patru teleferice făcînd ca ascensiunea să fie „la îndemînă" aproape indiferent de locul în care te afli sau de ora la care iei o astfel de decizie.

Într-adevăr, de pe Vitoșa, priveliștea oferită de noile construcții este impresionantă. Edificiile noi, flancate de bulevarde largi, cu trafic intens, ocupă, practic, cam două treimi din oraș. Cealaltă treime, respectiv centrul istoric, este formată din construcții plasate pe trei cercuri concentrice, multe reprezentînd veritabile monumente de arhitectură veche. Odată, însă, cu dezvoltarea orașului, s-a văzut că, datorită configurației terenului — depresiune alungită, înconjurată de munți —, Sofia nu va putea să crească în sistem de cercuri concentrice. A început să se construiască unde s-a găsit loc liber, între masivii din preaj-

mă, avîndu-se, însă, grijă ca noul profil, liniar, al orașului să nu impieteze asupra înfățișării ansamblului său arhitectonic. Sofia s-a dezvoltat, în consecință, mai mult pe direcția est-vest, noua structură, de metropolă modernă, fiindu-i conferită, practic, în ultimele trei decenii. A apărut, astfel, un nou cartier la Liulin, spre vest, care adăpostește în prezent 80 000 de locuitori. Aici, macaralele șantierelor se rotesc, în continuare, cu sîrguință, Liulinul trebuind să cuprindă, în final, blocuri pentru 120 000 de locuitori. Mladost, Drujba, Lozeneț, Cervena Zvezda sînt alte denumiri ce marchează, de asemenea, reușite edilitare la Sofia, orașul care — așa cum o atestă și deviza sa — „crește, dar nu îmbătrînește".

Acum, preocupările edililor sînt îndreptate — după cum afirmă gazdele — spre un nou joc al volumelor, cu scopul punerii mai mult în valoare a centrului istoric. Pe de-o parte, vor fi menținute și dezvoltate formulele încercate pentru integrarea vestigiilor edilitare rămase din antichitate și epoca medievală, cu atît mai prețioase cu cît urma multora dintre ele a fost ștearsă de invaziile repetate și dominația otomană de cinci secole. Așa cum îmi spunea șeful serviciului arheologic al muzeului orașului Sofia, Magdalina Stanceva, experimentul realizat în pasajul Porții de Est, unde toată lumea care-l străbate parcurge și un colț al vechii așezări, luînd cunoștință „pe viu" de istoria capitalei, va fi reluat și în alte sectoare ale Sofiei. Se încearcă, spre exemplu, la ora actuală, conservarea vechii Porți de Vest a orașului, descoperită recent, și integrarea ei, aidoma Porții de Est, în peisajul urbanistic modern. Pe de altă parte, există acum o preocupare de reducere a verticalei edificiilor moderne, îndeosebi dinspre marginile Sofiei spre centru, pentru scăderea perspectivei spre nucleul istoric și evidențierea sa, în acest fel, și mai puternică. De asemenea, pe panta Vitoșei a început ridicarea unor blocuri mici, fără ascensor, terenul abrupt recomandînd, de altfel, o asemenea soluție.

Preocupările edililor sînt, așadar, multiple, iar sinteza ce rezultă dintre vechi și nou conferă Sofiei trăsături inconfundabile. La soluțiile găsite se adaugă, permanent, formule noi. Le reclamă ritmul vertiginos în care se dezvoltă orașul, care a ajuns în mai puțin de un veac, de la 12 000, la peste un milion o sută de mii de locuitori.

R.S.F. Iugoslavia

Osijek — un oraș în transformare

Situat de-a lungul malului drept al rîului Drava, nu departe de revărsarea ei în Dunăre, Osijekul se dezvăluie vizitatorului ca un puternic centru economic și cultural, îndreptățindu-și apelativul de capitală a Slavoniei și Baranjei, cum sînt denumite șesurile ce-l mărginesc, din nord-estul țării.

Biografia sa este bogată, refăcînd drumul parcurs de la o mică așezare de pescari și crescători de vite, la orașul de astăzi, cu peste 120 000 de locuitori. Există aici nenumărate urme, care datează din epoca bronzului și fierului; adevărata sa istorie începe, însă, odată cu ridicarea castrului roman de la Mursa, denumire atribuită așezării, potrivit legendei, încă de celți. Situarea Mursei pe cel mai scurt traseu între centrul și răsăritul Europei a făcut ca ea să devină, curînd, unul din cele mai importante centre strategice și economice de la granițele imperiului roman. Vitregii ale secolelor ce urmează sînt înfruntate cu bărbăție, voința locuitorilor vădindu-se, de fiecare dată, mai puternică decît urgia semințiilor cotropitoare. Numele de Osijek și-l capătă în secolul al XII-lea și, după ce, printr-o dezvoltare continuă, ajunge — pe la sfîrșitul secolului al XVIII-lea — să înglobeze și cele trei comune din jurul său, obține, în 1806, statutul de „oraș liber".

Dezvoltarea industrială a Osijekului a început în 1856, cînd aici au fost deschise o serie de mici întreprinderi, între care și fabrica de mașini agricole, apoi cea de mobilă și de marochinărie. În oraș se formează, treptat, o clasă muncitoare puternică, fiind elocvent, în acest sens, faptul că tocmai în Osijek este creată, în 1867, și prima asociație muncitorească din Iugoslavia. Aceste tradiții au jucat, firește, un rol important în anii cînd Osijekul a început să-și scrie noua biografie, anii edificării socialismului.

Mobilizați și îndrumați de Uniunea Comuniștilor, muncitorii au depus, după eliberare, eforturi considerabile nu doar pentru refacerea vechilor întreprinderi — aceasta ar fi fost, într-un fel, mai simplu —, ci pentru racordarea lor la exigențele construirii economiei noi, socialiste, a țării. A fost nevoie de muncă multă, își amintesc muncitorii mai vîrstnici, de renunțări, reușitele, numeroase, fiind adesea împletite și cu neîmpliniri. Dar și de această dată dîrzenia a învins. Astăzi, în oraș există 130 de organizații economice, întreprinderile vechi au fost modernizate, au apărut fabrici noi, gama produselor livrate țării de Osijek a crescut considerabil. Fabrica de mașini agricole, cea de țesături „LIO" și cea de confecții „Slavonia", combinatul chimic „Saponia" care, între altele, asigură jumătate din producția de detergenți a țării, fabrica de chibrituri „Drava", care satisface 75 la sută din necesitățile interne, exportîndu-și producția și în alte țări, combinatul de mobilă, numeroasele

întreprinderi din ramura industriei alimentare, ca și multele organizații specializate în servicii și comerț alcătuiesc un tablou sugestiv al dezvoltării economice a Osijekului contemporan. El n-ar fi, însă, complet dacă nu am avea în vedere atenția sporită acordată în ultimii ani unei vechi îndeletniciri — agriculturii, combinatul agroindustrial de aici dispunînd de 60 000 de hectare teren arabil, numărîndu-se printre cele mai mari din Iugoslavia.

În 1975, la Osijek a fost înființată o universitate, fiindu-i astfel întregit profilul de centru cultural. Aproximativ 7000 de studenți urmează, anual, cursurile a șapte facultăți, cei mai mulți dintre ei pregătindu-se să-și aducă o contribuție de înaltă calificare la dezvoltarea, în continuare, a economiei orașului lor drag.

R.D. Germană

Metamorfozele Schwerin-ului

La Schwerin în zadar vei căuta, în peisajul urbanistic, silueta acelui cunoscut monument de arhitectură pe care-l reprezintă, în orașele germane, sediul primăriei. Aici, tradiționalul Rathaus lipsește și, după cum aveam să aflu, este singurul caz de acest fel din Republica Democrată Germană.

Istoria orașului explică absența Rathausului. Prinții von Mecklenburg care și-au stabilit în secolul al 12-lea reședința aici, în centrul acestei importante zone agricole din nordul țării, și, mai tîrziu, iuncherii feudali au împiedicat, timp de aproape opt secole, afirmarea, în vreun fel, a conștiinței civice. Castelul somptuos, cu luxoase esplanade, și Domul din imediata sa vecinătate, considerat a fi cea mai veche clădire din Schwerin, simbolizează — după cum îmi spuneau gazdele — acele forțe din trecut care s-au opus, cu neîntreruptă obstinație, încercărilor de construire a unei primării de teamă de a nu le fi slăbită dominația tiranic exercitată asupra minții și spiritului locuitorilor.

Împotrivirea s-a manifestat, la fel de înverșunată, în fața afirmării oricărui element de progres. Schwerinul, ca și întreaga zonă mecklenburgheză, constituind, pînă în urmă cu cîteva decenii, elemente de referință pentru noțiunea europeană de subdezvoltare. Cu atît mai evidente devin, pentru vizitatorul avizat, transformările petrecute în anii construcției socialiste pe aceste meleaguri. A fost schimbată, practic, structura întregii regiuni Schwerin, ea devenind, dintr-o zonă agrară, una agrar-industrială. Eforturile au fost mari, nu de puține ori satisfacția succeselor a fost împletită cu amărăciunea unor neîmpliniri, dar a învins tenacitatea oamenilor, hotărîrea lor de a-și făuri, sub conducerea Partidului Socialist Unit din Germania, o viață nouă.

Schwerinul este înscris astăzi plenar pe coordonatele progresului. Fabrica de cabluri electrice, uzina de prelucrare a maselor plastice și cea de preparare a nutrețurilor combinate au fost printre primele ridicate aici după reconstrucția postbelică, ele prefigurînd vocația nouă a orașului — cea industrială. Au fost dezvoltate, treptat, industria alimentară, a lemnului, cea a materialelor de construcție, industria constructoare de mașini grele și cea electrotehnică. Uzinele „Klement Gottwald" au fost transformate dintr-o fabrică mică, într-o mare și modernă întreprindere socialistă producătoare de utilaje pentru construcția navală. La începutul anilor '70 a apărut complexul Schwerin-Sud, amplasat pe o suprafață de circa 200 de hectare. Acesta, cuprinzînd șase întreprinderi, cu mai multe mii de salariați, a întregit profilul industrial al localității, ca și al regiunii, care se poate mîndri astăzi că furnizează toate mașinile casnice de cusut ale Republicii Democrate Germane, aproape toate navele fluviale de agrement, 87 la sută din producția de faianță, 41 la sută din cea de ventile hidraulice, 32 la sută din cablurile electrice de forță. Un asemenea bilanț reprezintă, deopotrivă, chezășia că importantele sarcini trasate de documentele celui de-al X-lea Congres al Partidului Socialist Unit din Germania colectivelor de oameni ai muncii în industria Schwerinului vor fi exemplar îndeplinite.

Schwerinul cunoaște transformări radicale și din punct de vedere urbanistic, orașul îmbogățindu-și zestrea edilitară cu numeroase noi cartiere, cu o arhitectură modernă. Siluetele de beton și sticlă ale blocurilor recent ridicate au apărut în zona denumită Grosser Dreesch — care va adăposti, la mijlocul actualului deceniu, circa 600 000 de locuitori, în Schwerin-Lankow, ca și în partea de vest a orașului. Este edificator, de altfel, pentru această activitate susținută, că, în ultimele trei decenii, numărul locuitorilor Schwerinului s-a dublat, ajungînd în prezent la circa 115 000.

Grupaj realizat de
C. Vasile

Vedere din capitala Spaniei, locul de desfăşurare a reuniunii CSCE

Din însemnările unui participant la Reuniunea general-europeană de la Madrid

Începe întîlnirea pregătitoare

Este luni dimineaţa şi întrucît mîine începe întîlnirea pregătitoare, primul lucru pe care îl facem este acela de a ne îndrepta spre „Palacio de Expocisiones y Congresos", locul de desfăşurare a lucrărilor. Situat pe Paseo de la Castellana, impunătorul bulevard care de la Plaza de Cibeles şi pînă la gara Chamartin desparte practic capitala spaniolă în două, de la Nord la Sud, Palatul Congreselor şi Expoziţiilor este, deopotrivă, un edificiu modern şi funcţional, cu elegante şi confortabile săli de dezbatere, cu instalaţii din cele mai perfecţionate de traducere simultană în mai multe limbi, cu spaţii speciale destinate conferinţelor de presă sau „briefing"-urilor pentru ziarişti.

În sala de acreditări, unde sîntem fotografiaţi la minut pentru a primi legitimaţii de intrare în palat, ne întîmpină secretarul executiv al reuniunii general-europene, ambasadorul Raimundo Perez Hernandez, a cărui faţă de creol aminteşte mai degrabă de un tipic mexican decît de spaniolii pe care îi întîlnesc la tot pasul şi cu care mi se pare că m-am obişnuit deja. În ultimii trei ani, ambasadorul spaniol a vizitat toate cele 35 de state participante la reuniune, sarcina sa principală fiind aceea de a se ocupa de pregătirea în cît mai bune condiţii a noului forum general-european. O echipă de o sută de persoane lucrează fără încetare sub conducerea sa pentru definitivarea ultimelor detalii, în aşa fel încît cei 700 de delegaţi şi peste 500 de ziarişti aşteptaţi la reuniune să se bucure de un cadru cît mai propice de activitate.

Securitatea edificiului a fost pusă la punct în cele mai mici amănunte. Toate porţile de intrare sînt păzite de membri ai poliţiei naţionale, cu mitraliere în poziţie de tragere. Camerele de televiziune veghează la rîndul lor aceste intrări ca şi străzile învecinate. Şi un amănunt pitoresc, care face şi el parte din scenariu: pentru a se evita orice incident neplăcut care ar putea tulbura

atmosfera pașnică a dezbaterilor — este vorba doar de o conferință a securității și cooperării — toți cei care intră în clădire trebuie să treacă printr-un „filtru" similar celor de pe aeroporturile internaționale, în timp ce servietele și gențile diplomat sînt examinate cu ajutorul razelor X. Iar această procedură trebuie urmată de absolut fiecare dată, indiferent de cîte ori se intră în clădire pe parcursul unei singure zile.

9 septembrie, ora 11,00. Momentul solemn al inaugurării întîlnirii pregătitoare se desfășoară în auditorium. Primul ia cuvîntul, conform procedurii statornicite în cadrul C.S.C.E., șeful delegației țării gazdă, ambasadorul Javier Ruperez. El prezintă, în lumina documentului final adoptat la Belgrad, mandatul ce revine actualei întîlniri și anume stabilirea ordinii de zi și a modalităților de organizare a reuniunii general-europene care urmează să înceapă la 11 noiembrie. Notez cu o mare atenție cuvintele pline de semnificație ale noului șef al diplomației spaniole, Jose Pedro Perez Llorca: „Actuala situație din Europa și din lume reclamă ca întîlnirea pregătitoare să se desfășoare sub semnul înaltelor exigențe și speranțe ale popoarelor europene, ce pot fi concretizate în dorința lor de pace. Nu o pace în orice mod, nu o pace cu orice preț, ci o pace bazată pe libertate, întemeiată pe cooperare. Tocmai de aceea este necesar ca procesul inaugurat prin semnarea documentelor de la Helsinki să fie continuat și dezvoltat, inclusiv prin reușita lucrărilor reuniunii de la Madrid".

Primele trei zile ale întîlnirii pregătitoare sînt, ca să folosim un termen consacrat deja la O.N.U., zilele dezbaterilor generale. Fiecare din cele 35 de state participante își prezintă poziția de principiu în legătură cu obiectivele întîlnirii, cu importanța sa pentru buna pregătire și desfășurare a apropiatei reuniuni general-europene. Cu deosebit interes este ascultat punctul de vedere al României, al președintelui Nicolae Ceaușescu în legătură cu problemele securității europene pe care îl prezintă șeful delegației noastre, ambasadorul Ion Datcu. „Noua reuniune paneuropeană trebuie să se înscrie ca o etapă pozitivă, ca un factor important în acțiunea de oprire și diminuare a încordării internaționale, de continuare a politicii de destindere, colaborare și pace, de respect al independenței naționale, ca o contribuție de seamă la îmbunătățirea climatului general. Cît privește ordinea de zi a reuniunii, aceasta trebuie să fie astfel elaborată încît să permită examinarea ansamblului problemelor dintre statele participante, adoptarea de noi măsuri privind edificarea securității și dezvoltării cooperării în Europa, precum și stabilirea unor întîlniri europene viitoare. În ce-l privește, guvernul român își exprimă convingerea că întîlnirea noastră se va achita cît mai curînd posibil de sarcina încredințată și va asigura cea mai bună pregătire a reuniunii propriu-zise".

La propunerea delegației lichtensteineze este adoptată prin consens ordinea de zi a întîlnirii pregătitoare. Deci un prim pas pozitiv a fost făcut. Să sperăm că va fi de bun augur. Oricum, ascultîndu-i pe reprezentanții celor 35 de state nu poți să nu constați dorința ca în cadrul întîlnirii să se creeze o atmosferă de lucru constructivă, să se instaureze un dialog deschis, singurele care pot asigura condițiile pentru o pregătire temeinică a reuniunii. Aud nu o dată repetîndu-se în discursurile șefilor de delegații că întîlnirea pregătitoare are un caracter tehnic, că ea trebuie să se limiteze la probleme de procedură și să nu abordeze probleme de fond, care reprezintă obiectul reuniunii principale. Mai mult decît atît, numeroase delegații amintesc că este necesar să se folosească experiența pozitivă existentă, făcînd referiri la documentul întîlnirii pregătitoare de la Belgrad, așa-numita „Carta galbenă", rod al eforturilor comune și al negocierilor asidue, la care au luat parte toate statele participante. Maniera cea mai eficientă de lucru ar constitui, după părerea noastră, arată șeful delegației norvegiene, adoptarea mutatis mutandis a „Cartei galbene" cu cele mai simple modificări posibile, în timp ce reprezentanții unor state socialiste, deși împărtășesc în general acest punct de vedere, sînt totuși de părere că trebuie să fie evitate o serie de experiențe negative de la reuniunea de la Belgrad.

Pentru negocierea și adoptarea „Cartei galbene", care a stabilit ordinea de zi, schema de organizare, calendarul și alte modalități de organizare a reuniunii de la Belgrad, a fost nevoie de șapte săptămîni. Era vorba însă de o operațiune oarecum complicată, deoarece nu exista nici un fel de precedent. De cît timp va fi oare nevoie la Madrid? Optimiștii, între care și șeful delegației daneze, vorbesc de trei săptămîni. Alți delegați vorbesc de cinci săptămîni. Într-un interviu acordat ziarului „El Pais", adjunctul delegației americane, Spencer Oliver, își exprima părerea că la Madrid va fi nevoie de mai mult timp decît la Belgrad. Cu alte cuvinte, opiniile sînt destul de împărțite. Sîntem, orice s-ar spune, abia la început și este greu acum să facem previziuni în legătură cu evoluția viitoare a lucrărilor. Nu pot să nu rețin însă observațiile apărute în „El Pais" sub semnătura directorului ziarului, în preziua începerii întîlnirii: „Reuniunea de la Madrid poate să fie decisivă pentru supraviețuirea C.S.C.E. Dacă Palatul Congreselor se va transforma într-un tribunal cum a fost Belgradul, reuniunea poate să ducă la un eșec. Madridul se poate înscrie ca un moment decisiv în procesul de destindere pe continent".

Preludiu la „bătălia" continuității

Nici nu ne dăm seama cum trece timpul. De la deschiderea întîlnirii pregătitoare s-au scurs deja trei săptămîni. Din auditorium ne-am mutat în sala ovală, de la parter. Este mai intimă și, în afara celor patru locuri rezervate fiecărei delegații în jurul mesei de lucru, are spațiu destul pentru

delegaţiile mai numeroase. Trebuie să recunoaştem însă că schimbarea locului negocierilor n-a fost de natură să faciliteze îndeplinirea mandatului aflat în faţa participanţilor la întîlnire. Previziunile optimiştilor, care sperau că întîlnirea pregătitoare se va încheia în cel mult trei săptămîni, nu s-au împlinit. După trei săptămîni lucrările se află încă la început.

Gheaţa a fost spartă de ţara gazdă. La 16 septembrie, delegaţia spaniolă a prezentat un document complet de lucru cuprinzînd, în spiritul „Cartei galbene", ordinea de zi, schema de organizare, calendarul şi alte modalităţi de organizare ale reuniunii general-europene de la Madrid. Salutînd proiectul de document spaniol, şeful delegaţiei elveţiene arată că principalul merit al acestuia este că există. Într-adevăr, aşa cum era de aşteptat, documentul a suscitat vii discuţii. Nu puţine delegaţii ale unor state neutre şi nealiniate, mici şi mijlocii, printre care şi cea a ţării noastre, au apreciat că documentul spaniol constituie o bună bază de lucru pentru îndeplinirea obiectivelor care se află în faţa întîlnirii pregătitoare. Pentru aceasta este necesar însă să se dea dovadă de flexibilitate, să se negocieze cu bună credinţă. Delegaţiile unor ţări socialiste au manifestat însă rezerve faţă de proiectul spaniol, arătînd că el nu ţine seama de observaţiile făcute de o serie de state, şi mai ales de experienţele negative de la Belgrad. Într-o întîlnire cu reprezentanţii presei, delegaţia cehoslovacă a făcut cunoscut că nu poate accepta proiectul spaniol în forma sa actuală.

„Sîntem mulţumiţi că pentru moment sursa a produs apă curentă". În aceste cuvinte a sintetizat şeful delegaţiei spaniole dezbaterile pe marginea proiectului de document. La încheierea acestor dezbateri, a doua zi, a fost lansată o nouă iniţiativă. Un proiect de document al Ungariei. Mai puţin ambiţios şi limitat doar la ordinea de zi a reuniunii principale. Deşi unele delegaţii îşi exprimă regretul faţă de caracterul limitat al celei de a doua propuneri şi faţă de ideea trecerii la redactarea documentului final, pas cu pas, şi nu în întregul său, practic aceasta este singura soluţie care întruneşte consensul tuturor celor 35 de state participante. Iar consensul, cu părţile lui bune sau uneori mai puţin bune, reprezintă, se ştie, una din regulile de bază ale C.S.C.E.

Şi astfel, în cea de a treia săptămînă a întîlnirii, încep să apară primele fructe concrete. Se adoptă preambulul documentului final şi primele două puncte ale ordinii de zi, care sînt asemănătoare cu cele ale reuniunii de la Belgrad. Deşi din formularea convenită în cadrul preambulului reiese că fiecare din cele 35 de state va putea alege nivelul propriu de participare la reuniunea general-europeană, numeroase delegaţii, între care cele ale Austriei, Spaniei, Iugoslaviei, Belgiei, R.F.G., Cipru şi României sînt de părere că viitoarea reuniune trebuie să se desfăşoare la nivel de miniştri de externe, ceea ce ar spori eficienţa dezbaterilor şi ar mări gradul de angajare şi responsabilitate în adoptarea măsurilor. Un alt punct asupra căruia se cade de acord este structura organizatorică a reuniunii. La fel ca la Belgrad, plenara va fi organul principal al conferinţei. Alături de ea vor funcţiona şi cinci organe de lucru subsidiare, corespunzător capitolelor din Actul final.

O extraordinar de vie discuţie suscită un amendament propus de Iugoslavia. Prin el se cere ca în documentul de încheiere al întîlnirii pregătitoare să figureze ca punct distinct stabilirea datei şi locului viitoarei reuniuni general-europene. La capătul dezbaterilor, care s-au prelungit pe parcursul unei întregi zile şi la care au participat 23 de delegaţii, mi-am notat în carnetul de însemnări: „22 septembrie — o zi memorabilă în cadrul întîlnirii pregătitoare". N-aveam de unde să ştiu atunci că întîlnirea pregătitoare, ca şi cea principală vor cunoaşte zile cu mult mai memorabile, decît cea din ultima decadă a lunii septembrie 1980. Oricum, aprinsa dezbatere la care am asistat şi care s-a încheiat prin adoptarea amendamentului a evidenţiat o dată mai mult rolul şi importanţa deosebite pe care majoritatea statelor participante la conferinţă îi acordă procesului început la Helsinki. „Sîntem cu toţii de părere — arăta reprezentantul R.F.G. — că procesul înfăptuirii securităţii şi cooperării în Europa este departe de a se fi încheiat, că este în interesul nostru, al popoarelor continentului ca acesta să fie continuat". „Continuitatea procesului — sublinia şi reprezentantul Belgiei — ne este scumpă tuturor. Cum am putea oare să punem capăt acestui proces, atîta timp cît obiectivele pe care ni le-am propus să le realizăm nu au fost înfăptuite?"

Reprezentanţii a diferite state, între care Elveţia, Portugalia, Luxemburg, Grecia, Polonia, au evidenţiat în intervenţiile lor că angajamentul privind continuitatea lucrărilor cuprins în documentul semnat la Helsinki de conducătorii celor 35 de state participante constituie elementul viu al aplicării Actului final, cel care permite înregistrarea de progrese, stabilirea de noi măsuri avînd drept scop transformarea în fapt a deciziilor convenite. În acelaşi spirit, reprezentantul ţării noastre declara la rîndul său: „Dacă există ceva în Actul final şi în celelalte documente adoptate pînă acum în cadrul C.S.C.E. care nu poate fi pus sub semnul îndoielii sau contestat acesta este tocmai principiul continuităţii reuniunilor general-europene. Organizarea de noi reuniuni general-europene, pregătite în mod temeinic, reprezintă elementul cheie al continuităţii procesului, singura modalitate care permite conjugarea eforturilor tuturor statelor participante în direcţia intensificării conlucrării lor pe multiple planuri, în cele mai diverse domenii şi pe o bază permanentă şi în primul rînd a unor măsuri de dezangajare militară şi dezarmare pe continent".

Acest preludiu la „bătălia continuităţii", cum a numit-o „El Pais", n-a dus însă la înregistrarea de progrese de fond în lucrările întîlnirii pregătitoare. Conţinutul concret al ordinii de zi n-a putut fi adoptat. Pe baza unei propuneri avansate de Cehoslovacia, precum şi a documentului spaniol s-a trecut apoi la discutarea schemei de organizare. Fără să se înregistreze însă progrese. În aceste condiţii apar primele apeluri la intensificarea ritmului lucrărilor întîlnirii, la manifestarea unei

atitudini constructive, de acomodare reciprocă a pozițiilor. „Ritmul lucrărilor noastre — arată reprezentantul Spaniei — trebuie să fie acela la care se așteaptă popoarele europene. Cu cît vom încheia mai repede activitatea noastră, cu atît guvernele tuturor statelor participante vor dispune de mai mult timp pentru a se pregăti cu seriozitate în vederea reuniunii principale".

Odată cu trecerea timpului este tot mai evident că întîlnirea pregătitoare devine victima tensiunii înregistrate în viața internațională în prima jumătate a anului, a încordării și lipsei de dialog intervenite în relațiile sovieto-americane, ca urmare a evenimentelor din Afganistan. Cu cinci ani în urmă încheierea cu succes a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa de la Helsinki și semnarea la nivelul șefilor de stat și guvern a Actului final s-a produs după cum este cunoscut în condițiile în care destinderea atît pe continentul nostru cît și în lume se afla pe culmile cele mai înalte din întreaga perioadă postbelică. În euforia creată de finalizarea importantului eveniment, a cărui pregătire începuse la Dipoli în toamna anului 1972, și-a făcut loc iluzia că destinderea ar fi fost deja consolidată, că ea ar fi devenit chiar ireversibilă. S-a pierdut din vedere, voit sau poate mai puțin voit, ceea ce în repetate rînduri numeroase țări mici și mijlocii, între care și România, au evidențiat: și anume faptul că semnarea Actului final n-a însemnat încheierea unui drum, ci, dimpotrivă, ea a marcat doar începutul unui amplu și complex proces menit să ducă la întărirea securității și dezvoltarea cooperării pe continent, să asigure tuturor popoarelor continentului garanția că se pot dezvolta în mod liber și independent, la adăpost de orice amenințare cu forța, sau cu folosirea acesteia.

Insistența statelor mici și mijlocii pentru asigurarea continuității procesului nu este deloc întîmplătoare, căci după istorica întîlnire a șefilor de stat și guvern de la Helsinki, care a dat atîtea speranțe popoarelor europene, s-a făcut extrem de puțin, practic nimic esențial, pentru aplicarea în viață a prevederilor Actului final, pentru a se opri deteriorarea situației de pe continent. De fapt, s-a manifestat o atitudine de autoliniștire și pasivitate, de slăbire a vigilenței în fața acțiunilor ostile păcii, securității și colaborării. Această stare de lucruri s-a reflectat și în modul în care s-a desfășurat reuniunea general-europeană din 1977 de la Belgrad. Confruntările ideologice, polemicile sterile, încercările de amestec în treburile interne ale altor țări au deturnat atenția de la problemele esențiale ale păcii, destinderii politice, dezangajării militare și dezarmării, ale întăririi securității pe continent. Rezultatele sale au fost cu totul nesatisfăcătoare, demonstrînd o dată mai mult fragilitatea procesului destinderii.

Un bilanț a ceea ce s-a realizat după Helsinki ilustrează că pericolul militar în Europa în loc să scadă a crescut; cursa înarmărilor și îndeosebi a înarmărilor nucleare a cunoscut un ritm febril, în ultima vreme trecîndu-se la realizarea unor programe și mai primejdioase de amplasare și dezvoltare a unor noi tipuri de rachete nucleare care sînt ațintite asupra tuturor țărilor de pe continent; s-a intensificat politica de dominație și amestec în treburile interne ale altor state, de consolidare, cucerire sau reîmpărțire a zonelor de influență; au cunoscut o puternică ascuțire contradicțiile dintre state și grupări de state; s-a tergiversat soluționarea unor stări de încordare și conflict, în timp ce au apărut altele noi (un ultim exemplu: războiul dintre Irak și Iran declanșat la puțin timp de la deschiderea lucrărilor întîlnirii pregătitoare).

Tocmai în acest climat de încordare deosebită a început pregătirea reuniunii de la Madrid. Nu puține delegații sperau că dat fiind caracterul oarecum tehnic al întîlnirii pregătitoare tensiunea existentă în relațiile internaționale să nu se facă simțită și în lucrările acesteia. Și totuși, lucrurile n-au stat așa. La aproape o lună de la începerea lucrărilor întîlnirii pregătitoare a devenit cum nu se poate mai clar că simplele probleme tehnice îmbracă în viziunea unor state un pronunțat caracter politic, că în realitate se înfruntă concepții diferite în legătură cu modul de organizare a viitoarei reuniuni general-europene. Și aceasta datorită experienței negative de la Belgrad, a caracterului deseori polemic al dezbaterilor, a nu puținelor încercări de a se aduce în discuție probleme ținînd de ordinea internă a unei țări sau alteia și nu în ultimul rînd al înfruntărilor actuale dintre cele două blocuri militare care au îmbrăcat un caracter cum nu se poate mai ascuțit. La începutul lunii octombrie în relatările agențiilor internaționale de presă ca și în paginile presei spaniole a început să apară tot mai des cuvîntul blocare. Nimeni nu-și dă seama acum dacă este vorba de o situație trecătoare. Oricum, pînă la deschiderea reuniunii propriu-zise au mai rămas peste cinci săptămîni, timp apreciat drept cvasi-suficient pentru soluționarea problemelor în suspensie. Bineînțeles dacă pentru aceasta există cu adevărat voința politică necesară.

„Un exemplu care merită admirație și respect"

Ne aflăm în ultima decadă a lunii octombrie. Alături de documentele deja existente pe masa de lucru a întîlnirii pregătitoare, în ultimele săptămîni au apărut altele noi. Între acestea, două documente inițiate de Republica Democrată Germană și respectiv de Luxemburg și Portugalia avansează propuneri concrete în legătură cu programul de lucru al reuniunii. În sala numărul opt discuțiile continuă cu asiduitate, atît dimineața cît și după amiaza. Se înregistrează nu puține contacte neoficiale între reprezentanții marii majorități a statelor participante. Orice progres întîrzie însă să apară. Întîlnirea pregătitoare continuă să fie blocată. „De șapte săptămîni — remarcă într-un comentariu cotidianul «Ya» — se lucrează fără să se ajungă la un acord. Propunerile și sugestiile

unei părți sînt considerate de cealaltă parte neacceptabile sau calificate ca fiind întru totul decepționante."

O primă rază de lumină apare la 23 octombrie. În cadrul întîlnirii se conturează un acord de principiu în legătură cu durata reuniunii propriu-zise, care ar urma să fie de circa 12 săptămîni. Această perioadă de timp va fi împărțită în două etape distincte: prima pînă la 19 decembrie, cînd lucrările reuniunii se vor întrerupe pentru vacanța de iarnă, iar a doua de la sfîrșitul lunii ianuarie și pînă în prima jumătate a lunii martie. Din luările de poziție ale diferitelor delegații, ca și din documentele existente pe masa de lucru a întîlnirii pregătitoare rezultă că timpul întregii reuniuni va fi împărțit între sarcinile principale ale acesteia: evaluarea modului de aplicare a prevederilor Actului final de la Helsinki, examinarea noilor propuneri menite să ducă la întărirea securității europene și la dezvoltarea pe multiple planuri a colaborării dintre statele participante și, în sfîrșit, redactarea documentului final al reuniunii.

Dar raza de lumină este trecătoare. Dacă statele participante sînt de acord că obiectivele reuniunii de la Madrid sînt cele indicate mai sus, nu puține divergențe există între ele atunci cînd este vorba de stabilirea perioadei de timp care trebuie afectată unuia sau altuia din respectivele obiective. Iar acest lucru se poate constata cel mai bine din modul în care au fost concepute documentele existente pe masa întîlnirii pregătitoare.

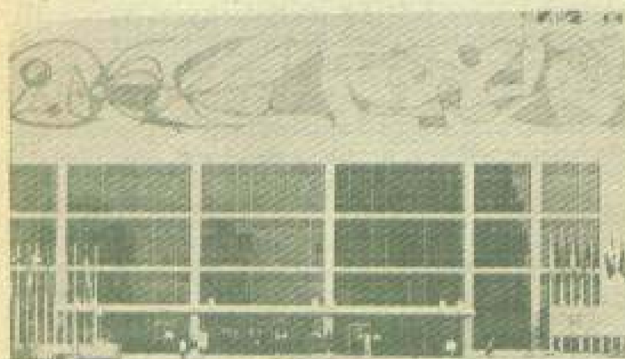
Preocupate de evitarea experienței negative de la Belgrad și, în general, a confruntării, unele state urmăresc limitarea la minimum a lucrărilor reuniunii propriu-zise și în consecință a timpului afectat celor două obiective principale ale acesteia: evaluarea modului de aplicare a prevederilor Actului final și examinarea noilor propuneri. Concepția promovată de un alt grup de state se află la extrema opusă și pornește de la premisa că reuniunea din capitala Spaniei trebuie să acorde atenția principală evaluării modului de aplicare a Actului final și să se preocupe într-o mai mică măsură de examinarea noilor propuneri. În declarațiile făcute presei, delegații unor țări occidentale vorbesc în mod deschis de necesitatea unei perioade de timp suficiente pentru discutarea unor probleme legate de încălcarea drepturilor omului în U.R.S.S. și alte țări socialiste, sau de evenimentele din Afganistan. Un membru al delegației Franței arată că trebuie să se creeze condițiile ca oricînd pe parcursul reuniunii să se poată reveni, dacă va fi cazul, asupra evaluării aplicării Actului final.

După cum îmi pot da seama din luările de poziție ale reprezentanților a nu puține state mici și mijlocii, neutre și nealiniate, care s-au înmulțit în aceste ultime zile, soluția acestei probleme cheie, de care depinde în realitate pregătirea în condiții optime a reuniunii de la Madrid, nu poate fi găsită în nici una din aceste două poziții extreme. „Întreaga organizare a forumului general-european — evidențiază reprezentantul Iugoslaviei — trebuie subordonată scopului esențial al acesteia, care nu este altul decît obținerea de rezultate concrete, de progrese în transpunerea în viață ca un tot unitar a prevederilor Actului final, în dezvoltarea cooperării dintre statele continentului, în făurirea unui sistem trainic de securitate europeană".

Un punct de vedere dezvoltat pe larg de delegația țării noastre. „Ordinea de zi a reuniunii de la Madrid ca și organizarea acesteia trebuie în așa fel concepute — arăta șeful delegației române — încît să permită atît efectuarea unui schimb aprofundat de vederi în legătură cu modul de aplicare a Actului final, cît mai ales examinarea propunerilor și măsurilor menite să favorizeze continuarea procesului început la Helsinki. Prima parte a reuniunii va trebui dedicată evaluării aplicării Actului final și inițierii prezentării de propuneri, pentru ca acestea să poată fi ulterior analizate de statele participante. Este desigur evident că și în cea de a doua etapă consacrată în principal analizării aprofundate și negocierii propunerilor avansate și convenirii pe această bază a măsurilor urmărind intensificarea colaborării dintre statele participante și întărirea securității, redactării documentului final fiecare dintre statele participante va putea avansa noi propuneri, sugestii și idei de natură să contribuie la succesul reuniunii, la încheierea sa cu rezultate pozitive."

Delegațiile a diferite state, între care Suedia, Elveția, Norvegia, Finlanda și Malta, preiau ideile și argumentele prezentate de țara noastră, subliniind că acestea sînt de natură să favorizeze identificarea unei soluții reciproc acceptabile. Remarc și comentariul pe care agenția națională spaniolă de presă E.F.E. îl consacră pozițiilor promovate de țara noastră în cadrul întîlnirii pregătitoare, și care a doua zi este publicat în majoritatea cotidienelor din Madrid: „Urmînd o tradiție începută odată cu consultările pregătitoare de la Helsinki, România se situează în rîndul protagoniștilor întîlnirii pregătitoare, manifestînd o atitudine constructivă, care se bucură de un larg sprijin din partea majorității statelor participante. Exemplul României este un exemplu care merită admirație și respect". Dealtfel nu o dată presa madrilenă și-a titrat relatările de la Palatul Congreselor: „România a ajutat la evitarea confruntării" sau „România a contribuit la ieșirea din impas a lucrărilor", evidențiind apelul constant și sincer al țării noastre, mai ales în momentele de tensiune ale întîlnirii pregătitoare, la reținere și moderație, la flexibilitate, la căutarea cu răbdare și tenacitate a soluțiilor.

...Am intrat în a opta săptămînă de la începerea lucrărilor, dar pozițiile continuă să fie la fel de îndepărtate ca la început. În cercurile din preajma întîlnirii pregătitoare este tot mai răspîndită opinia că realizarea obiectivelor sale, pregătirea temeinică a reuniunii principale, asigurarea succesului acesteia nu vor fi posibile fără stabilirea unei atmosfere de încredere reciprocă, fără manifestarea clară a voinței politice din partea a absolut tuturor statelor participante. Așa se și explică apelurile tot mai presante ale țării noastre, ale

Sala de conferințe văzută din exterior...

...și din interior →

altor țări mici și mijlocii la intensificarea ritmului lucrărilor, la eforturi susținute pentru depășirea impasului creat, pentru încheierea cît mai rapidă a pregătirii reuniunii propriu-zise.

Zile fierbinți la Palatul Congreselor

De cîteva zile aici, în sala ovală, a început numerotarea inversă. Pînă la 11 noiembrie, data prevăzută pentru deschiderea oficială a reuniunii principale au mai rămas puține ore. Nimeni nu poate spune dacă pregătirea acesteia va lua sfîrșit pînă atunci, dacă forumul de la Madrid își va putea începe lucrările așa cum a fost stabilit încă de la reuniunea de la Belgrad. În cadrul întîlnirii pregătitoare blocajul este total și nu se întrevăd deloc semne de înseninare.

„La Palatul Congreselor — remarca «A.B.C.» — dialogul surzilor continuă, ceea ce îi face pe mulți să se întrebe cu tot mai multă insistență care este adevăratul nivel de voință politică a celor două mari puteri de a continua politica de destindere". Seară de seară, tîrziu pînă aproape de miezul nopții, delegațiile țărilor neutre și nealiniate încearcă imposibilul. Într-o încăpere retrasă de la etajul al II-lea al palatului sînt consultate pe rînd delegațiile celorlalte state participante. Se caută cu orice preț identificarea unei marje de acord acum, în cel de-al 12-lea ceas. În urma acestor consultări neoficiale, la 6 noiembrie Suedia prezintă un document de lucru complet conținînd ordinea de zi, schema de organizare, calendarul și alte modalități de organizare a reuniunii de la Madrid. Un document care se vrea un compromis între cele existente deja pe masa întîlnirii. De la început se remarcă faptul că acesta preconizează o repartizare echilibrată a timpului. Prima parte a reuniunii, timp de șase săptămîni, pînă la vacanța de iarnă, ar urma să fie consacrată astfel evaluării Actului final. În partea a doua, în schimb, de la sfîrșitul lunii ianuarie și pînă la mijlocul lunii martie ar urma să fie examinate noile propuneri și redactat documentul final. Documentul conține ideea ca reuniunea să se desfășoare la nivelul „reprezentanților de state", ceea ce nu exclude posibilitatea participării miniștrilor de externe. În sfîrșit, este subliniat faptul că reuniunea din capitala Spaniei nu se va putea încheia fără stabilirea datei și locului viitoarei reuniuni general-europene.

Celelalte opt țări neutre și nealiniate apreciază pozitiv documentul suedez, considerîndu-l drept o bază constructivă pentru stabilirea unui acord politic între cele 35 de state participante în scopul creării condițiilor necesare începerii reuniunii propriu-zise la 11 noiembrie. La o întîlnire cu ziariștii, șeful delegației spaniole declară că propunerile suedeze constituie „ultima șansă" pentru perfectarea unui acord în vederea stabilirii agendei de lucru a reuniunii. Intervenim din nou în dezbateri pentru a reafirma punctul de vedere al țării noastre. „Încă din primul moment al întîlnirii pregătitoare, România a militat cu consecvență în vederea pregătirii temeinice a reuniunii de la Madrid, avansînd în acest scop diferite sugestii și propuneri de natură să permită degajarea unui compromis corespunzător intereselor tuturor statelor. Țara noastră a încurajat, totodată, eforturile celorlalte state destinate să favorizeze ieșirea din impas a lucrărilor, rezolvarea problemelor aflate pe agenda întîlnirii, subliniind în permanență că singura cale practică, eficientă, este cea a negocierilor concrete, a căutării unor soluții general-acceptabile. Tocmai în acest spirit salutăm inițiativa constructivă prezentată de Suedia și sîntem de părere că, în pofida cîtorva lacune pe care le conține, poate să reprezinte o bună bază pentru rezolvarea problemelor în suspensie de care depind începerea și buna desfășurare a reuniunii principale".

Și totuși, deși pînă la deschiderea oficială a reuniunii au mai rămas doar cîteva zile, pe masa de lucru a întîlnirii pregătitoare continuă să apară noi propuneri. Mai întîi, un document comun al Ungariei, R.D.G. și Cehoslovaciei. Iar ulterior,

un document al țărilor membre ale Pieței comune, prezentat de către Luxemburg. Nici unul nu aduce însă noutăți față de pozițiile deja cunoscute. Punctele de divergență rămîn aceleași. În timp ce un grup de țări cere ca timpul afectat evaluării Actului final să fie de patru săptămîni, celălalt optează pentru limitarea acestuia la numai două săptămîni. De asemenea există opinii diferite și în ce privește modul de organizare a dezbaterilor, unele state pronunțîndu-se pentru separarea netă dintre evaluarea aplicării Actului final și discutarea noilor propuneri, în timp ce altele cer să nu existe o diviziune între cele două obiective ale reuniunii. În sfîrșit, dacă marea majoritate a statelor apreciază că reuniunea de la Madrid nu se va putea încheia fără stabilirea datei și locului viitoarei reuniuni general-europene, o parte dintre statele participante au lăsat să se înțeleagă că acest lucru va fi condiționat de modul în care se vor desfășura lucrările reuniunii propriu-zise. Cu alte cuvinte, pun sub semnul îndoielii însăși continuarea procesului început la Helsinki.

Propunerile prezentate de Suedia se situează între cele două poziții, oferind soluții de compromis la toate chestiunile amintite și, fapt deosebit de important, asigurînd continuitatea reuniunilor general-europene. Dar luările de poziție care se fac în continuare auzite în sala ovală par să excludă orice apropiere a celor două puncte de vedere opuse. Atît la Madrid, dar mai ales în capitalele majorității statelor participante neliniștea și îngrijorarea se fac tot mai mult simțite. Cu 48 de ore înaintea începerii reuniunii de la Madrid pronosticurile ziarelor spaniole sînt dintre cele mai pesimiste: „Conferința pentru securitate și cooperare în Europa la marginea eșecului" (Ya); „La Madrid spiritul de la Helsinki a murit" (El Pais); „Doar un acord de ultimă oră poate asigura deschiderea și desfășurarea normală a conferinței" (Diario 16).

Duminică, 9 noiembrie. Astăzi se împlinesc exact două luni de la începerea întîlnirii pregătitoare. Nouă săptămîni de intense dezbateri care n-au dus la nici un rezultat. Deși este duminică, la Palatul Congreselor contactele între reprezentanții celor 35 de state participante continuă fără întrerupere. Preocuparea deosebită a României socialiste, a președintelui Nicolae Ceaușescu față de procesul început în urmă cu cinci ani în capitala finlandeză, grija ca acest proces să poată continua spre binele și în interesul tuturor popoarelor continentului se fac din nou simțite în aceste momente de maximă încordare. Direct de la Stockholm, unde șeful statului român se află în vizită oficială, sosește aici trimisul special al președintelui țării. Misiunea sa este aceea de a exprima îngrijorarea deosebită a guvernului român față de cursul pe care îl urmează lucrările întîlnirii pregătitoare, de a contribui prin noi sugestii și propuneri constructive la apropierea pozițiilor și realizarea unui compromis.

După o nouă noapte de intense consultări, în sălile și pe culoarele Palatului Congreselor atmosfera pare ceva mai destinsă. Se vorbește de un acord de principiu în probleme de procedură pus la punct în primele ore ale dimineții. În esență acordul consta în acceptarea de către ambele părți a formulelor propuse de țările neutre și nealiniate, precum și de alte state mici și mijlocii, între care și România. Urmează acum ca formula de compromis la care s-a ajuns să fie transpusă într-un limbaj general acceptabil. Lucru care nu se va dovedi nici el deloc simplu. Oricum, în tot cursul zilei de luni în rîndurile diplomaților și ziariștilor domnește un vizibil sentiment de ușurare și chiar de optimism. În cursul serii, în schimb, situația cunoaște o răsturnare bruscă și dramatică, ducînd la un nou și grav impas. În timpul consultărilor de duminică noaptea se conturase perspectiva ca importanta problemă a continuității C.S.C.E. să constituie un punct special al reuniunii de la Madrid sub formularea: „Examinarea modalităților de ținere a unor noi reuniuni în conformitate cu prevederile Actului final privind urmările conferinței". În acest scop se convine ca printr-o declarație a președintelui în exercițiu concepută ca parte integrantă a documentului final să se stabilească faptul că reuniunea de la Madrid va trebui să decidă data și locul viitoarei reuniuni general-europene. Dar acum acest acord de principiu a fost repus în discuție, făcînd ca întîlnirea pregătitoare să intre din nou în impas.

Tensiunea care domnește este de nedescris. Ședințele oficiale și consultările neoficiale se prelungesc cu intermitențe pînă marți la ora 4,30 dimineața. Cu scopul de a se salva aparențele, la propunerea Elveției și Norvegiei ora oficială a întîlnirii pregătitoare este blocată, prin oprirea ceasurilor de la Palatul Congreselor, la ora 24,00, ziua de 10 noiembrie. Se mai speră deci într-un acord. Cînd mai poate oare interveni acesta?

Marți, 11 noiembrie, ora 11,00. Ziua și ora prevăzute pentru începerea reuniunii de la Madrid a statelor participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa. „În momentul în care apare acest comentariu — citesc în ediția de dimineață a lui «El Pais» — viitorul reuniunii de la Madrid este încă incert... Un pericol real care amenință această reuniune diplomatică este acela ca ea să se transforme într-un motiv de inamiciție între cele două mari puteri mondiale și într-un factor asemănător de dispută între blocuri. Ceea ce este cu totul contrar obiectivului pentru care a fost creată. Iar dacă acest lucru se va întîmpla, cei ce vor pierde nu vor fi, în mod precis, marile puteri, ci țările mici și mijlocii reprezentate în această conferință și care, pentru prima dată la Helsinki și Belgrad și acum la Madrid, au avut și au posibilitatea să-și facă cunoscut glasul în probleme de importanță vitală care afectează în mod serios propria securitate și supraviețuire. Și acest lucru este valabil atît pentru țările occidentale cît și pentru cele socialiste. C.S.C.E. reprezintă un cadru pentru a lupta contra politicii de bloc și împărțirii lumii în sfere de influență... o posibilitate practică de a aminti marilor puteri că Europa are, politic și istoric vorbind, o rațiune de a exista și trebuie să poată să se manifeste cu voce proprie. Conferința de la Helsinki și acum cea de la Madrid au căpătat această valoare: de a da națiunilor euro-

pene posibilitatea de a participa la marile discuții asupra păcii mondiale și a decide asupra propriilor destine. Tocmai de aceea este necesar să înceteze blocarea de către marile puteri a reuniunii și lucrările acesteia să înceapă la termenul stabilit... Nu putem să nu reamintim că atît în Est cît și în Vest cele ce au suferit cel mai mult în timpul războiului rece au fost micile națiuni. Iar acest lucru nu trebuie să se mai repete".

La ora 11 și cîteva minute începe o nouă ședință a întîlnirii pregătitoare. Cu ceasurile blocate, desigur. În primele ore ale după-amiezii par a se ivi noi speranțe în ce privește deschiderea la timp a reuniunii, adică pînă la ora 24.00. „Încă discutăm și acest lucru spune ceva", declară un diplomat al unei țări neutre ziariștilor, în timp ce altul adaugă: „Mai sînt încă multe minute pînă la sfîrșitul zilei de astăzi". Și într-adevăr ziua a fost foarte lungă. Contactele și consultările s-au ținut lanț, încheindu-se cu puțin înainte de miezul nopții.

Un compromis de ultimă oră, mai mult de ordin tehnic, a permis deschiderea lucrărilor reuniunii principale. Ea a fost inaugurată cu un sfert de oră înainte de miezul nopții pentru a se respecta, fie și formal, data fixată la reuniunea precedentă de la Belgrad. Cu toate acestea, întîlnirea pregătitoare nu a ieșit din impas, toate problemele cunoscute urmînd a fi rezolvate acum de reuniunea principală. Ședința de deschidere a durat doar cinci minute. Ministrul de externe spaniol a declarat doar deschisă reuniunea de fond și a anunțat că, după această ședință, statele participante se vor întîlni în cadrul unui grup de lucru pentru a soluționa, paralel cu dezbaterile reuniunii principale, problemele în suspensie privind ordinea de zi și modalitățile de organizare a acesteia. Cu alte cuvinte întîlnirea pregătitoare continuă...

92 de ore cu ceasurile blocate

12 noiembrie. Ședința inaugurală începe la ora 13,30. Auditorium-ul este arhiplin. Sînt prezenți șefii delegațiilor tuturor țărilor participante, în marea lor majoritate miniștri ai afacerilor externe, precum și peste opt sute de delegați. În lojile destinate presei se află circa 700 de ziariști, trimiși speciali ai marilor agenții de presă, ai canalelor de televiziune și ai unor cotidiene din țările europene, precum și de pe alte continente.

În semn de salut ia cuvîntul primul ministru al țării gazdă, Adolfo Suarez. „Reuniunea noastră — spune premierul spaniol — are o importantă valoare politică prin simplul fapt că se desfășoară așa cum a fost prevăzut; ea constituie un indiciu al voinței de dialog necesar pentru a aspira la reducerea nivelului confruntării și în final la menținerea păcii. Succesul rezonabil al conferinței noastre — adaugă vorbitorul — rezidă în mod cert în continuitatea ei. A renunța la ea ar însemna să ne asumăm o gravă responsabilitate". Atrage atenția apelul presant al șefului guvernului țării gazdă pentru depășirea deosebirilor de vederi și dificultăților în chestiunile procedurale în numele „nobilului proiect de coexistență, de progres și de pace" căruia îi slujesc reuniunea de la Madrid și cele ce vor urma. „Este adevărat că spre deosebire de celelalte etape ale procesului C.S.C.E. actuala reuniune are loc în condiții internaționale mai dificile". „Totuși acum, în momentele de criză, trebuie să avem o conștiință mai acută a necesității dialogului, negocierii și acordului".

Potrivit tragerii la sorți, primul care urcă la tribuna conferinței este reprezentantul Belgiei. Urmează apoi reprezentanții Olandei, Canadei, Irlandei, Elveției, Suediei și ai celorlalte țări participante. În dreptul numărului 22 pe lista de vorbitori figurează numele României. 14 noiembrie. Este cea de a treia și ultima zi a discursurilor inaugurale rostite de șefii celor 35 de delegații. Ora 12,30. Președintele ședinței anunță: are cuvîntul reprezentantul României. Peste întreaga sală se așterne liniștea. De la tribuna înaltului for ministrul de externe al țării noastre, tovarășul Ștefan Andrei, sosit cu puține ore înainte de la Oslo, unde îl însoțea în vizită oficială pe șeful statului român, prezintă în cuvinte clare, convingătoare, poziția României, a președintelui Nicolae Ceaușescu, în problemele securității europene, importanța deosebită pe care țara noastră o acordă reuniunii general-europene din capitala Spaniei.

„Ne aflăm într-un moment extrem de grav și tocmai de aceea în fața reuniunii noastre se pune cu cea mai mare acuitate necesitatea de a trece neîntîrziat la acțiune pentru a determina o cotitură hotărîtoare în direcția politicii de pace, destindere, colaborare și independență în Europa. Trebuie să abordăm problemele în mod realist și constructiv, evitînd polemicile și învinuirile reciproce, să înțelegem că securitatea europeană nu este și nu poate fi concepută ca un gest de bunăvoință al unuia sau altuia, ca un avantaj acordat unuia sau altuia dintre noi. Ea este o necesitate vitală, imperioasă, de stringentă urgență pentru absolut toate statele continentului. Trebuie să acționăm acum — pînă nu este prea tîrziu — pentru a opri evoluția periculoasă a situației de pe continent și a găsi, într-un spirit de deplină luciditate și înțelegere, măsurile concrete care să ducă la traducerea unitară în viață a prevederilor Actului final de la Helsinki, la crearea unui climat de colaborare și securitate pe continent, în care fiecare popor să aibă garanția dezvoltării sale libere, la adăpost de orice amestec sau agresiune din afară".

Care sînt în concepția României obiectivele principale care trebuie să stea în centrul reuniunii de la Madrid? „Pe primul plan la reuniune — arată șeful delegației române — trebuie să se situeze acțiunile concrete îndreptate spre dezangajarea militară și dezarmare, fără de care nu pot fi concepute încrederea, pacea și securitatea, atît în Europa cît și în întreaga lume. În acest sens forumului de la Madrid îi revine sarcina de a conveni convocarea unei conferințe consacrate întăririi încrederii, dezangajării și dezarmării în Europa,

ca parte esențială a procesului de edificare a securității europene. În viziunea României o astfel de conferință ar trebui să dezbată — cu participarea pe bază de egalitate a tuturor statelor semnatare ale Actului final — aspectele militare ale securității și să ajungă la înțelegeri concrete, începînd cu măsuri de creștere a încrederii și stabilității, de dezangajare militară și dezarmare, care să ducă în final la obiectivul convenit la Helsinki — dezarmarea generală și totală, și în primul rînd dezarmarea nucleară.

Actuala reuniune este chemată, în același timp, să reafirme puternic și clar angajamentul tuturor statelor participante de a respecta neabătut, atît în relațiile lor reciproce, cît și în raporturile cu alte state — fără nici o deosebire de sistem social, de mărime, nivel de dezvoltare, apartenență sau neapartenență la alianțe militare — toate principiile consacrate în Actul final al C.S.C.E. Este necesar să se facă totul pentru excluderea forței și amenințării cu forța din relațiile internaționale, pentru soluționarea numai și numai pe calea tratativelor a problemelor litigioase dintre state — în orice regiune a lumii s-ar afla acestea — evitîndu-se cu desăvîrșire calea militară, confruntările armate, care nu pot aduce decît mari daune și suferințe tuturor popoarelor, creînd grave pericole la adresa păcii și destinderii. Trebuie să se pornească întotdeauna și de fiecare dată de la respectul independenței și suveranității fiecărui popor, al dreptului său de a-și hotărî singur destinele, fără nici un amestec din afară, sub orice pretext și sub orice formă.

Este necesar, totodată, să se ajungă la înțelegeri privind intensificarea colaborării și cooperării economice, prin lichidarea oricăror bariere și îngrădiri artificiale, pentru trecerea la soluționarea cu forțe comune a unor probleme esențiale pentru popoarele europene în domeniul cooperării industriale, energiei, transporturilor, agriculturii, mediului înconjurător. De asemenea, reuniunea trebuie să dea un nou impuls colaborării cultural-artistice între toate statele participante, care să contribuie la cunoașterea reciprocă a valorilor spirituale, la întărirea încrederii, respectului și prieteniei între națiuni, la educarea popoarelor și în special a tinerei generații, în spiritul celor mai înalte idealuri umanitare.

Acordînd o importanță deosebită problemelor umanitare, care preocupă popoarele continentului, România apreciază că forumul general-european trebuie să acorde atenție acestor probleme. În fața pericolelor de război care planează asupra popoarelor considerăm că trebuie să se facă totul pentru asigurarea dreptului fundamental al omului, al popoarelor, dreptul la pace, la existență liberă și demnă. În același timp, reuniunea trebuie să ia o atitudine hotărîtă și să cheme la eradicarea tuturor manifestărilor de recrudescență a fascismului și rasismului, a actelor de violență și terorism.

Un obiectiv de cea mai mare importanță a reuniunii de la Madrid — arată în sfîrșit șeful delegației române — îl reprezintă, fără îndoială, asigurarea continuității conlucrării în mod organizat și sistematic a statelor semnatare ale Actului final în cadrul procesului început la Helsinki — condiție esențială pentru soluționarea concretă a problemelor securității și colaborării în conformitate cu înțelegerile stabilite în capitala finlandeză. Continuitatea acestui proces urmează să-și găsească realizarea prin convenirea de reuniuni periodice ale reprezentanților statelor participante la C.S.C.E., reuniuni de experți și alte forme de dezbatere a problemelor, precum și convocarea unei noi conferințe pentru securitate și cooperare în Europa. În acest sens, sînt împuternicit să reafirm în fața dumneavoastră invitația pe care președintele Nicolae Ceaușescu a adresat-o oficial ca viitoarea reuniune general-europeană să aibă loc în capitala României, la București".

În timp ce în auditorium continuă dezbaterile generale ale reuniunii principale, în sala ovală discuțiile din cadrul grupului de lucru se desfășoară într-un ritm nu mai puțin intens. O mare parte din locurile rezervate delegațiilor participante sînt ocupate de miniștrii de externe ai respectivelor state, care s-au implicat direct în soluționarea problemelor care nu și-au găsit rezolvarea în legătură cu ordinea de zi și modalitățile de organizare ai reuniunii. Este tot mai vizibilă acțiunea concertată a țărilor neutre și nealiniate, a altor țări mici și mijlocii, între care și România, pentru deblocarea situației, pentru realizarea unui compromis unanim acceptabil. Un compromis care va fi realizat în cursul după-amiezii de vineri. De la blocarea ceasurilor Palatului Congreselor au trecut 92 de ore.

În auditorium, ca și pe sălile palatului, diplomați și ziariști răsuflă, în sfîrșit, cu ușurare. Aceeași ușurare se resimte probabil și în capitalele majorității statelor participante. După eforturi susținute, desfășurarea normală a reuniunii a putut fi asigurată. Plenara își însușește prin consens soluția la care s-a ajuns în cadrul grupului de lucru. Și astfel se naște „Cartea mov", conținînd deciziile întîlnirii pregătitoare privind ordinea de zi, schema de organizare și calendarul reuniunii de la Madrid a statelor participante la C.S.C.E.

Prin formulele pe care le conține și care sînt inspirate din Actul final, „Cartea mov" asigură condiții normale de desfășurare reuniunii propriu-zise, afectînd timpul necesar îndeplinirii obiectivelor acesteia. Ordinea de zi adoptată reflectă astfel hotărîrea țărilor participante de a efectua atît o evaluare a rezultatelor obținute în aplicarea Actului final de la Helsinki, cît și stabilirea căilor pentru intensificarea relațiilor reciproce dintre țările participante, pentru întărirea securității și dezvoltarea cooperării pe continent. Ținînd cont de observațiile făcute în cursul dezbaterilor de unele din statele participante, printr-o declarație a președintelui ședinței s-a stabilit că există un acord general de a considera că ordinea de zi așa cum este menționată conține două elemente distincte.

Un punct special de pe ordinea de zi — evidențiat cu satisfacție de întreaga presă spaniolă — se referă la modalitățile de continuare a dialogului multilateral inițiat de C.S.C.E. și care, după cum

se știe, în urma adoptării Actului final s-a concretizat în reuniunile periodice ale statelor participante, în diferite reuniuni de experți etc. Pornind de la exigențele manifestate de alte state, prin aceeași declarație a președintelui ședinței se face cunoscut acordul general manifestat în cadrul întîlnirii pregătitoare ca definirea modalităților concrete referitoare la organizarea unor alte întîlniri să cuprindă, în același timp, fixarea datei și locului viitoarei reuniuni general-europene. Se cuvine, firește, menționat angajamentul țărilor participante de a adopta la sfîrșitul actualei reuniuni un document final, care să conțină măsuri și acțiuni concrete pe linia dezvoltării raporturilor dintre statele continentului și întăririi securității europene.

În ce privește modul de desfășurare a reuniunii, deciziile adoptate prevăd că prima etapă, care se va încheia la 19 decembrie, se va desfășura în ședințe plenare și în ședințe ale celor cinci organe de lucru, ce se vor ocupa de problemele privind securitatea în Europa, cooperarea în domeniile economiei, științei și tehnicii și mediului înconjurător, probleme referitoare la securitatea și la cooperarea în Mediterana, cooperare în domeniile umanitare și alte domenii și, în sfîrșit, „follow-up-ul", sau altfel spus căile de asigurare a urmăriior conferinței. Se are în vedere, de asemenea, ca înaintea încheierii primei etape delegațiile celor 35 de state participante să-și prezinte oficial propunerile lor concrete de acțiune în viitor pe linia transpunerii în viață a prevederilor Actului final. A doua etapă a reuniunii va începe la 27 ianuarie, anul viitor, dată indicativă de încheiere a lucrărilor fiind 5 martie. Aceasta în condițiile în care pînă la acea dată se va asigura examinarea aprofundată a tuturor propunerilor și se va ajunge la elaborarea și adoptarea documentului final, stabilirea datei și locului următoarei reuniuni general-europene. Pentru ca aceste obiective să fie pe deplin realizate, reuniunea însăși va fi aceea care își va fixa data finală a încheierii lucrărilor, ceea ce înseamnă că activitatea ei va putea să continue la nevoie și dincolo de 5 martie 1985. Așa cum se va vedea, această prevedere din „Cartea mov" va fi folosită nu o dată pe parcursul reuniunii de la Madrid.

Radu Bogdan

Restituire

Cea mai mare parte a bunurilor confiscate ilegal la Beijing în timpul „revoluției culturale" (1966—1976) au fost restituite zecilor de mii de familii victime ale „jafului" comis de gărzile roșii — scria, în numărul din 4 octombrie a.c., cotidianul de limbă engleză „China Daily". Municipalitatea din Beijing a retrocedat bunurile și a plătit indemnizații de compensație unui număr de 96 000 de familii din capitala R.P. Chineze, adică 84 la sută din victimele gărzilor roșii — a declarat Bai Jiefu, consilier guvernamental. El a adăugat că, în total, 114 000 familii au fost devalizate în cursul lunii august 1968, perioadă în care tinerii din gărzile roșii s-au dedat la „jafuri frenetice". Peste 2700 piese de mobilier și 60 milioane obiecte diverse au fost rambursate proprietarilor de drept și le-au fost plătite îndemnizații în valoare de 22 milioane yuani pentru bunurile pierdute sau distruse — a precizat Bai Jiefu, citat de „China Daily". El a mai precizat că mii de persoane așteaptă încă restituirea bunurilor; peste 7,9 milioane yuani, reprezentînd vînzarea bunurilor confiscate, n-au fost, deocamdată, rambursați, ca și 15 000 mobile și obiecte diverse — a arătat Bai Jiefu. De altfel — a subliniat el — este extrem de dificil să fie găsiți toți proprietarii de antichități, aur, argint, cărți și alte obiecte jefuite de gărzile roșii, căci în general, acestea n-au eliberat decît puține chitanțe.

Drept

Jeremy Rifkin, unul din cei mai ardenți opozanți față de manipulările genetice, a lansat o campanie împotriva guvernului american pe tema: „o vacă are dreptul să rămînă vacă". Rifkin, autor al unor studii asupra apărării naturii, reproșează Departamentului agriculturii că face experiențe vizînd producerea de „super-oi" sau „super-porci", violînd astfel legile federale ce protejează animalele domestice. În urma acestor experiențe, se speră ca oile și porcii, după ce li s-au administrat o genă umană cu hormon de creștere, să-și dubleze talia și volumul. Avantajul: înțelegerea mecanismului de funcționare a genelor, precum și furnizarea de carne mai ieftină. În urmă cu doi ani, mai multe copii ale unei gene umane cu hormon de creștere fuseseră injectate în embrioni de șoareci. Unii dintre ei au dat naștere la „șoareci-gigant", care, la rîndul lor, au născut exemplare de aceleași dimensiuni.

DICTIONAR de materii prime

Am început, în primul almanah al revistei noastre, din 1982, să răsfoim, dintr-un posibil dicționar de materii prime, cîteva file: ALUMINIU, CĂRBUNE, CAUCIUC, CROM, CUPRU, FIER/OȚEL, URANIU. I-am adăugat, apoi, micului nostru dicționar, în următoarele almanahuri și caiete de vacanță, noi capitole: ZINC, ARGINT, BAUXITĂ, COSITOR, NICHEL, FOSFAȚI, CEAI, TUTUN, SOIA, MANGAN, LEMN, LÎNĂ, continuîndu-l în almanahul de față.

Parcurgerea, în ansamblu, a filelor la care ne-am referit va contura, sperăm, cititorului o imagine asupra importanței deosebite ce revine în lumea noastră materiilor prime, valorificării lor superioare, precum și datoriei de protejare a lor în beneficiul prosperității fiecărui popor ce dispune de acestea, în parte, ca și în profitul general al progresului umanității.

22
Ti
Titan
47,90

Este metalul despre care se vorbește doar la superlativ. Mai mult, în anii '50 chiar specialiștii vorbeau ca despre „materia primă a mileniului al treilea", care va deschide o eră nouă în metalurgie.

Chimistul german Martin Heinrich Klaproth a descoperit noul element în 1795. I-a intuit, probabil, importanța în industria viitorului, numindu-l Titan: în mitologia greacă erau numite astfel forțele naturii, copiii dintîi ai Pămîntului, întruchipat de zeița Gheea, avînd puterea să urnească și munții din loc.

De fapt, este vorba, în cazul titanului, de o dublă descoperire. Cu cîțiva ani încă înaintea lui Klaproth, un pastor englez cu veleități de cercetător științific a examinat mai îndeaproape nisipul negru al rîurilor din Cornwall. Cu acest prilej, el a dat peste oxidul unui mineral pînă atunci necunoscut. Nu și-a dat însă seama că este vorba de un metal, rămînînd ca acest lucru să fie pus în lumină — firește, în altă corelație — de Klaproth.

Multă vreme specialiștii au întîmpinat dificultăți în exploatarea noului metal. Titanul se vădea a fi sfărîmicios și greu prelucrabil. Doar oxidul de titan era folosit, el dînd pigmenți de mare valoare (fapt cunoscut, de altfel, de mai înainte), mai exact spus un alb strălucitor, care și astăzi pune în umbră orice alte nuanțe de culori obținute, indiferent pe ce cale. Albul de titan este extrem de rezistent la coroziuni prin acizi, alcaloizi și la umezeală, fiind, de asemenea, absolut nevătămător pentru organism.

Că titanul dispune, și ca metal, de calități excepționale se știe cam de vreo patru decenii. După cercetări minuțioase s-a dovedit că fragilitatea sa casantă intervine cînd metalul este impur (conține oxigen sau azot). Titanul pur, greu însă de obținut pe cale industrială, se vădește — dimpotrivă — foarte maleabil. El îmbină duritatea și rezistența oțelului cu avantajul de a cîntări pe jumătate cît acesta. Aparține așa-numitelor metale ușoare, fiind însă de șase ori mai tare decît aluminiul. În afară de aceasta, are punctul de topire extrem de ridicat (1668 grade Celsius), deschizînd tehnicii noi perspective. Și încă o calitate de excepție: rezistă într-un

chip nemaiîntîlnit la coroziune, fenomenul ce duce, după cum se ştie, la uzura atîtor produse metalice contemporane. Pelicula de oxid ce se formează pe produsele din titan anulează acţiunea agenţilor activi din punct de vedere chimic, chiar şi a amestecului de acid clorhidric şi acid azotic anhidru, căruia, după cum se ştie, nu-i rezistă nici aurul. O altă calitate îl face, spre exemplu, deosebit de util în construcţia de nave. Pe coca vapoarelor tratată cu substanţe conţinînd titan nu se depun scoici şi plante de apă. Acestea, în condiţiile navigaţiei în mările calde, formează pe cocile netratate, în decurs de un an, o „barbă" de pînă la 50 cm grosime, ce reduce substanţial viteza navei, sporind, în schimb, consumul de energie.

Clientul principal al titanului sînt însă industriile aeronautică şi spaţială. Potrivit unor estimări, circa două treimi din producţia mondială de titan revine acestor importante sectoare (necesităţile pur militare nu sînt înregistrate în nici o statistică). Sînt grăitoare, pentru ponderea ce revine titanului în industriile amintite, următoarele exemple: la avionul cu reacţie de pasageri „Caravelle" sînt folosite circa 80 kg de titan; la avioanele de construcţie mai modernă această cantitate a ajuns deja între 1 000 şi 4 000 kg. Se poate presupune cît de mult titan trebuie folosit la rachete şi vehiculele spaţiale (avîndu-se în vedere că utilizat la motoarele propulsoare, le diminuează considerabil masa, sporind, în schimb, capacitatea de transport a vehiculului propriu-zis).

Construcţia de instalaţii pentru industria chimică este, de asemenea, un mare consumator de titan (o şeptime din producţia totală, în Japonia — chiar jumătate). Pompele şi conductele pentru acidul nitric, sulfuric sau clorhidric — între altele — şi-au sporit enorm durata de funcţionare datorită titanului înglobat în materialul din care sînt confecţionate. Spre exemplu, aparatura pentru obţinerea oxidului de clor, fabricată din aliaje cu titan, poate funcţiona opt ani, în timp ce confecţionată din oţel nu durează mai mult de două săptămîni.

Nu se poate afirma, cu toate acestea, că în viitor titanul ar putea înlocui integral oţelul. Şi nu pentru că ar fi un metal rar, el situîndu-se chiar pe locul patru, în ceea ce priveşte frecvenţa găsirii în scoarţă (0,44 la sută sau 4 400 grame per tona de rocă); este depăşit, în această privinţă, doar de aluminiu, fier şi magneziu. Dar el nu se află în natură în stare pură, ci în combinaţii, cea mai importantă fiind oxidul de titan (TiO_2).

Ca minereu se găseşte, în primul rînd, sub formă de Rutil, un mineral roşu-brun cu un conţinut de 90 pînă la 98 procente de oxid de titan. Zăcămintele cele mai importante de Rutil sînt situate în Brazilia, Australia, India, U.R.S.S, Sierra Leone, S.U.A, Africa de Sud.

Trebuie însă arătat că a crescut în ultima vreme în însemnătate un alt minereu, ilmenitul, numit şi minereu de titan, avînd o culoare cenuşiu spre negru (conţinutul de oxid de titan este de 40—55 la sută). Exploatări importante de ilmenit se află în Canada, Australia, Norvegia, Africa de Sud, S.U.A., U.R.S.S, India.

Revenind însă la cauzele pentru care par încă hazardate previziunile privind înlocuirea integrală a oţelului cu titan: cea mai importantă rămîne preţul ridicat, din cauza procedeelor complicate şi costisitoare de obţinere a titanului pur.

Azbest

În comparaţie cu multe alte materii prime, cantităţile folosite de azbest în industrie nu sînt, la o primă privire, de natură să impresioneze. Totuşi, în numeroase domenii, acest mineral „fibros" se vădeşte indispensabil.

Aşa după cum aflăm din vechile documente, utilizarea separată a azbestului (derivat din grecescul „asbestos", înseamnă „indestructibil, incombustibil") este cunoscută de circa 2 500 de ani. În antichitate, aplicaţiile sale erau multiple. Mărturii corespunzătoare avem, de exemplu, de la sculptorul grec Kallimachos (anul 400 î.e.n.), poetul roman Plinius cel Bătrîn (anii 23—79), poetul şi filozoful grec Plutarch (anii 46—120), precum şi de la poetul provenit, de asemenea, din Elada, Pausanias (anii 110—180.) Erau apreciate, îndeosebi, structura sa fibroasă şi calitatea de a nu arde, fiind folosit la confecţionarea de linţolii pentru incinerarea morţilor, precum şi a fitilelor şi suporturilor pentru lămpile templelor. Din perioada Evului Mediu, este adesea menţionată faţa de masă ţesută din azbest pe care o folosea Carol cel Mare (742—814). Informaţii bogate privind prelucrarea manuală a azbestului la popoarele mongolide ne oferă rapoartele privind călătoria lui Marco Polo (1254—1329), efectuată prin această zonă geografică.

Începutul propriu-zis al industriei prelucrătoare de azbest se situează, însă, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În 1857 se produc, pentru prima oară, garnituri pe bază de azbest, în 1866 apar primele recipiente prevăzute cu izolatoare termice din azbest, în 1878 începe fabricarea hîrtiei şi cartonului de azbest. În acelaşi an, Expoziţia mondială deschisă la Paris prezintă, între noutăţi, diverse produse din azbest.

În prima etapă a aplicării industriale au fost dezvoltate tehnologiile de filare, răsucire și urzire (țesere) a azbestului cu fibră lungă; produsele obținute pe această cale erau șnururi, plase, panglici, diverse țesături, fiind folosite pentru etanșeizări, izolații la mașinile cu aburi, locomotive, conducte și instalații destinate încălzirii.

Tehnologiile „umede" pentru fabricarea azbocimentului au marcat intrarea într-o nouă etapă a industrializării acestui material. În primul pătrar al secolului XX, în mai multe țări industriale au apărut instalațiile pentru producerea conductelor și plăcilor din azbociment. În aceeași perioadă a început „motorizarea", respectiv avîntul industriei de automobile, construirea marilor instalații pentru industria chimică, ca și a termocentralelor; toate n-ar fi putut s-o scoată la capăt fără azbest.

Astăzi, acest mineral cu aspect strălucitor și mătăsos este încorporat în peste 3 000 de produse industriale. El se află la loc de frunte pe listele de comandă ale unor principale ramuri, cum sînt construcția de nave și avioane, de automobile și camioane, de tractoare, chimia, electronica ș.a.

Larga utilizare a azbestului se datorează calităților lui fizice și chimice deosebite. Astfel, este un excelent termoizolator (se topește la 1 500 grade Celsius) și un rău conductor termic; fibra de azbest are o rezistență ridicată, uniformă, la rupere, fiind cu puțin mai mică, spre exemplu, decît fibra celor mai speciale oțeluri; dispune de o elasticitate considerabilă; este rezistentă la acizi și alcaloizi, la vibrații și îmbătrînire; are foarte bune calități de filtrare; este un bun izolator fonic.

În consecință, este folosit la izolări termice, înveliri ale conductelor, elemente ignifuge, costume și mănuși de protecție, garnituri, ambalaje, ferodouri pentru frîne și ambreiaje, filtre, material de construcție (în combinație cu cimentul) și pentru fortificarea maselor plastice.

Cele mai importante zăcăminte de azbest au fost puse în valoare la cumpăna de veac — între 1890—1899 în Canada, între 1926—1928 în U.R.S.S. și între 1910—1928 în Africa de Sud. Aceste trei state dețin și în prezent ponderea cea mai mare din extracția mondială de minereu de azbest (în 1981, această pondere depășea trei pătrimi). Minereul de azbest se extrage din mine și din exploatări la zi. Cel mai mare producător este Uniunea Sovietică, cu peste 2 milioane tone de minereu extracție anuală. Este urmată de Canada (circa 1 120 000 tone anual), China, Zimbabwe, Africa de Sud, Brazilia, Italia.

16

S

Sulf

32,06

Există riscul ca, plecîndu-se doar de la proasta reputație a mirosului pe care-l exală în anumite condiții, să fie considerat mai degrabă dăunător omului. Evident, lucrurile nu stau nici pe departe astfel. S-ar putea, dimpotrivă, spune că aportul său în mecanismul unei economii moderne este indispensabil. Ce s-ar face, de exemplu, chimia fără sulf, materia primă pentru unul din cei mai puternici și importanți acizi anorganici, respectiv acidul sulfuric? Calitățile sale, reacțiile pe care le provoacă sînt numeroase, utilizările sale fiind, de aceea, multilaterale. Dacă ne-am referi doar la marea sa capacitate de a forma oxidați, putînd fi astfel dizolvate multe minerale, metale, uleiuri, grăsimi, și ne edificăm asupra largilor posibilități pe care ni le oferă. Este utilizat la obținerea îngrășămintelor chimice, maselor plastice și a fibrelor de viscoză, a agenților sicativi, culorilor și lacurilor, a sărurilor aromate, detergenților, diverselor produse farmaceutice, a diverșilor acizi sau a materialelor explozive — prin aceasta nefiind nici pe departe epuizate domeniile în care, fără acid sulfuric sau alte componente ale sulfului, activitatea omului ar fi, dacă nu imposibilă, foarte serios îngreunată.

Mineralogii numesc sulful metaloid, un element chimic ce, ca răspîndire în sol, mai exact aflat la circa 17 km adîncime în scoarță (520 gr. per tonă), ocupă locul 14. În Polonia, Italia, Spania, Japonia, S.U.A, U.R.S.S. și în alte părți, îndeosebi în regiunile vulcanice, sulful este întîlnit în stare pură, sub formă de cristale galbene, insipide și inodore. Adesea, sulful se află în diverse legături chimice, precum în hidrogenul sulfurat, rău mirositor, al gazelor vulcanice și în sărurile acidului său, denumite sulfuri. Sulful se întîlnește și în combinație cu metale: pirită (conținut de sulf pînă la 53 la sută), calcopirită, galenă sau sfalerit (blendă) și, de asemenea, în sulfați, respectiv sărurile și esterii care, în anumite condiții și într-o perioadă mai lungă de timp, sînt formați de acidul sulfuric apărut pe cale naturală. El se află și într-o serie de materii organice — în cărbune, țiței, în combinații de albumine. Pentru organismele superioare, sulful reprezintă chiar un element indispensabil vieții.

Sulful era cunoscut în antichitate. Vechii egipteni, de exemplu, albeau cu el țesăturile, romanii îl foloseau la alifii, se pare pentru vindecarea scabiei. Alchimiștii Evului Mediu menționează adesea în scrierile lor sulful, prețuit de ei mai ales pentru culoarea sa galbenă, atît de asemă-

nătoare preţiosului metal pe care doreau să-l obţină.

Acidul sulfuric a fost descoperit în secolul al XI-lea, fiind folosit cu prioritate ca mijloc de dezinfecţie. Producerea sa pe cale industrială are loc abia din secolul al XVIII-lea. Calităţile îl impun rapid, mai întîi în industria textilă. Prin 1864, el începe să fie utilizat la fabricarea superfosfaţilor, deci a îngrăşămintelor chimice. Circa un deceniu şi jumătate mai tîrziu, producţia anuală de acid sulfuric se ridică, în Europa, la un milion de tone, din care trei cincimi revin Angliei. Paleta produselor pentru a căror fabricare este necesar acidul sulfuric devine atît de largă între timp, încît în prezent în lume producţia anuală de acid sulfuric se ridică la 130—140 milioane tone, necesităţile în creştere presupunînd sporirea considerabilă, pe mai departe, a cifrelor menţionate.

Între marii producători ai lumii de acid sulfuric se numără U.R.S.S., S.U.A., Japonia, Franţa, Canada, R.F.G., Africa de Sud, Spania, Marea Britanie, Polonia, Italia, India.

---

19 K Potasiu 39,10

Pentru o dezvoltare normală, plantele au nevoie nu doar de lumină, căldură, apă şi acid carbonic, ci şi de 10 pînă la 15 substanţe nutritive, înainte de toate (şi în cantităţi mari) de azot, fosfor şi potasiu, ca şi de calcar şi magneziu. Aceste substanţe sînt cerute într-un anumit raport cantitativ, ce poate diferi de la o plantă la alta; neschimbat rămîne însă faptul că lipsa uneia sau alteia prejudiciază sau chiar compromite creşterea plantei.

Potasiul deţine primul loc pe lista necesarului de substanţe nutritive, la aproape toate plantele. El dirijează, direct sau indirect, totalitatea proceselor de importanţă vitală, fiind determinant în sinteza substanţei organice. El are, de asemenea, o influenţă, considerabilă asupra metabolismului, consolidează ţesutul celular şi sporeşte rezistenţa plantei împotriva dăunătorilor. Cît de recunoscută este în prezent importanţa potasiului pentru obţinerea unor recolte sigure şi bogate o arată creşterea rapidă a utilizării sale în agricultură. Astfel, dacă la începutul secolului nostru, cantitatea folosită pentru fertilizarea ogoarelor se ridică, în lume, la 0,3 milioane tone (calculul este făcut pentru conţinutul în substanţă nutritivă pură, respectiv oxid de kaliu), în prezent aceasta atinge circa 26 milioane tone.

Anul 1856 marchează data de naştere a industriei potasiului. Atunci, în salina de la Stassfurt, în apropiere de Magdeburg (localitatea se află în prezent în R.D. Germană), s-au descoperit cantităţi importante din această substanţă nutritivă, începîndu-se exploatarea sa sistematică. Primele fabrici de potasiu au fost puse în funcţiune de stat. Numărul lor a crescut rapid cînd s-a găsit potasiu şi în alte zone ale Germaniei. Dealtfel, pînă la sfîrşitul primului război mondial, Germania a fost unicul producător de potasiu din lume. După 1945, 60 la sută din totalul capacităţilor germane de producţie a potasiului erau situate pe teritoriul aparţinînd astăzi R.D. Germane.

Denumirea de potasiu se referă, în vorbirea curentă, atît la sărurile de potasiu, aflate în stare naturală, cît şi la îngrăşămintele produse din acestea.

Sărurile de potasiu se numără printre cele mai preţioase minerale, fiind folosite ca materie primă în industria chimică — coloranţi, cosmetice, farmaceutică etc. — şi, pe scară largă (90 la sută) sub formă de îngrăşăminte, în agricultură şi silvicultură. În majoritatea cazurilor, sărurile de potasiu sînt extrase în mine, prin tehnica forării sau împuşcării, fiind apoi prelucrate ca îngrăşăminte. Numai în S.U.A., Israel şi China, îngrăşămintele de potasiu sînt obţinute din soluţii concentrate de sare marină.

Pentru industria potasiului cele mai importante săruri sînt Carnalitul, Silvina şi Kainitul (sare dublă de potasiu şi magneziu). Conţinutul acestora în oxid de potasiu variază între 10 şi 30 de procente, fiind, de obicei, îmbogăţit chiar la locul extragerii cu pînă la 40—60 de procente.

Zăcămintele de potasiu cunoscute pînă în prezent sînt concentrate în relativ puţine puncte ale globului. Cele mai importante se află în Uniunea Sovietică şi Canada (din totalul producţiei mondiale anuale de circa 26 milioane tone, U.R.S.S. îi revin 8,2, iar Canadei 7,1 milioane tone), apoi în R.D. Germană (3,4 milioane tone), R.F. Germania (2,7 milioane tone), Iordania, Israel, S.U.A. şi Franţa. Dispun, de asemenea, de zăcăminte apreciabile Italia, Marea Britanie, Spania, Congo, Thailanda.

Rezervele mondiale de potasiu sînt estimate la circa 50 miliarde tone. Din acestea, o cotă de peste 90 de procente este deţinută de Carnalit şi Silvină. Se consideră că, luîndu-se drept bază de calcul o creştere anuală a cererii de 5 la sută, rezervele de potasiu vor diminua pînă în anul 2000 cu circa 1 miliard tone, respectiv cu două procente.

Dicţionar realizat de Vasile Crişu

REPORTAJ PE GLOB

R. P. Chineză

24 de ore la Shenzhen

Shenzhen — vedere nocturnă asupra orașului

Vineri 14 septembrie 1984. Părăsim — sînt însoțit de o colegă de la „Jenminjibao" — tumultuosul Canton (Guangzhou) pentru a fi, timp de 24 de ore, oaspeții unui oraș din aceeași însorită provincie Guangdong, întinsă și populată ea însăși cît o țară: 210 mii kmp, circa 61 milioane locuitori. Trenul traversează — urmînd întrucîtva cursul Fluviului Perlelor — zone cultivate după o geometrie imaginată anume pentru a nu irosi nici o palmă de teren, mici așezări rurale, toate alcătuind un peisaj al cărui insolit este dat de puternicul contrast între verdele unei vegetații în expansiune și roșul pămîntului care îi dă viață. Atingem ținta călătoriei noastre după două ore și jumătate: sîntem, iată, la Shenzhen, oraș situat la numai cîteva sute de metri — în linie dreaptă — de un alt teritoriu chinez pe care interese străine l-au separat vremelnic de patria-mamă cu borne de frontieră — Hong Kong. Shenzhen — pînă acum cîțiva ani o modestă așezare de pescari, cu opt străzi și 25 000 de locuitori — și-a schimbat într-un timp record cartea de vizită. Acum cinci ani, îmi spune un responsabil local, nu existau case cu etaj, iar aici — îmi arată o modernă piață flancată de magazine — era un lac-crescătorie de pește. Astăzi avem 70 de clădiri cu cel puțin 17 etaje, cea mai înaltă numărînd 53, numeroase altele găsindu-se în construcție. Orașul numără acum 300 000 de locuitori, mare parte constructori veniți din alte regiuni ale Chinei, fiecare cu un rost bine definit în marele angrenaj care valorifică efortul colectiv de modernizare a acestei arii teritoriale, redusă ca dimensiuni, în care Shenzhen se dovedește a fi centrul vital. S-a constituit, aici, cu cîțiva ani în urmă, o zonă economică specială (Z.E.S.):40 km lungime pe 7 lățime, adică 327,5 kmp, de-a lungul a 27 de km de „graniță" cu Noile Teritorii din Hong Kong. Este una din cele patru existente în China, trei în provincia Guangdong — Shenzhen, Zhuhai și Shantou — și una, Xiamen, în provincia învecinată, Fujian. Fiecare concepută ca o „fereastră" spre lume, prin care să se întrevadă tendințele din economia și tehnologia mondială, ca o punte de pătrundere în China a tehnicii avansate, metodelor moderne de conducere a activității economice, pentru a fi, apoi, promovate în restul țării, în cadrul programului „celor patru modernizări".

Vizităm zona industrială Shekou (Gura șarpelui) din vecinătatea orașului. Chang Yong Chun, adjunct al șefului relațiilor publice, comentează, pe scurt, videocaseta pe care o urmărim pe ecran timp de aproape o jumătate de oră. Totul a început în 1979, primii doi ani fiind consacrați nivelării terenului—o adevărată schimbare de peisaj—și începerii construcției diferitelor unități industriale, în realizarea cărora un rol important l-au deținut și îl dețin contractele cu firme străine (peste 70 la sută din investiții provin din Hong Kong, dar și din Japonia, Norvegia, S.U.A., Danemarca, Elveția). În prezent—preciza interlocutorul—funcționează 34 de întreprinderi industriale, companii comerciale sau de transport. Ramurile reprezentate: industriile grea (laminate, aluminiu, produse chimice, instalații tipografice), ușoară (confecții, jucării, aparate și mașini electrice de menaj), electronică (calculatoare, ceasuri, televizoare color).

Rentabilitatea activității economice este, aici, cuvîntul de ordine, obiectivul obligatoriu pentru fiecare întreprindere în parte. Beneficiile rezultate se împart între statul chinez și partenerii străini, în proporții egale cu ponderea participării fiecărei părți la investiție.

Compania electronică Huafa, unde aproape două ore sîntem oaspeții directorului adjunct Zheng Shi-Qin, este una din întrepprin-

derile industriale „de vîrf" din Shenzhen. Contractul cu un partener din Hong Kong a fost încheiat în 1981. În 1983 a fost terminată construcția și utilarea fabricii, 5 noiembrie al aceluiași an marcînd începerea producției: televizoare color și piese electronice (circuite imprimate), desfacerea făcîndu-se pe piața internă (30 la sută) și la export. Întreprinderea deosebit de rentabilă se dovedește a fi și un loc avantajos pentru muncitorii chinezi de a-și însuși o înaltă calificare.

Transformările de la Shenzhen au produs mutații adînci și în viața unor oameni a căror îndeletnicire nu are neapărat tangențe cu tehnologiile de ultimul tip care pătrund la Shenzhen: pescarii. Îi întîlnim într-un cochet cartier al orașului de astăzi, cu clădiri de 1–2 etaje, dotate cu tot confortul. Vu Hai Xian, secretarul comitetului de locuitori, ține să precizeze că, pe lîngă pescuit, mulți dintre ei lucrează în cele patru fabrici (mase plastice, ceasuri electrice, mobilă, coliere din pietre semiprețioase). Toate cele 39 de familii (147 de persoane) locuiesc în case noi. Vedem și noi una: e a fiului ospitalierei noastre gazde, nu are nimic deosebit față de celelalte: o clădire cu parter și etaj, dispunînd de o relativă „risipă" de spațiu, dacă ne gîndim la faptul că diverși interlocutori din Beijing, Shanghai sau Guangzhou ne relevau că mai este mult de făcut pentru rezolvarea problemei locuințelor în orașele chineze. Altceva, însă, făcea interesul de a fi oaspeții acestei case — aspect care ne-a onorat în mod deosebit: în luna ianuarie, o văzuseră și se fotografiaseră aici înalți demnitari chinezi: Hu Yaobang și Deng Xiaoping, veniți în vizită la Shenzhen.

* *

Este seară și ne retragem la elegantul hotel „Lacul de argint" din vecinătatea orașului, el însuși realizare de ultimă oră. În stînga, la cîteva sute de metri, becuri aprinse punctează din loc în loc coama dealurilor cuprinse de întuneric, marcînd o mare nedreptate a istoriei: granița dintre China și Hong Kong. La Beijing, în aceeași lună septembrie 1984, avea să se semneze acordul chino-britanic privind viitorul acestui milenar pămînt chinezesc.

Ilie Olteanu

Cuba

Investiții pentru dezvoltare

În cel de-al treilea deceniu al construcției societății socialiste, Cuba se află în plin proces al dezvoltării și modernizării economiei sale, cu conștiința realizării, pe această cale, a consolidării cuceririlor revoluționare, a îmbunătățirii permanente a nivelului de trai al populației. În cursul actualului cincinal (1981–1985), industria cubaneză a construcțiilor are, de pildă, ca principale sarcini încheierea lucrărilor la obiectivele începute și scurtarea termenelor de construcții montaj. Potrivit prevederilor de plan, investițiile vor fi canalizate îndeosebi spre sfera construcțiilor industriale, din care 43 la sută se alocă pentru realizarea a zece mari întreprinderi republicane. Printre cele mai importante construcții ale acestui cincinal se numără termocentrala din nord-estul Havanei, precum și prima centrală atomică din țară, de lîngă Cienfuegos. Tot în domeniul energetic, în Cuba se va trece la înfăptuirea unui amplu program de construire a unor microhidrocentrale. Specialiștii cubanezi estimează că 30 de asemenea unități energetice, cu o putere totală de 270 000 kW, vor furniza economiei naționale o cantitate importantă de energie, permițînd, totodată, reducerea anuală cu 150 000 de tone a consumului de produse petroliere.

În paralel, se desfășoară un program rațional de economisire a energiei și de dezvoltare a noi surse energetice, între care nucleară, solară, a biogazului și eoliană. Au fost, astfel, construite peste 2000 instalații de încălzire a apei pe baza energiei solare și 300 instalații de biogaz. În cazul fabricii de zahăr de la Camaguey, de pildă, biogazul obținut din reziduuri a permis economisirea unei cantități de circa 2 milioane litri petrol. În prezent, Cuba importă, pentru cerințele de consum intern 11 milioane tone petrol anual. În acest context, se are în vedere ca pînă la sfîrșitul acestui secol 20 la sută din energia consumată de economia cubaneză să fie asigurată de surse nepetroliere: centralele nucleare vor furniza 15 la sută din necesități, iar 5 la sută se vor realiza prin valorificarea resurselor regenerabile.

De la victoria revoluției în Cuba, în 1959, industria zahărului — principala ramură a economiei naționale — a cunoscut o puternică dezvoltare. În anul 1965, a fost adoptat un program de modernizare pe termen lung, cuprinzînd toate cele 161 de fabrici existente. Pînă în 1980, jumătate din instalații au fost înlocuite cu altele noi, mai productive, iar anul viitor urmează să fie modernizate încă 20 la sută din utilaje. Cea mai modernă fabrică de zahăr din Cuba va intra în funcțiune la mijlocul anului viitor, în provincia Santiago de Cuba. Noua unitate economică va avea o capacitate de producție zilnică de 720 de tone. În 1983, Cuba a exportat, de altfel, prima fabrică de zahăr construită în țară. În această importantă ramură a economiei naționale lucrează, în prezent, peste 430 000 de persoane.

Industria nichelului, un alt principal produs de export al țării, este legată de regiunea Moa, din nord-estul Cubei, unde se află exploatările în aer liber bogate în acest minereu. Cuba ocupă, în prezent, locul cinci pe plan mondial între țările producătoare de nichel, rezervele sale — estimate la 19 milioane tone — plasînd insula pe primul loc în lume. Unul din marile proiecte de investiții din actualul plan de dezvoltare a

REPORTAJ PE GLOB

Combinatul de fertilizanţi din provincia Matanzas

Cubei îl constituie, de aceea, combinatul de la Punta Gorda. Prin intrarea sa completă în funcţiune, prevăzută pentru finele cincinalului, producţia de nichel, în prezent de circa 30 mii tone anual, se va dubla, urmînd ca, pînă la sfîrşitul actualului deceniu, să se tripleze, odată cu construirea altei unităţi industriale, la Camariocas.

În primele nouă luni ale acestui an, ritmul general de creştere a economiei cubaneze a fost de 9,8 la sută, în pofida existenţei unor dificultăţi economice în regiune şi în lume, scrie agenţia „Prensa Latina". Printre succesele importante din ultimul timp este citată dezvoltarea industriei extractive, a celei prelucrătoare şi a agriculturii. În industria zahărului, de pildă, s-a ajuns la o producţie de 8 milioane tone, lucrările din acest sector fiind în cea mai mare parte mecanizate. A fost construită, în acest scop, o fabrică de combine pentru recoltarea trestiei. La noua campanie de recoltare, care a început în noiembrie, sînt folosite circa patru mii de asemenea combine, astfel că mai multe fabrici de zahăr, între care „Brazil" şi „Urbano Noris", din provinciile Camaguey şi, respectiv, Holguin, vor primi numai trestie recoltată cu mijloace mecanizate. Pe de altă parte, 44 000 de tractoare, peste 30 000 de vagoane de cale ferată şi alte instalaţii contribuie la livrarea rapidă, în condiţii economicoase, a acestei materii prime către fabrici.

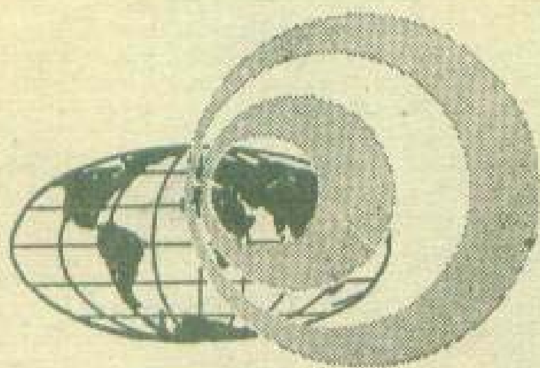
De asemenea, porturile ţării fac obiectul unor ample lucrări de modernizare şi dezvoltare. În afara portului Havana, prin care se efectuează 60 la sută din transporturile maritime ale Cubei, se vor lărgi cele de la Cienfuegos, Matanzas şi Mariel. În golful Nipe, din nord-estul ţării, se ridică acum o nouă poartă maritimă pentru exportul zăcămintelor de nichel din provincia Holguin. În apropierea oraşului Matanzas a început, pe de altă parte, construirea unuia din principalele obiective economice ale cincinalului în curs: primul port din Cuba în rada căruia pot acosta petroliere de mare tiraj. Portul va dispune de trei dane pentru petroliere cu un deplasament pînă la 150 000 tone, precum şi de o dană auxiliară pentru nave mai mici. Totodată, aici se vor construi peste 20 de rezervoare petroliere, cu un volum global de un milion metri cubi. Portul pentru petroliere mari constituie cel mai important obiectiv economic ce va fi construit în anii puterii populare în provincia Matanzas. Două mari conducte petroliere vor lega noul port de rafinăriile de ţiţei din Havana şi Cienfuegos, ultima fiind cea mai mare din ţară.

Amplele lucrări începute la Havana pentru dezvoltarea aeroportului internaţional Jose Marti au fost declarate obiectiv de interes naţional, sumele alocate pentru realizarea lor ridicîndu-se la peste 230 milioane pesos, scrie ziarul „Granma". Potrivit proiectului de dezvoltare şi modernizare a aeroportului, din vechea aerogară internaţională de la Havana vor fi păstrate părţi din pista actuală, urmînd a fi construite, în aceeaşi rază, noi piste, care să permită rularea mai multor aparate simultan şi în condiţii de maximă siguranţă. Noile amenajări se vor extinde pe o suprafaţă de 9 km.p., din care aproximativ 5 km.p. vor reveni clădirilor şi instalaţiilor specifice unei asemenea porţi aeriene. În plus, pe aceeaşi platformă va fi construită încă o aerogară, ce va permite decolarea şi aterizarea a 23 de avioane. Numărul pasagerilor care vor utiliza serviciile aeroportului este estimat la aproximativ 2000 pe oră, adică de opt ori mai mult ca în prezent.

Ansamblul acestor realizări şi proiecte se constituie într-o mărturie convingătoare a eforturilor poporului cubanez pentru continua dezvoltare a ţării. Fiecare succes este o nouă contribuţie la edificarea unei economii avansate, socialiste, pe baza valorificării bogatelor resurse ale acestui pămînt, a muncii creatoare a oamenilor săi.

Al. Tudor

BANDUNG -

o întîlnire

Cu trei ore întîrziere, recepția, totuși, a început. Probabil, invitații o și uitaseră. Se îngrămădeau acum, aproape de miezul nopții, în saloanele micului și cochetului Hotel Homman, fără să mai fi apucat să-și schimbe ținuta. Traversaseră doar strada dintre clădirea Conferinței și hotel, după tensiunea unei zile în care totul se aflase sub semnul întrebării, ședința publică amînîndu-se mereu. „Casandrele" preziseseră, unele cu o satisfacție nedisimulată pe măsură ce treceau orele, prăbușirea primei încercări din istorie a țărilor independente din Asia și Africa de a găsi un limbaj comun și de a se adresa lumii la unison.

Deodată, au răsunat sirenele de la mașinile poliției și cînd noaptea, cu bolta ei de un albastru fosforescent, a cuprins instantaneu totul, în clădirea fostului club al ofițerilor din armata colonială olandeză, rebotezată doar de cîteva zile din Concordia în MERDEKA (Libertate), au sosit șefii delegațiilor celor 29 de țări. Ei veneau de la ședința cu ușile închise, care îi reținuse întreaga zi. Arătau obosiți, dar se simțea că furtuna politică trecuse. Într-adevăr, lectura lungului Comunicat final, adoptat în unanimitate confirma că, în acea zi de duminică, 24 aprilie 1955, avusese loc nu un sfîrșit, ci un început.

O mulțime imensă, care asculta la megafoane vocile Asiei și Africii, în jurul lui Gedung (clădirea) Merdeka, sub potopul subecuatorial iscat, ca de obicei, din senin, își manifesta satisfacția prin aclamații, care s-au întețit în momentul în care delegații au apărut pentru a se îndrepta, la insistențele gazdelor, spre Homman Hotel.

De fapt, atmosfera relaxată a recepției semăna prea puțin cu o ocazie protocolară și avea ceva de chermeză. Se amestecaseră tunicile chinezești și indiene, burnuzurile din Arabia Saudită, sarongurile birmaneze, kentele africane, uniformele militare egiptene, hainele cu tăietura europeană din țesături tropicale. Saloanele au rămas pline ore în șir. Epicentrul discuțiilor din numeroasele mici grupuri era unul singur: sensul Bandungului pentru viitor. Părea o ghicitoare...

Drumul spre antipozi

Marți, 12 aprilie 1955. Pe aeroportul din Zürich, vreme închisă. Un cocteil de ploaie cu ninsoare se revarsă din înălțimi. La primul stand de ziare din clădirea ospitalierei aerogări observ titlurile ziarelor: cu litere de o șchioapă, toate anunță în germană sau franceză, în italiană sau engleză, același lucru: prăbușirea, în ziua precedentă *a unui avion indian ce zbura spre Bandung.* Faptul în sine, dar și motive personale, ne-a șocat. Detalii nu erau prea multe: avionul, un Constellation al lui Air India International Corporation, fusese închiriat de Republica Populară Chineză și decolase din Hong Kong. La bord se aflau unsprezece pasageri: trei membri ai personalului delegației chineze, un membru al delegației Republicii Democrate Vietnam, cinci corespondenți de presă chinezi, un ziarist polonez și unul de la ziarul Partidului Comunist Austriac. Avionul a explodat, a luat foc și s-a prăbușit la un kilometru de insula Sindanau. Au fost salvați trei membri ai echipajului.

Soarta avionului „Prințesa Kașmirului", la bordul căruia s-ar fi putut afla și alți pasageri, era un act de intimidare criminală la adresa Conferinței de la Bandung. Cînd, a doua zi, Ministerul de Externe din Beijing atribuia catastrofa agenților americano-ciankaiștiști din Hong Kong, s-a înălțat un cor de dezmințiri. Ancheta comisiei guvernamentale indoneziene, bazată pe cercetarea sfărîmăturilor avionului, scoase din fundul mării, a permis identificarea a patru piese ale mecanismului de ceasornic, turtit, ars și ruginit al minei cu explozie întîrziată care fusese introdusă în cavitatea pentru trenul de aterizaj al aripii drepte. Aceste concluzii, ca și opinia autorităților din Hong Kong, confirmată de Foreign Office la Londra, că mina a fost introdusă cînd „Prințesa Kașmirului" se afla pe aeroportul coloniei britanice, le-am aflat după ce ne întorsesem în țară, cînd au fost date publicității, la 27 mai.

La Bandung însă, premierul Zhou Enlai afirmase la sosire, în legătură cu prăbușirea avionului: „Ne-a costat scump, dar aceasta nu va împiedica

18-24 aprilie 1955:

cu istoria

Insigna Conferinței de la Bandung, purtată de participanți și ziariști

lucrările conferinței". Și ceea ce, atunci, la Bandung, era istorie, aflată în greul proces al nașterii apare după trei decenii ca una dintre pietrele de hotar ale analelor contemporaneității.

Dar, imaginați-vă globul pămîntesc. Dați-i un mic impuls pentru a se învîrti în jurul axei sale și urmăriți cu un creion traseul imaginar de la București spre una din marile insule ale Indoneziei: Java. În partea de vest a insulei, la o distanță aproximativ egală, între Marea Javei și Oceanul Indian, pe hartă, un punct minuscul indică orașul Bandung. Aceste „exerciții" școlărești le-am făcut într-una dintre zilele imediat următoare echinocțiului primăverii 1955. Împreună cu un coleg, tot de la radio, fusesem anunțați că vom fi trimiși corespondenți la o conferință a țărilor din Asia și Africa. Din săracele, pe atunci, dosare de documentare nu prea aveai de aflat mare lucru, din enciclopediile străine, la fel.

„Note de călătorie" din ultimii ani nu erau, interlocutori de la care să culegem impresii „de la fața locului" nu existau. Cineva știa doar că ultimul călător de pe meleagurile noastre, în ceea ce reprezenta teritoriul Indoneziei din 1955, era medicul Ilarie Mitrea din Rășinarii Sibiului, care în 1870 se stabilise acolo pentru două decenii, și că obiecte personale, păsări și animale împăiate și alte piese colecționate se găseau în custodia muzeului „Grigore Antipa".

Chestiunea era, însă, cum ajungem la mirificul Bandung. Cu Indonezia, țara gazdă, nu aveam încă relații diplomatice, România întreținînd, la sfîrșitul acelui an, relații diplomatice cu 34 de state. De altfel, dintre cele cinci țări care lansaseră invitațiile pentru conferință, relații diplomatice fuseseră stabilite numai cu India, încă în 1948, în urma tratativelor de la Ankara între ambasadorul nostru, profesorul Grigore C. Moisil, și omologul său indian. Dar, la București nu exista misiune diplomatică indiană, iar cea română la Delhi abia urma să se deschidă. Dintre țările care se întîlneau la Bandung aveam relații diplomatice cu Republica Populară Chineză, Republica Democrată Vietnam, Turcia, Egipt, Iran.

Totuși, pentru o călătorie mai trebuie și... vize. Mai trebuiau, pentru o asemenea călătorie, și certificate internaționale de vaccinări. Dar, de aceasta am aflat abia la Zürich. Singura chestiune rezolvată a fost acreditarea telegrafică și certitudinea că țara gazdă ne acordă viza de intrare. În toiul pregătirilor, ni s-a comunicat că tovarășii chinezi au invitat pe eventualii corespondenți români să vină la ei și să plece apoi spre Bandung cu un avion indian. Dar, termenul pentru răspuns a trecut. Așa că ni s-a aplicat una dintre legile de aur ale gazetăriei: Descurcați-vă! Astfel, pentru a ajunge în fabuloasele Mări ale Sudului, a trebuit să călătorim, mai întîi, pe marea orbită a soarelui spre apus, iar, după aceea, înapoi, mereu în întîmpinarea lui. Am plecat din București în dimineața lui 11 aprilie. Era o zi închisă. Învălmășeala norilor ascundea fața sbîrcită a Pămîntului. Avioanele de pasageri cu motoare cu reacție nu-și făcuseră încă apariția și drumul spre Praga dura cît o călătorie între cele două coaste ale Atlanticului cu noile aeronave de la sfîrșitul deceniului.

Linia aeriană cea mai sigură din toate punctele de vedere, care făcea escală la Zürich și te putea duce în Indonezia, era a companiei britanice B.O.A.C. Aici a început o mică „poveste". La agenția B.O.A.C. de pe Löwenstrasse 44, în plin cartier central, temeinic așezat, al sobrei citadele financiare elvețiene, un funcționar politicos mi-a explicat didactic că traseele lor au, printre escale, Basra sau Singapore. În ambele locuri, orice călător, chiar în tranzit, are nevoie de viză. Să încercăm la Consulatul britanic. Zis și făcut. Dar la Consulat, de asemenea cu politețe și calm britanice, ni s-a spus că Singapore fiind colonie a Coroanei, bineînțeles și bază militară, vizele se aprobă la Londra și un răspuns durează... două săptămîni.

Dacă viza ar fi fost acordată, ajungeam exact... pentru a admira doar peisajul. Ne-am reîntors, deci, la B.O.A.C. Funcționarul cu care discutasem nu mai era. Curtenitor, ni s-a sugerat să revenim a doua zi. Ceea ce am și făcut. Funcționarul, cu care discutasem, era la pupitrul lui. Ne-a asigurat că va căuta ce se poate face, dar că, pentru rezervarea locurilor, trebuie să se adreseze la Londra. Ne-a recomandat ca, între timp, să ne facem unul dintre cele două vaccinuri obligatorii sau cel puțin... să ne procurăm un certificat ștampilat și antedatat. Răspunsul a venit abia vineri. Puteam pleca în aceeași noapte, ajungînd la Jakarta cîteva ore după deschiderea conferinței. Ruta era prin Singapore, cu escală de 24 de ore, dar la aeroport reprezentantul local al B.O.A.C. ne va pro-

cura viza britanică. Cert este că după escalele la Beirut, Karaci, Calcuta, pe aeroportul din Singapore n-am întîmpinat nici o dificultate pentru ca pe pașaport să se aplice viza de intrare. Subofițerul, un gurkah nepalez, supravegheat de la distanță, ca și alți controlori, de un ofițer britanic, n-a fost deloc mirat că avea în față un tip de pașaport cum nu mai văzuse. După duminica după-amiază și noaptea de la Singapore, drumul a fost reluat. La Jakarta, transbordarea s-a făcut rapid și, în 25 de minute, un avion al companiei naționale aeriene indoneziene ne-a adus la Bandung. Conferința tocmai începuse.

29 steaguri la Gedung Merdeka

În dimineața zilei de 18 aprilie, Bandungul se dezvăluia ca o imensă grădină, înconjurată de vulcanii ce proptesc fruntariile zărilor. Vegetația luxuriantă a sudului se aseamănă cu flora caracteristică înălțimilor din vecinătatea Sinaiei sau Predealului. Versanții munților erau acoperiți, însă, de plantații de ceai și cincona, planta din care se extrage chinina. O buclă a rîului Tjitarum — rîul de indigo — îi întregea personalitatea. Această stațiune turistică montană situată la numai 6 grade latitudine de Ecuator, cunoscută pînă atunci doar de privilegiații Extremului Orient, a devenit, din acea dimineață, pentru șapte zile, primul centru care a semnalizat apariția unei noi constelații a politicii mondiale.

Drumul spre Bandung venea, pentru cele 29 de țări prezente, de departe. Premierul Indiei, Jawaharlal Nehru, spunea, chiar, că Bandungul a reprezentat „înflorirea unei idei care și-a aflat prima expresie pasională la Bruxelles", referindu-se la constituirea, în februarie 1927, în capitala belgiană, a „Ligii împotriva imperialismului, asupririi coloniale și pentru independență națională", în cursul unei conferințe la care participaseră delegați din 37 de țări ale Asiei, Africii și Americii Latine. Expresie a sentimentului demnității naționale, Conferința de la Bandung s-a putut coagula numai în condiții istorice în care procesul renașterii unor popoare se declanșase, dar era amenințat atît de povara moștenirii coloniale, cît și de pericolul confruntărilor tot mai ascuțite dintre marile puteri. În Asia, procesul decolonizării făcuse, pînă atunci, progrese mai mari. Își obținuseră independența: Filipinele (1946), India și Pakistan (1947), Ceylon și Birmania (1948), Indonezia (1949). În 1949, fusese proclamată Republica Populară Chineză. Acordurile de la Geneva, din 20 iunie 1954, au recunoscut independența Vietnamului, a Laosului și Kampuchiei. La Bandung, au participat toate țările independente ale Africii (Etiopia, Egipt, Liberia, Libia), Coasta de Aur — care avea să devină prima țară independentă din „Africa neagră", în 1957, sub denumirea de Ghana — și Sudanul, care și-a proclamat independența la 1 ianuarie 1956.

Steagurile înălțate în zori de un detașament de copii, la Gedung Merdeka, simbolizau nu numai cele 29 de țări. În spatele lor se aflau 1 444 000 000 de oameni, trei cincimi din populația de atunci a globului. Concomitent, strada Raja Timur, pe care se afla clădirea fostului club al ofițerilor armatei coloniale olandeze, a primit numele Asia-Africa.

O întîlnire

Privind sala în care s-au strîns reprezentanții atîtor țări și civilizații diferite, cu concepții politice, ideologice și religioase deosebite, oamenii de stat care, în marea lor majoritate, nu se întîlniseră direct niciodată, iar unii dintre ei s-au aflat față în față, dar de-o parte și de alta a aceleiași baricade, dimensiunea momentului istoric apărea la mărime naturală. Nu mai puțin pluteau incertitudinile, cunoscute fiind, în special, aliniеrile unor participanți, legăturile prin alianțe militare cu vechile centre de putere ale lumii și țesătura influențelor economice și politice în care se găseau.

Fundalul Conferinței înseși nu era prea încurajator. Războiul rece făcea încă ravagii. Atmosfera internațională era încărcată nu numai de expresii ca „represalii masive" și „politică pe marginea prăpastiei", cărora existența armelor nucleare, mai ales a recent createi bombe cu hidrogen, le dădeau o deosebită rezonanță. Europa, atît de departe încît părea abstractă, se îndrepta clar, pe măsură ce NATO se lărgea, spre împărțirea în două blocuri militare. Faptul plutea în aer „ca iminent" și, din păcate, a și fost, în mai puțin de o lună. Epidemia de blocuri militare era în plină desfășurare. Pentru a umple „vidul" creat de înfrîngerea colonialismului francez în Indochina, la scurt timp după Conferința de la Geneva, la 8 septembrie 1954, se constituise Organizația Tratatului Asiei de sud-est S.E.A.T.O. (Australia, Filipine, Franța, Marea Britanie, Noua Zeelandă, Pakistan, Statele Unite și Thailanda). „Zona tratatului" se extindea asupra Laosului, Kampuchiei, Vietnamului de Sud. Chiar în ajunul Conferinței de la Bandung, tot din inspirație americană, Turcia și Irakul au semnat un pact de asistență mutuală, nucleul unui nou bloc militar, la care Marea Britanie a aderat la 4 aprilie 1955.

O deosebită încordare prevala în vecinătatea imediată, mai ales în strîmtoarea Taivanului, unde patrula Flota a-7-a americană. Și tocmai atunci au fost trimiși în Taivan pentru „tratative" cu

„CELE CINCI PRINCIPII"

După acordul chino-indian din aprilie 1954, în „Declarația comună a primilor miniștri ai Republicii Populare Chineze și Indiei", din iunie același an, se spunea: „China și India au semnat de curînd un acord în care au stabilit anumite principii care să conducă relațiile dintre cele două țări. Aceste principii sînt: 1. respectul mutual al integrității teritoriale și suveranității fiecărei țări; 2) neagresiunea; 3) neamestecul în treburile interne ale celeilalte țări; 4) egalitatea; 5) coexistența pașnică. Primii miniștri au reafirmat aceste principii, cerînd ca ele să fie aplicate atît în relațiile țărilor lor cu alte țări ale Asiei, cît și în alte părți ale lumii" (Scînteia, 29 iunie 1954). „Cele cinci principii" au fost reluate și în Declarația comună a primilor miniștri ai R.P.Chineze și Birmaniei, dată publicității după cîteva zile.

Jawaharlal Nehru și Zhou Enlai

Cian Kai-și amiralul Radford, șeful Comitetului unit al șefilor de state majore ale Statelor Unite, și asistentul Secretarului de stat, W. Robertson. După ani de zile, din *Memoriile* președintelui D. Eisenhower s-a putut afla că Secretarul Departamentului de Stat, J.F. Dulles, era îngrijorat mai ales de faptul că, la Bandung, Republica Populară Chineză „va fi acceptată ca o țară iubitoare de pace".

„Statistica este împotriva Bandungului" — l-am auzit pe un ziarist francez în sala presei de la Gedung Merdeka. Era convins că cifrele pe care le mitralia în focul discuției sînt suficiente: din 1400 milioane reprezentanți, 600 milioane trăiesc în regim comunist, 300 milioane sînt legați de Occident, 500 milioane refuză alianțele cu vreun bloc. În ce îl privea, colegul său mult mai celebru, Raymond Cartier, de la *Paris Match*, era neclintit în a proclama că *cele cinci principii* „nu interesează pe nimeni".

Privind sala în care delegațiile celor 29 de țări au luat loc în ordine alfabetică, faptele puteau fi privite și din alt unghi: în față se afla însăși imensitatea Asiei și Africii, popoarele lor frămîntate de veacuri, însetate de libertate, de progres, dornice de pace. De la tribuna Conferinței, președintele Sukarno, răspunzînd parcă scepticismului, real sau simulat, declara în cuvîntarea inaugurală: „Aparținem unor națiuni diferite. Sînt sigur, însă, că noi sîntem uniți prin lucruri mult mai importante decît cele care ne despart. Sîntem uniți prin ura comună față de colonialism, față de rasism. Sîntem uniți prin hotărîrea comună de a apăra și statornici pacea în lume. Fără pace, independența noastră înseamnă puțin". Sukarno avea atunci 54 de ani. Ca mai toți indonezienii, era de statură potrivită, smead, purta însă o tunică de croială militară, cămașă albă și cravată. O bonetă de catifea neagră, cum obișnuiesc musulmanii din aceste locuri, îi acoperea capul. Vorbea calm și răspicat. Bandungul îi era ca o a doua casă, fiindcă în tinerețe studiase aici la Colegiul tehnic. „Pentru noi — spunea Sukarno — colonialismul nu este ceva îndepărtat. Îl cunoaștem în toată cruzimea lui necruțătoare. Am văzut ce rău imens face el oamenilor, la ce mizerie duce și ce moștenire lasă, cînd, în cele din urmă, se retrage — nu de bună voie, ci constrîns de evoluția inevitabilă a istoriei. Poporul meu, ca și popoarele multor țări din Asia și Africa, cunoaște toate acestea din propria experiență (...). Popoarele și țările s-au trezit din somnul lor de veacuri. Deasupra pămîntului s-au abătut uraganele deșteptării și renașterii naționale care l-au zguduit, l-au schimbat și continuă să-l schimbe în bine". O singură dată, pare-se, a ridicat tonul: „Ni se spune adesecori: «Colonialismul a murit». Să nu ne lăsăm înșelați sau liniștiți de asemenea afirmații. Vă declar: colonialismul încă n-a murit. Cum am putea spune că a murit cînd regiuni uriașe din Asia și Africa nu sînt azi libere?". De la locurile rezervate invitaților, reprezentanți ai organizațiilor politice din Tunisia, Algeria, Maroc, Malayezia apăreau ca un memento viu. În zilele următoare, pe sălile de la Gedung Merdeka a făcut senzație un bărbat de vreo 40 de ani, în sutană și cu potcap, ținută nemaivăzută pe aceste meleaguri: arhiepiscopul Makarios, șeful bisericii ortodoxe din Cipru, tocmai eliberat de autoritățile britanice din locul de exil.

După ceremonia de deschidere a Conferinței o întrebare rămînea. Ce va prevala: diversitatea și alinierile politice sau trăsăturile comune — statutul evasitotalității de foste colonii și semicolonii, starea de subdezvoltare economică, dorința afirmării ca state suverane și independente?

În după-amiaza de 18 aprilie, la tribună au început să se succeadă cuvîntările șefilor de delegații, care urmau să ocupe și ședințele publice de a doua zi. Printre primii vorbitori a fost și locotenent-colonel Gamal Abdel Nasser, primul ministru al Egiptului, care încă nu avea faima ce și-o va cîștiga, un an mai tîrziu, cînd a naționalizat Compania Canalului Suez. În uniforma sa de vară, asemănătoare celor britanice, acest bărbat, ușor încărunțit la 47 de ani, a emis ideea: „Micile țări sînt îndreptățite și obligate să joace independent rolul lor constructiv în îmbunătățirea relațiilor internaționale și ușurarea tensiunii internaționale". Nasser vedea cooperarea între țările participante întemeindu-se pe următoarele principii: „Întîi: fiecare țară are datoria să respecte independența politică și integritatea teritorială ale fiecărei alte țări și, de asemenea, să se abțină de la intervenția în treburile altor țări. Doi: fiecare țară are dreptul să-și aleagă liber sistemele sale politice și economice". În aceeași ședință și în cea următoare, a doua zi de dimineață, au răsunat însă și alte cuvîntări în care suflau vînturile „răz-

O întîlnire

Aspect exterior al clădirii Dwi Warna („două culori") în care s-au ținut ședințele organismelor Conferinței

boiului rece": atacuri împotriva „roșilor", calificarea mișcării de eliberare națională drept „mișcare subversivă", pretenții că „națiunea și-a dovedit inutilitatea ca instrument al progresului", apologia pactelor militare. Riscul transformării Conferinței într-o moară de cuvintări și amplificator de incriminări se profila sub bolta fostei săli de recepții și spectacole de la Gedung Merdeka. Pe o asemenea cale, Conferința era condamnată cel puțin la sterilitate, dacă nu ar fi și mărit prăpastia între state. Așa se înfățișau datele la amiaza lui 19 aprilie.

La orele 15, străzile, de pe care ploaia torențială ecuatorială gonise pietonii, s-au animat brusc. Toți posesorii unui carnet de intrare sau de invitații se grăbeau spre Gedung Merdeka, pentru a-l asculta pe Zhou Enlai (Ciu En-Lai). Pupitrele Chinei și Indiei erau alături, șefii guvernelor celor două țări reintîlnindu-se și-au strîns mîinile. După aplauzele care l-au întîmpinat pe Zhou Enlai la tribună, s-a așternut o liniște deplină, de încordată așteptare. În aceste momente, din balconul presei eram martorii unei „inovații" diplomatice: pe pupitrele delegaților de la parter, erau depuse textele cuvîntării. Aceasta, conținînd poziția generală a Republicii Populare Chineze, Zhou Enlai a invitat să fie citită ulterior de fiecare delegație, de la tribună dorind să facă doar cîteva remarci suplimentare după ce ascultase unele luări de poziție. Omul acesta, în vîrstă de 57 de ani, degaja o impresionantă inteligență, sobrietate, modestie. Avea aceeași distincție, în tunica sa de culoare deschisă, ca și tînărul ce fusese, ca student, în Japonia și Europa. Fotografii din Japonia și Franța, unde în 1922 intrase în rîndurile Partidului Comunist Chinez, îl înfățișau în haine europene. Conducător militar și om politic, de un curaj recunoscut și de adversarii săi, care a îndeplinit misiuni dintre cele mai periculoase, cu tact și înțelepciune de vizionar, în timpul războiului civil din China și în vederea unirii tuturor forțelor în războiul împotriva agresiunii japoneze, premier al Consiliului de Stat de la proclamarea Republicii Populare, Zhou Enlai a clarificat, de la început, scopul „remarcilor": „Delegația chineză a venit aici pentru a căuta unitate. Se știe, comuniștii nu ascund faptul că ei cred în comunism și consideră orînduirea socialistă o orînduire bună. Nu este însă necesar ca, la această Conferință, să se facă publicitate ideologiei cuiva și sistemului politic al vreunei țări, deși diferențele există între noi. Delegația chineză a venit aici pentru a găsi un teren comun și nu pentru a crea divergențe". Aici, la Bandung, diplomația chineză a afirmat pentru prima oară principiul: „în timp ce căutăm un teren de înțelegere să rezervăm (să punem de-o parte) divergențele". Pentru Zhou Enlai, un asemenea teren îl reprezenta apărarea păcii și lupta

„CELE ZECE PRINCIPII"

În zilele de 28 și 29 decembrie 1954, la Bogor (Indonezia), primii miniștri ai Birmaniei, Ceylonului (Sri Lanka), Indiei, Indoneziei, Pakistanului au convenit să invite țările din Asia și Africa, avînd un guvern independent, la o conferință, ale cărei scopuri au fost definite astfel în comunicatul final: a) a promova înțelegerea și colaborarea între națiunile Asiei și Africii, dezvoltarea intereselor comune și mutuale și stabilirea pentru viitor a unor relații prietenești și de bună vecinătate; b) a lua în considerare problemele care interesează, în special, popoarele Asiei și Africii, de pildă cele referitoare la suveranitatea națională, la rasism și colonialism; c) a stabili poziția țărilor Asiei și Africii și a popoarelor lor în lume și contribuția pe care ele pot s-o aducă pentru promovarea păcii și colaborării în lume".

Conferința de la Bandung a reunit, împreună cu cele cinci țări inițiatoare, următoarele state: Afganistan, Arabia Saudită, Cambodgia (Kampuchia), Republica Populară Chineză, Coasta de Aur (Ghana), Egipt, Etiopia, Filipine, Iordania, Irak, Iran, Japonia, Laos, Liban, Liberia, Libia (Jamahiria Arabă Libiană), Nepal, Siria, Sudan, Tailanda, Turcia, Republica Democrată Vietnam, Vietnamul de Sud, Yemen (Republica Arabă Yemen). Comunicatul final a schițat liniile concepute de participanți în vederea cooperării economice și culturale, ale promovării păcii și colaborării mondiale. Ca o extindere a „celor cinci principii" s-a preconizat ca, la baza relațiilor între state, să se situeze:

împotriva colonialismului. Pentru a evita problemele care ar fi iscat dispute în urma presiunilor și influențelor din afara Conferinței, ceea ce s-a remarcat pe loc, delegația chineză n-a prezentat propuneri privind restabilirea statutului legal al Chinei la Organizația Națiunilor Unite sau în problema internă a Taivanului, deși delegații multor țări prezente la Bandung sprijineau drepturile Republicii Populare Chineze. Zhou Enlai i-a mai invitat pe reprezentanții tuturor țărilor participante să viziteze China cînd vor dori: „Noi nu avem o cortină de bambus, dar unii răspîndesc între noi un ecran de fum". Cred că ziaristul britanic Vernon Bartlett a sintetizat perfect situația, cînd considera că poziția adoptată de China „a unit-o cu ceilalți participanți".

Ecoul a fost, oricum, imens. Dar mai importantă decît impresia produsă ziariștilor, era, desigur, perceperea unei schimbări în „atmosfera politică" a Conferinței. Barometrul începea să se îndepărteze de la zona de furtună. Cortina putea să cadă, acum, de pe dezbaterea publică și să se caute formulele pentru realizarea unei platforme unanim acceptabile.

„1. Respectarea drepturilor fundamentale ale omului și ale scopurilor și principiilor Cartei Națiunilor Unite.
2. Respectarea suveranității și independenței teritoriale a tuturor țărilor.
3. Recunoașterea egalității tuturor raselor și a egalității tuturor națiunilor mari și mici.
4. Abținerea de la intervenție și amestec în treburile interne ale altei țări.
5. Respectarea dreptului fiecărei țări la apărare individuală sau colectivă, în conformitate cu Carta Organizației Națiunilor Unite.
6. a) Abținerea de la folosirea aranjamentelor cu privire la apărarea colectivă în interesele particulare ale vreuneia din marile puteri.
b) Abținerea de către orice țară de la exercitarea de presiuni asupra altor țări.
7. Abținerea de la acte sau amenințări de agresiune sau de la folosirea forței împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărei țări.
8. Reglementarea tuturor litigiilor internaționale prin mijloace pașnice, cum sînt tratativele, concilierea, arbitrajul sau reglementarea juridică, precum și prin alte mijloace pașnice potrivit alegerii părților în cauză, în conformitate cu Carta Organizației Națiunilor Unite.
9. Sprijinirea intereselor reciproce și a colaborării
10. Respectarea dreptății și a obligațiilor internaționale"
(Final Comunique of the Asian-African Conference, *în volumul* Asia-Africa Speaks from Bandung, *Issued by the Ministry of Foreign Affairs, Republic of Indonesia, Djakarta, 1955, pp. 168—169.*)

Primul ministru al Republicii Democrate Vietnam, Pham Van Dong

Șefii delegațiilor s-au întîlnit într-o ședință cu ușile închise, unde au definit următoarea agendă: cooperarea economică; cooperarea culturală; drepturile omului și autodeterminarea; problema popoarelor dependente; pacea mondială și cooperarea. Conferința urma să-și continue dezbaterile în Comitetele Economic și cel Cultural, ambele funcționînd nepublic. Dar, deși nu s-a instituit un Comitet politic, era limpede că ședințele neformale și închise ale șefilor de delegații aveau să dețină cuvîntul hotărîtor. Singura decizie definitivă adoptată a fost: *hotărîrile se iau numai în unanimitate.*

„Marșul cel lung" începe...

„Lumea a treia" nu exista încă în vocabularul politic curent, dar la Bandung, pentru prima oară, ea a căpătat conștiința de sine și de imensele ei posibilități. Pentru Leopold Sedar Senghor, care la obținerea independenței Senegalului va deveni, pentru vreme îndelungată, primul președinte, dar care în 1955 era deputat în Adunarea Națională Franceză, „nici un eveniment de la Renaștere n-a îmbrăcat importanța istorică a acestei bubuituri de tunet... Conferința a însemnat, la scara planetei, căpătarea conștiinței demnității popoarelor de culoare, săracii lumii. A fost decesul complexului de inferioritate".

Pentru martorul ocular, pentru ziaristul — „omul nostru de la fața locului" — după primele două zile ale cuvîntărilor inaugurale, Conferința devenise, însă, „invizibilă". Numitorul comun era căutat cu înfrigurare, în spatele ușilor închise, în cele două comitete, dar, mai ales, în reuniunile șefilor de delegații. Laconismul comunicărilor oficiale nu putea suplini lipsa de informații. Apăruse, în schimb, o inflație de zvonuri: divergențele se mențin, Conferința va capota. Că divergențe existau era clar, după cum nopțile se contopiseră cu zilele, iar animația orașului nu cunoștea oprire. Zidul uman din jurul lui Gedung Merdeka continua să nu se destrame niciodată, deși deliberările se mutaseră într-o altă clădire, Dwi Warna (două culori), de la marginea Bandungului. Excesul de pesimism, alimentat de unele delegații, nu era compensat decît parțial de reținerea și chiar mutismul în public ale celor care se știa că acționează tenace pentru a o

O întîlnire

În așteptarea sosirii șefilor de delegații în fața clădirii Gedung Merdeka, unde au avut loc ședințele plenare

aduce la liman. Caruselul întrevederilor era amețitor și constituia singurul indiciu al dimensiunii efortului ce se întreprindea.

Un rol de prim plan îl avea primul ministru al Indiei, Jawaharlal Nehru. Era, atunci, la 65 de ani, printre cei mai în vîrstă dintre participanții la Conferință, cu un mare prestigiu acordat de îndelungata-i carieră politică, încununată, la obținerea independenței, de funcția de șef al guvernului. Era considerat, și pe bună dreptate, părintele spiritual a ceea ce, la vremea respectivă, se numea „neutralismul activ" sau „asiatic" care — fiind anticolonialist și antirasist —, urmărind promovarea păcii și cooperării internaționale, refuza „alinierea" în conflictele dintre marile puteri sau la pactele militare. În primele două zile ale Conferinței, s-a abținut să facă declarații publice, exceptînd remarci protocolare, și nu a rostit o „cuvîntare introductivă". Singura alocuțiune a fost cînd la Bandung s-a aflat de moartea lui Albert Einstein, survenită în primele ore ale zilei de 18 aprilie: „Sînt profund îndurerat... A murit cel mai mare savant al epocii noastre, care căuta numai adevărul și care nu știa ce înseamnă compromisul cu minciuna". Pe atunci nu se știa încă de faptul că lui Einstein îi atrăsese atenția, în ultimele zile ale vieții, reunirea iminentă a Conferinței de la Bandung și că îi trimisese un mesaj personal lui Nehru, pe care îl cunoscuse în 1949, mesaj în care își exprima satisfacția față de această inițiativă.

Ca și Zhou Enlai, Nehru era persoana cea mai urmărită de gazetari și fotoreporteri. Premierul indian, în tunică de culoare închisă, lungă pînă la genunchi, cu pantalon alb strîmt, de pînză groasă, purtînd o bonetă tot albă deasupra părului încărunțit, avea o privire inteligentă și, mi se părea, sceptic-melancolică. Întreaga energie Nehru și-a desfășurat-o în discuțiile cu ușile închise ale șefilor de delegații. Nu există procese verbale cunoscute ale acestor deliberări și nu s-au dat publicității texte oficiale asupra lor. Se spunea, însă, în sala telegrafului internațional unde se adunau ziariștii, că, după insistențele unui delegat de a se inscrie în documentele Conferinței o prevedere legitimînd participarea la pactele militare, Nehru ar fi replicat la 22 aprilie: „La dracu cu blocurile". Împreună cu primul ministru al Birmaniei, Nehru a pledat insistent „să trăim alături pașnic". Tot el a caracterizat S.E.A.T.O. „o reacție furioasă la Conferința de la Geneva". I s-a atribuit declarația că „fiecare țară are dreptul să se apere, dar de ce prin pacte militare și nu prin coexistență pașnică?"

O influență pozitivă a dovedit la Bandung faptul că, în ajunul Conferinței, au avut loc discuții la Rangoon, între șefii guvernelor chinez, indian, egiptean și birman. În zilele Conferinței „cu ușile închise", delegația chineză a întreprins un amplu program de contacte.

O senzație indescriptibilă s-a produs în ajunul încheierii Conferinței. La reședința președintelui reuniunii, primul ministru al Indoneziei, A. Sastroamidjojo, s-au întîlnit șefii delegațiilor Birmaniei, Ceylonului, Chinei, Indiei, Pakistanului, Filipinelor și Tailandei. S-a aflat că scopul discuției era examinarea modalităților de slăbire a tensiunii în Extremul Orient. Cu acest prilej, Zhou Enlai a făcut o declarație, care a fost apoi distribuită oficial: „Poporul chinez este prietenos față de poporul american. Poporul chinez nu dorește război cu Statele Unite ale Americii. Guvernul chinez este doritor să intre în negocieri cu guvernul Statelor Unite pentru a discuta problema relaxării tensiunii în Extremul Orient, în special problema relaxării tensiunii în zona Taivanului". În ultimii ani, m-am întrebat dacă acesta n-a fost și primul pas în drumul lung care a dus, în 1972, la comunicatul chino-american de la Shanghai...

Prima reacție, chiar în 23 aprilie 1955, a Departamentului de Stat a fost însă respingerea propunerii. La Bandung, această veste a stîrnit iritare și premierul Ceylonului a calificat-o drept „pripită". La Londra, ministrul de externe, H. McMillan, a declarat că „guvernul britanic primește favorabil" declarația lui Zhou Enlai. După cîteva zile, Dulles însuși, într-o manieră implicită, a retractat prima poziție a Departamentului de Stat. Aceasta a făcut ziarul *New York Post* să scrie: „Secretarul de stat Dulles a recunoscut, la Conferința de presă din 26 aprilie, că reacția inițială a Departamentului de Stat la propunerea lui Zhou Enlai a fost greșită". Urmări practice imediate nu au survenit. Dulles, care a demisionat din motive de boală în ianuarie 1959, avea o viziune a lumii în alb și negru, era obsedat de „conspirația comunistă". După cum scrie în *Memoriile* sale diplomatul american Charles Bohlen, „el a dăunat relațiilor noastre cu țările în curs de dezvoltare prin opoziția sa la neutralism. El a supraangajat Statele Unite prin legături de pacte regionale anticomuniste. El i-a înfricoșat pe aliații noștri prin discuțiile sale despre politica

pe marginea prăpastiei (războiului)... El a fost un secretar de stat puternic; dacă a fost și înțelept este îndoielnic".

... Au trebuit să treacă foarte mulți ani pentru ca din volumul unui istoric american, apărut în 1981, să aflu un fapt pe care participanții l-a recepție l-au ignorat. Datele autorului, Stephen Ambrose, se bazau pe dezvăluirile unei anchete a Congresului S.U.A. (Comisia Church) privind activitatea Agenției Centrale de Informații (C.I.A.) și erau „sintetizate" astfel: „Un șef de stație (rezidență) din Asia răsăriteană a trimis (în 1955) o telegramă Cartierului general C.I.A., conturînd o propusă campanie de propagandă prin presă. Acesteia i-a adăugat un plan în vederea asasinării omului numărul doi al Chinei comuniste, Zhou Enlai. Zhou participa la o conferință a lumii a treia la Bandung. Planul consta în plasarea, de către un agent indigen, a unei otrăvi nedetectabile în cupa de orez la banchetul final al Conferinței de la Bandung. Zhou urma să moară două zile după reîntoarcerea la Peking" (Beijing). Din fericire, acestui proiect nu i s-a dat curs.

Primele organisme care, la Bandung, și-au încheiat lucrările au fost Comitetele Economic și Cultural. Conferința a ratificat ca participanții să depună „eforturi în vederea unei colaborări culturale mai strînse." Pe plan economic, se preconiza: acordarea de ajutor tehnic reciproc în vederea dezvoltării producției proprii în fiecare țară, lărgirea volumului comerțului multilateral, acțiuni pentru stabilizarea prețurilor internaționale și a cererii de materii prime, organizarea de consultări preliminare ale țărilor participante în forurile internaționale, în vederea promovării intereselor lor economice comune ș.a.m.d. Era un început modest, dar nu mai puțin un program. În Indonezia se putea vedea, la scara 1/1, ce însemna moștenirea colonială. Îmi notasem o afirmație care circula în 1955: „Indonezianul trăiește ca șoarecele în orezărie. El viețuiește în mijlocul bogăției, însă nu ajunge la ea, iar apa care în fiecare dimineață se revarsă pe plantație îl îneacă". Viața dură și scurtă a oamenilor nu avea nimic comun cu impresiile unui romancier călătorind în jurul lumii, care sublinia doar... magnificul peisaj. Dimensiunea problemelor ce confruntau această țară, care atunci avea 80 000 000 locuitori, era sugerată și de datele pe care ni le cita un profesor universitar: în 1945, din rîndul indonezienilor, existau mai puțin de o sută de ingineri, 240 de avocați, 450 medici și cinci lingviști.

Sîmbătă seara, 23 aprilie, după două îndelungi discuții, șefii de delegații, după ce au aprobat rapoartele economice și culturale, au decis să se întîlnească a doua zi pentru a finaliza comunicatul Conferinței.

Ultima ședință plenară, în vederea adoptării publice a comunicatului final, a fost anunțată pentru duminică 24 aprilie orele 15.00. Ea a început după patru ore, vestind că, într-adevăr, „spiritul Bandungului" se născuse prin adoptarea *în unanimitate* a documentului. La București, datorită diferenței de fus orar, era amiază: Cîte ceasuri face telegrama? Pare curios, astăzi, dar aveau să mai treacă ani buni pînă la comunicările instantanee prin telex și abia la începutul deceniului următor

Panou consacrat Conferinței pe străzile Bandungului

s-a putut stabili legătura prin cablu, chiar din Denpasar — insula Bali, pînă în capitala noastră, la 12 000 kilometri.

Pentru cei 2 000 de oaspeți ai Bandungului, delegați și ziariști, o experiență unică se încheia. Optsprezece țări au amplificat de la tribuna Conferinței ecoul ei. „Noi, popoarele Asiei și Africii, am arătat că putem coopera și că pacea, pacea mai presus de orice, o dorim pentru popoarele noastre și pentru întreaga lume" (președintele Conferinței); „la această Conferință am venit cu mari speranțe și sînt fericit că plecăm cu speranțe și mai mari" (Afganistan); „nu e nici un secret că, de multe ori, ne-am găsit în impas, dar moderația, răbdarea, perseverența și îndemînarea ne-au permis să găsim calea de ieșire și să ajungem la un teren comun și, în acest sens, Conferința a fost o demonstrație concretă de coexistență pașnică" (Birmania); „înfăptuirile (Conferinței) vor fi de mare folos în sarcina noastră comună de a ne opune colonialismului, de a apăra pacea și promova cooperarea prietenească între noi" (China); „nu există îndoială că s-a realizat, la conferința noastră, un succes remarcabil" (Egipt); „am venit aici ca reprezentanți ai destinului istoric și am făcut aici ceva istoric" (India); „istoria va reaminti Conferința de la Bandung ca prima manifestare diplomatică a solidarității afro-asiatice" (Iran); „această conferință, în mod cert, ne-a lărgit orizontul internațional și a dat naștere la noi prietenii și simpatii și le-a întărit pe cele vechi" (Irak); „este un mare eveniment pentru pacea și securitatea lumii" (Libia); „faptul cel mai remarcabil este că, în pofida diversității de interese și a abordărilor noastre specifice a problemelor mondiale și politicilor divergente, am fost în stare să ajungem la un acord unanim asupra unei declarații definind atitudinea noastră în problemele care reprezintă o sfidare pentru lumea de azi" (Pakistan); „am fost profund impresionat de încercarea sinceră a tuturor celor prezenți de a crea nu o durabilă organizație, ci o trainică urmare și, cînd spun *toți*, înțeleg pe toți" (Filipine); „acesta e numai un început și sînt sigur că pașii noștri următori vor fi mai siguri și mai fructuoși" (Sudan); „sîntem unanimi azi, dar trebuie să fim unanimi

și mîine" (Siria); „Conferința și-a îndeplinit cu succes deplin scopul și a adus un mare serviciu întregii umanități" (Turcia); „prin schimburi de vederi, contacte, atitudine conciliatoare și bunăvoință, înțelegerea mutuală și prietenia dintre țările noastre au sporit" (Republica Democrată Vietnam).

Documentul adoptat — Comunicatul final al Conferinței Asiatico-Africană — cuprindea următoarele secțiuni: cooperarea economică; cooperarea culturală; drepturile omului și autodeterminarea; problema popoarelor dependente; alte probleme (rezolvarea pașnică a problemei Palestinei, sprijinirea poziției Indoneziei în legătură cu Irianul de vest, aflat sub controlul Olandei); promovarea păcii mondiale și cooperării; Declarație asupra promovării păcii mondiale și cooperării, care conținea și cele „zece principii".

Deși n-au fost încorporate în Comunicatul final, s-a considerat că între hotărîrile conferinței se includ și alte două documente, unul referitor la discriminarea rasială, condamnînd apartheidul și variantele sale „în diferite părți ale Africii", și altul privind studierea radioactivității răspîndite în atmosferă și apele oceanelor (se înțelegeau Indian și Pacific) de experiențele cu arme nucleare și termonucleare. În textul Declarației se spune: „Problema păcii este legată de problema securității internaționale. În legătură cu aceasta, toate țările trebuie să colaboreze, mai ales prin intermediul Organizației Națiunilor Unite, la înfăptuirea reducerii înarmărilor și interzicerea armelor nucleare, sub un control internațional eficace. În felul acesta poate fi promovată pacea mondială și energia atomică folosită exclusiv în scopuri pașnice". Conferința a cerut „să se pună capăt rapid" colonialismului. O largă semnificație a avut-o înscrierea în Comunicatul final a faptului că, „pentru o cooperare efectivă în vederea păcii mondiale, participarea la Organizația Națiunilor Unite trebuie să fie universală". În consecință, Conferința „a chemat Consiliul de Securitate să sprijine admiterea tuturor acelor state care conform Cartei sînt calificate să devină membre". În acel moment, O.N.U. avea 60 de membri, ceea ce însemna că, de la constituire, fuseseră admise doar nouă state. „Războiul rece" bloca primirea de noi membri și, din 1950, nu a mai fost admis nici un stat. Decizia de la Bandung a fost printre factorii, desigur numeroși, care a influențat o primă breșă în imobilismul refuzării universalității O.N.U., produs la 14 decembrie 1955, cînd au fost primite în Organizația Națiunilor Unite 16 țări (Albania, Austria, Bulgaria, Kampuchia, Ceylon, Finlanda, Iordania, Irlanda, Italia, Laos, Libia, Nepal, Portugalia, România, Spania, Ungaria).

* * *

Gedung Merdeka era pustie în dimineața zilei de luni 26 aprilie. În sala telegrafului internațional, de unde am expediat ultima corespondență spre București, puținilor ziariști în trecere le era înmînată insigna comemorativă a conferinței: pe fondul alb, contururile unui A galben și unui A negru, cifrele 18.4.55 și un C verde ca speranța înconjurînd emblema municipalității din Bandung. Emblema părea să sugereze un vas.

Poporul nostru, cum se poate convinge oricine răsfoiește colecțiile de ziare ale acelui timp, a urmărit îndeaproape, cu simpatie, lucrările conferinței de la Bandung și s-a bucurat de succesul ei, guvernul român apreciind-o drept „un eveniment care marchează, cu o nouă forță, posibilitățile de slăbire a încordării existente pe arena internațională".

Se spune că „memoria este literatura personală a fiecărui om". Desigur, raportat la istorie, trei decenii nu reprezintă nici măcar o fracțiune de secundă. Să nu uităm însă că, în 1955, nu existau nu numai tranzistorul și casetofonul sau programul de televiziune, acesta doar în foarte puține țări, dar că omenirea trăia în umbra unei noi arme, abia apărută, bomba cu hidrogen, deși rachetele intercontinentale încă mai erau în mapele secrete. Abia în 1955, U.R.S.S. și S.U.A. au anunțat că vor încerca să lanseze sateliți artificiali ai Pămîntului în cursul Anului Geofizic Internațional (1957—1958). A fost anul vaccinului Salk împotriva poliomielitei, al publicării „Jurnalului Anei Frank", al „Americanului liniștit" de Graham Greene, cînd au cunoscut luminile rampei „Vedere de pe pod" de Arthur Miller și „În așteptarea lui Godot" de S.Beckett, iar o carte, al cărei titlu i-a depășit conținutul, purta semnătura lui I.Ehrenburg: „Dezghețul". La 15 mai, U.R.S.S., S.U.A., Marea Britanie și Franța au semnat, la Viena, Tratatul de Stat cu Austria, restabilind independența și suveranitatea acestei țări, iar după două luni, șefii guvernelor celor patru puteri s-au întîlnit la Geneva. Tot în vară, s-a desfășurat prima Conferință internațională a savanților din domeniul fizicii nucleare, pentru a discuta folosirea pașnică a noii energii, dar, în toamnă, „războiul rece" a intrat, iarăși, într-una din fazele lui acute.

Deși destinele umane sînt trecătoare, fără ele actele istoriei nu au sens. Au dispărut, în aceste trei decenii, marea majoritate a celor care au animat scena Bandungului. Unii, ca urmare a schimbărilor produse în propriile țări, chiar înainte de a-și înceta existența fizică. Alții și-au continuat activitatea politică toată viața. Din 1964, nu mai este premierul J. Nehru, pe care în 1962 l-am auzit la Delhi transmițînd „mesajul nostru de dragoste" poporului român. Nu mai e, din 1970, președintele Nasser. Nu mai e, din 1975, șeful delegației Arabiei Saudite, prințul Feisal, devenit, după Bandung, regele acestei țări. În 1976, a încetat să bată inima lui Zhou Enlai, omul care, și în cele mai dificile condiții, se epuiza muncind pentru cauza căreia i se dedicase, deși în ultimii doi ani ai vieții a fost grav bolnav.

Zigzagurile istoriei au despărțit, ca persoane, pe unii dintre principalii protagoniști de la Bandung. Dar acțiunea comună întreprinsă atunci a rezistat încercărilor timpului, justificînd aprecierea retrospectivă că, la Bandung, a început și „lungul marș" al unui nou curent în viața internațională.

Principiile adoptate au exercitat o influență a cărei vitalitate se menține. De asemenea, ideile de la Bandung au favorizat amorsarea, pe o altă bază și la scară internațională, a mișcării țărilor nealiniate. Cînd, la orele două a.m. ale zilei de 7 septembrie 1961, de la locurile rezervate presei în amfiteatrul cafeniu al Scupșcinei din Belgrad, urmăream încheierea primei Conferințe a 25 de țări, marcînd actul oficial de naștere al mișcării de nealiniere, era cu neputință să nu mă gîndesc și la rădăcina viguroasă care se trăgea de la Bandung.

Eugen Preda